

Javna agencija RS za energijo

Poročilo o stanju
na področju energetike
v Sloveniji v letu 2012

Svet Javne agencije Republike Slovenije za energijo je
Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2012 sprejel na 36. redni seji 27. junija 2013.

8	2	RAZVOJ ENERGETSKIH TRGOV IN GLAVNE DEJAVNOSTI REGULATORJA
9	2.1	Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji
10	2.2	Razvoj trga z električno energijo
11	2.3	Razvoj trga z zemeljskim plinom
12	2.4	Glavne dejavnosti regulatorja
14	3	ELEKTRIČNA ENERGIJA
15	3.1	Splošno
18	3.2	Reguliranje in regulirane dejavnosti
18	3.2.1	Splošno
18	3.2.2	Ločitev dejavnosti
19	3.2.3	Tehnične storitve operaterjev
19	3.2.3.1	Zagotavljanje sistemskih storitev
20	3.2.3.2	Izravnava odstopanj
23	3.2.3.3	Standardi varnosti in zanesljivosti obratovanja ter kakovost storitev
28	3.2.3.4	Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja
29	3.2.4	Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja
29	3.2.4.1	Določanje omrežnine
30	3.2.4.2	Obračunavanje omrežnine
30	3.2.5	Poslovanje reguliranih podjetij
30	3.2.5.1	Poslovanje sistemskega operaterja prenosnega omrežja
31	3.2.5.2	Poslovanje sistemskega operaterja distribucijskega omrežja
32	3.2.5.3	Poslovanje lastnikov elektrodistribucijskega omrežja
32	3.2.5.4	Poslovanje organizatorja trga
33	3.2.6	Čezmejne prenosne zmogljivosti
33	3.2.6.1	Dostop do čezmejnih prenosnih zmogljivosti
35	3.2.6.2	Sodelovanje med regulatorji
36	3.2.6.3	Nadzor nad naložbenimi načrti sistemskega operaterja prenosnega omrežja
36	3.2.7	Skladnost z zakonodajo
36	3.3	Tržne dejavnosti
36	3.3.1	Organizirani trg z električno energijo v Sloveniji
37	3.3.2	Proizvodnja in veleprodajni trg
37	3.3.2.1	Proizvodna podjetja
39	3.3.2.2	Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij
42	3.3.2.3	Poslovanje proizvodnih podjetij
44	3.3.2.4	Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije
45	3.3.2.5	Obnovljivi viri in sproizvodnja
47	3.3.2.6	Emisijski kuponi
48	3.3.3	Dobava in maloprodajni trg
48	3.3.3.1	Dobava električne energije vsem končnim odjemalcem
49	3.3.3.2	Dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju
49	3.3.3.3	Dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem
50	3.3.3.4	Dobava električne energije gospodinjskim odjemalcem
52	3.3.3.5	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem končnim odjemalcem
53	3.3.3.6	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju
54	3.3.3.7	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem
55	3.3.3.8	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije gospodinjskim odjemalcem
56	3.3.3.9	Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – gibanje HHI v obdobju 2010–2012
56	3.3.3.10	Primerjave cen za tipične industrijske odjemalce na maloprodajnem trgu
58	3.3.3.11	Primerjave cen za tipične gospodinjske odjemalce na maloprodajnem trgu
60	3.3.3.12	Menjave dobavitelja
61	3.3.3.13	Primerjalnik ponudb
62	3.3.4	Priporočila glede skladnosti cen za dobavo
62	3.3.5	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

63	3.4	Zanesljivost dobave električne energije
63	3.4.1	Spremljanje usklajenosti med proizvodnjo in porabo
66	3.4.2	Spremljanje naložb v proizvodnje zmogljivosti za zagotavljanje zanesljive oskrbe
67	3.4.3	Ukrepi za pokrivanje konične energije in primanjkljajev električne energije
67	3.5	Zaščita potrošnikov in reševanje sporov
67	3.5.1	Varstvo potrošnikov (električna energija)
69	3.5.2	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami
70	4	ZEMELJSKI PLIN
73	4.1	Reguliranje in regulirane dejavnosti
73	4.1.1	Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti
73	4.1.1.1	Prenos zemeljskega plina
77	4.1.1.2	Distribucija zemeljskega plina
80	4.1.1.3	Omrežnine za omrežja zemeljskega plina
82	4.1.1.4	Izravnava odstopanj
84	4.1.1.5	Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi
85	4.1.2	Ločitev dejavnosti
86	4.1.3	Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti
86	4.1.3.1	Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja
88	4.1.3.2	Določanje največje tehnične zmogljivosti
88	4.1.3.3	Upravljanje s prenosnimi zmogljivostmi omrežja
89	4.1.4	Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti
90	4.2	Tržne dejavnosti in delovanje konkurence
90	4.2.1	Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg
91	4.2.2	Dobava in maloprodajni trg
93	4.2.2.1	Cene zemeljskega plina v Sloveniji
96	4.2.3	Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence
97	4.2.4	Odločanje v zvezi s spori in pritožbami
97	4.2.5	Zagotavljanje skladnosti z zakonodajo
97	4.3	Zanesljivost dobave zemeljskega plina
98	4.4	Varstvo potrošnikov zemeljskega plina
98	4.4.1	Varstvo ranljivih odjemalcev
99	4.4.2	Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov
101	4.4.3	Pravica do odškodnine
101	4.4.4	Objavljanje cen
102	5	DALJINSKA TOPLOTA
103	5.1	Oskrba z daljinsko toploto
105	5.2	Distribucijsko omrežje
106	5.3	Cena toplotne energije
107	5.4	Naloge in dejavnosti agencije s področja daljinske toplote
107	5.4.1	Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto in pravna ureditev statusa izvajalcev gospodarske javne službe daljinskega ogrevanja
108	5.4.2	Evidenca pritožb
108	5.4.3	Poročanje dobaviteljev
108	5.4.4	Presojanje vsebinske skladnosti splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote z metodologijo agencije
109	6	PRILOGE
110		Seznam slik
113		Seznam tabel
115		Seznam kratic in okrajšav

Uvodna beseda

Poročilo o stanju na področju energetike daje celovit pregled razmer na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom v Republiki Sloveniji, delno je, skladno s pristojnostmi agencije, obravnavano tudi področje daljinske toplote. Agencija tako vsako leto pripravi poročilo o stanju na področju energetike v prejšnjem letu, pri tem pa upošteva tudi predpisano strukturo in vsebine za poročanje Komisiji evropskih skupnosti.

Leto 2012 je bilo leto nadaljnje pospešene rasti konkurenčnosti na trgu z električno energijo, z vidika razvoja trga z zemeljskim plinom pa je bilo – vsaj za gospodinjstve – gotovo prelomno. Tržno spreten in cenovno zanimiv nastop novega dobavitelja zemeljskega plina, ki je pred tem začel osvajati že tržne deleže večjih odjemalcev, je jeseni 2012 vzpostavil konkurenčno okolje tudi pri ponudbah zemeljskega plina za gospodinjstva.

Indeksi cen električne energije so ostali stabilni pri vseh značilnih odjemalcih in se glede na leto pred tem niso bistveno spremenili. Zaradi vse ostrejšje konkurence je bilo opazno celo znižanje cen pri poslovnih odjemalcih. Na trg v tem letu ni vstopil noben nov dobavitelj električne energije. Število menjav dobavitelja se je glede na leto 2011 povečalo za 41,3 odstotka, vseh menjav je bilo kar 55.281. Poraba se je nekoliko zmanjšala predvsem pri srednje velikih odjemalcih, skupaj pa je bila glede na predhodno leto manjša za 0,4 odstotka. Skupno je bilo v letu 2012 proizvedeno 14.545 GWh električne energije oziroma 333 GWh manj kot leto pred tem. Pokritost slovenske porabe z domačo proizvodnjo je bila 88-odstotna. Najbolj burno je bilo na področju proizvodnje električne energije iz obnovljivih virov in v soproizvodnji. Izredno se je povečalo predvsem število sončnih elektrarn, njihova moč se je v tem letu kar podvojila. Zato je bilo potrebno v začetku leta 2013 zagotoviti tudi izjemno povečanje prispevka za te proizvodne vire, ki ga v končni ceni plačujejo vsi odjemalci električne energije. Trgovci z električno energijo so bili v tem letu zelo dejavni, predvsem zaradi povečanja prenosnih zmogljivosti na avstrijsko-slovenski meji; pretoki električne energije so bili vse leto visoki predvsem v smeri Italije. V zadnji četrtini leta je zaživel tudi izravnalni trg z električno energijo.

Irena Praček, univ. dipl. ekon.,
direktorica

Povečanje tržnih aktivnosti in novi dobavitelj zemeljskega plina pa niso bili povezani tudi s povečanim povpraševanjem po njem. Domača poraba se je zmanjšala za približno štiri odstotke, od tega poraba industrijskih odjemalcev skoraj za pet odstotkov. Število odjemalcev se je ob tem nekoliko povečalo tako pri gospodinskih kot tudi negospodinskih odjemalcih. Vstop novega dobavitelja na trg pa je sprožil plaz zniževanja cen pri vseh dobaviteljih, tako da je slovenski trg z zemeljskim plinom prvič od leta 2009 zaznal nižanja cen. Pomembno je še, da je agencija prvič uvedla triletno regulativno obdobje tudi za omrežnine za zemeljski plin. V letu 2012 se je močno povečal prenos zemeljskega plina do omrežij sosednjih držav, in sicer kar za 34,2 odstotka. Najbolj obremenjena je bila prenosna smer od Ceršaka na meji z Avstrijo proti Rogatcu na meji s Hrvaško.

Tako pri električni energiji kot pri zemeljskem plinu ni bilo težav z zanesljivostjo dobav.

Na območju Slovenije je v letu 2012 na področju oskrbe z daljinsko toploto delovalo 79 imetnikov licenc proizvodnih enot z instalirano močjo nad 1 MW, in to v 50 občinah. Največji delež od 2484 GWh toplotne energije je bil namenjen za oskrbo negospodinskih odjemalcev, in sicer 43,9 odstotka, 123.838 gospodinskih odjemalcev je porabilo 40,5 odstotka proizvedene toplotne energije, kar 15,7 odstotka pa so znašale izgube v omrežju. V strukturi primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje je bil na prvem mestu premog s 57,8 odstotka, na drugem mestu zemeljski plin z 28,6 odstotka in na tretjem lesna biomasa z 12,6-odstotnim deležem. Cena toplotne energije se je glede na leto 2011 v povprečju povečala za 10 odstotkov.

Vsekakor so se že v letu 2012 nakazovale nekatere pomembnejše spremembe na trgih z električno energijo in zemeljskim plinom, ki od udeležencev teh trgov zahtevajo veliko sposobnost prilagajanja. Padanje cen električne energije na borzah, velika rast njene proizvodnje iz obnovljivih virov ter težave in neznanke povezane s tem, zmanjševanje uporabe zemeljskega plina in še marsikaj je in bo pomembno spremenilo razmere na trgu. Tako z vidika odjemalcev kot tudi drugih deležnikov je pomembno dejstvo, da se v končnih cenah vse bolj zmanjšuje delež samega energenta, kar je poseben izziv tudi za energetske regulatorje. V Sloveniji pa smo se tudi v letu 2012 srečevali s težavami na področju energetske zakonodaje, ki ni sledila niti zahtevam Unije, niti razvoju na področju energetike.

Razvoj energetskega trga in glavne dejavnosti regulatorja

2.1 Osnovni podatki o trgih z električno energijo in zemeljskim plinom v Sloveniji

Slovenija

Prebivalstvo (31. 12. 2012)	2.058.821
Površina	20.273 km ²
Število vseh odjemalcev električne energije (31. 12. 2012)	930.244
Število vseh odjemalcev zemeljskega plina (31. 12. 2012)	131.652
Bruto domači proizvod (BDP)	35.466 mio EUR
Stopnja rasti BDP	-2,3 %
Inflacija	2,7 %
BDP na prebivalca	17.224 EUR

Vira: SURS, agencija

Električna energija

Moč na pragu	3.608 MW
Hidroelektrarne	1.142 MW
Termoelektrarne	1.258 MW
Jedrska elektrarna	696 MW
Mali proizvajalci na prenosnem omrežju	26 MW
Mali proizvajalci na distribucijskem omrežju	486 MW
Proizvodnja električne energije	14.545 GWh
Hidroelektrarne	3.730 GWh
Termoelektrarne	4.636 GWh
Jedrska elektrarna	5.232 GWh
Mali proizvajalci na prenosnem omrežju	94 GWh
Mali proizvajalci na distribucijskem omrežju	853 GWh
Sistemska dolžina prenosnega omrežja	2.682 km
– 400 kV	508 km
– 220 kV	328 km
– 110 kV	1.832 km
– kablovodi	13 km
Sistemska dolžina distribucijskega omrežja	65.857 km
– 110 kV	846 km
– 35, 20 in 10 kV	17.738 km
– 0,4 kV	47.274 km
Poraba električne energije	12.631 GWh
Črpalna hidroelektrarna Avče	251 GWh
Poslovni odjemalci	9.201 GWh
Gospodinjski odjemalci	3.179 GWh
Poraba na prebivalca na leto	6.135 kWh
Povprečna poraba gospodinjstva na mesec	321 kWh

Opomba: V tabeli sta upoštevani celotna moč na pragu in proizvodnja električne energije jedrske elektrarne v Krškem, vendar pa – skladno z meddržavnim sporazumom – Slovenija razpolaga le s polovico proizvedene električne energije te elektrarne.

Vira: sistemska operaterja

Zemeljski plin

Dolžina prenosnega omrežja	1.094 km
– več kot 16 barov	885 km
– manj kot 16 barov	209 km
Dolžina distribucijskega omrežja (do 16 barov)	4.342 km
Poraba zemeljskega plina	862 milijonov Sm³
Odjemalci na distribucijskem omrežju	289 milijonov Sm ³
Odjemalci na prenosnem omrežju	573 milijone Sm ³
Poraba na prebivalca na leto	419 Sm³

Viri: podatki podjetij

2.2 Razvoj trga z električno energijo

Odjemalci električne energije so tudi v letu 2012 zaznali možnosti in priložnosti, ki jih nudi liberaliziran trg z električno energijo. Zaostrovanje gospodarskih razmer in dobra vpetost slovenskega trga v širšo regijo so omogočali trgovcem in dobaviteljem, da so delovali konkurenčno. Kazalci števila menjav dobavitelja, ki so ponovno preseglji rezultate prejšnjih let, gibanja cene električne energije na borzah ter posledično prodajne cene pri dobaviteljih in trend zmanjševanja porabe električne energije predvsem pri srednje velikih podjetjih kažejo na aktivno vlogo odjemalcev. Indeks cen električne energije je tako ostal pri vseh tipih odjemalcev stabilen in se glede na preteklo leto ni bistveno spremenil. Opazen je celo negativen trend gibanja cen električne energije pri poslovnih odjemalcih, medtem ko na stabilno ceno najbolj vpliva konkurenčen boj med dobavitelji. Kljub dobro delujočemu maloprodajnemu trgu se v letu 2012 ni pojavil noben nov dobavitelj s statistično vplivnim deležem.

Že od leta 2011 stabilno delujoče spajanje trgov med Slovenijo in Italijo ter povečanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti na avstrijsko-slovenski meji so v letu 2012 povzročili še aktivnejše delovanje trgovcev. Število bilančnih skupin, ki so evidentirane pri organizatorju trga, se je konec leta približalo številki 50. Viški energije, ki so bili posledica boljših hidroloških razmer, hkrati pa še vedno relativno visoke cene plina na svetovnih trgih, so imeli za posledico stalne visoke pretoke električne energije v smeri Italije, kar pa sistemskemu operaterju slovenskega prenosnega omrežja več ne povzroča stabilnostnih težav. Stabilno delovanje prečnega transformatorja v Divači je omogočalo širši regiji večji in neprekinjen izvoz energije v Italijo. Poleg tega pa je v zadnji četrtini leta 2012 zaživel izravnalni trg z električno energijo, ki je proizvajalcem omogočil, da se aktivneje prilagodijo potrebam izravnave električne energije v sistemu.

Podporna shema za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije (v nadaljevanju OVE) in v soproizvodnji toplote in električne energije (v nadaljevanju SPTE) je zaradi čedalje večjega razmaha naložb v te objekte doživljala nestabilne razmere. Napovedi o nižanju odkupnih cen zaradi razmaha cenejših in konkurenčnejših proizvodnih enot (predvsem sončnih elektrarn) so spodbudile še bolj aktivna vlaganja predvsem v elektrarne manjših moči. V letu 2012 je agencija, ki izdaja odločbe o deklaracijah in podporah, zabeležila največje povečanje števila sončnih elektrarn. Inštalirana moč sončnih elektrarn se je v letu 2012 podvojila in je ob koncu leta znašala že 243 MW. Financiranje podpore sheme je tako zahtevalo korekcije pri načinu zbiranja sredstev. Odjemalci, ki v obliki prispevka plačujejo v poseben sklad, so ob koncu leta prejeli informacijo, da se prispevek za OVE in SPTE poveča za več kot trikrat. Povečanje prispevka za OVE in SPTE prav tako čutijo odjemalci v drugih državah Evropske unije (v nadaljevanju EU). Zaradi čedalje večjega deleža subvencionirane cene električne energije, ki je proizvedena iz OVE in SPTE, se tudi na evropskem trgu zaznava vpliv, ki narekuje aktivno prilagajanje mehanizmov za podporo. Evropska komisija je zato napovedala podrobno preiskavo in ukrepanje na področju državnih pomoči.

Na ravni EU je ACER (Evropska agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev) skupaj z nacionalnimi regulatorji, sistemskimi operaterji prenosnega omrežja ter strokovno javnostjo nadaljeval s pripravo omrežnih pravil, ki bodo določala enoten način dostopa do prenosnega omrežja. Evropska komisija, ki je s sprejetjem tretjega svežnja direktiv določila prioriteto, da se do leta 2014 vzpostavijo vsi pogoji za enotni trg, je spodbudila države, da aktivno iščejo rešitve. V regiji CEE (Srednja vzhodna Evropa), kjer sodeluje tudi Slovenija, je bil sklenjen dogovor o postopnem prehodu na spajanje trgov oziroma na implicitno dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti, kar bo za slovenski trg pomenilo poenotenje razmer na mejah z Italijo in Avstrijo.

Z Uredbo št. 1227/2011 o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga (v nadaljevanju REMIT) so začela veljati nova, strožja pravila glede veleprodajnega trgovanja z električno energijo in zemeljskim plinom. Glavni cilj novih pravil je preprečitev uporabe notranjih informacij in drugih oblik tržnih zlorab, ki izkrivljajo veleprodajne cene energije in lahko imajo za posledico negativni vpliv na končne cene električne energije. Trgovanje z električno energijo bo prvič centralizirano nadzorovano na ravni EU, s čimer se bodo odkrivala zlorabe, ki jih do sedaj ni bilo možno učinkovito odkrivati. Nacionalni organi v državah članicah bodo uvedli kazni, ki bodo pomagale odpravljati in preprečevati tržne manipulacije. V letu 2012 so tako na ACER-ju kakor tudi v agenciji potekale intenzivne dejavnosti s ciljem učinkovite implementacije REMIT-a.

2.3 Razvoj trga z zemeljskim plinom

Leta 2012 je slovenski trg z zemeljskim plinom zaznamovalo dodatno zmanjšanje povpraševanja v primerjavi z letom 2011. Poraba zemeljskega plina se je zmanjšala tako pri industrijskih kot pri gospodinjstvih odjemalcih. Zmanjšanje porabljenih količin je bilo približno 4 %, kar je precej manj kot v letu 2011. Edino področje, kjer so se količine povečale, je prenos zemeljskega plina do drugih prenosnih omrežij. Prenesene količine do drugih prenosnih omrežij so v letu 2012 bile za 34 % večje kot v letu 2011.

Trg z zemeljskim plinom je zaznamovalo povečanje delovanja konkurence, ki je povzročila precejšnje znižanje cen zemeljskega plina predvsem v zadnji tretjini leta. Nižanje cen in druge aktivnosti dobaviteljev, usmerjene v povečevanje oziroma ohranjanje svojih tržnih deležev, je povzročilo, da so postali aktivnejši tudi odjemalci zemeljskega plina. Aktivnosti obojih so se odražale v številu menjav dobavitelja, ki je v letu 2012 doseglo za majhen slovenski trg zelo visoko raven, in sicer skoraj 9 %.

Agencija je v skladu z Direktivo 2009/73/ES na podlagi vloge sistema operaterja prenosnega omrežja, ob preučitvi mnenja Evropske komisije z dne 13. junija 2012, ki je potrdilo stališče agencije o izpolnjevanju pogojev za certificiranje operaterja prenosnega sistema kot neodvisnega operaterja, 11. julija 2012 izdala odločbo o certificiranju neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina, družbe Plinovodi, d.o.o. Ugotovljeno je bilo, da družba Plinovodi, d.o.o., izpolnjuje vse zahteve za izvajanje nalog neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina (ITO) in se jo certificira.

V letu 2012 je bilo veliko naporov usmerjenih v izpolnitev spremenjenih zahtev evropske zakonodaje na področju zagotavljanja zanesljive oskrbe. Kljub temu bo za dokončno uveljavitev novih pravil treba počakati na ustrezne spremembe nacionalne zakonodaje. Do ustrezne uveljavitve sprememb nacionalne zakonodaje bodo veljala obstoječa pravila zagotavljanja zanesljive oskrbe.

2.4 Glavne dejavnosti regulatorja

Delovanje Javne agencije Republike Slovenije za energijo (v nadaljevanju agencija) v letu 2012 je v določeni meri zaznamoval tretji sveženj energetske direktive in uredb EU. V Sloveniji še vedno ni izvedena njena implementacija, kar je povzročalo nemalo težav, saj nova zakonodaja regulatorjem nalaga večji obseg dela in pristojnosti. Nekatere določbe, ki so neposredno prenosljive, so že vplivale na obseg dela agencije, potekala pa je tudi priprava na izvajanje nekaterih nalog po implementaciji. Agencija je dejavno sodelovala z resornim ministrstvom in strokovno javnostjo pri pripravi Energetskega zakona, v postopku javne obravnave je podala tudi pripombe.

Na mednarodnem področju je vzpostavljeno redno sodelovanje z Agencijo za sodelovanje energetske regulatorjev (ACER), v kateri ima tudi agencija predstavnika v Odboru regulatorjev (Board of Regulators). Obseg dela in obveznosti agencije na mednarodnem področju se je povečal predvsem zaradi nalog, povezanih s tretjim svežnjem evropske energetske zakonodaje, s pristojnostmi ACER-ja in obveznostmi nacionalnih regulatorjev.

Na področju električne energije je bila v letu 2012 izvedena analiza regulativnega okvira za leto 2011, agencija pa je spremljala izvajanje tekočega regulativnega okvira za leto 2012. Obenem je bil pripravljen in sprejet novi regulativni okvir za obdobje 2013–2015, po katerem bodo cene omrežnin za distribucijsko omrežje ostale na enaki ravni, za prenosno omrežje pa se bodo znižale. Obseg nalog s področja obnovljivih virov energije in soproizvodnje koristne toplote in električne energije z visokim izkoristkom je bil visoko nad pričakovanim. Proces odločanja o podpori vsebuje izdajanje deklaracij za proizvodne naprave, izdajanje odločb o dodelitvi podpore in izdajanje potrdil o izvoru ter izdelavo analiz in poročil o izvajanju podporne sheme.

Pametna omrežja bodo s svojim razvojem v prihodnje vplivala tudi na način reguliranja gospodarskih javnih služb. Zato je agencija v letu 2012 nadaljevala z delom skladno s sprejetimi usmeritvami za aktivno reguliranje energetske dejavnosti in omrežij prihodnosti (AREDOP), katerih namen je sprotno in pravočasno uvajanje ustreznih rešitev v regulativno prakso.

Na področju zemeljskega plina je največji obseg dela zahtevalo sprejetje in izvajanje novih omrežninskih aktov za distribucijsko omrežje, ki sta prav tako uvedla triletno regulativno obdobje 2013–2015. Agencija je uspešno izvedla postopek certificiranja systemskega operaterja prenosnega sistema, dobila pa je tudi nove zakonske pristojnosti na področju zanesljivosti oskrbe z zemeljskim plinom.

Električna energija

3.1 Splošno

Poraba električne energije v Sloveniji je v letu 2012 znašala 12.631 GWh (brez upoštevanja izgub v prenosnem in distribucijskem omrežju). V primerjavi z letom 2011 je bila poraba manjša za 51 GWh ali 0,4 %. Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje, so porabili 1990 GWh električne energije, oziroma 4 % več kot v letu 2011. Poraba odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja, je bila za okoli 2 % manjša kot leta 2011 in je znašala 10.390 GWh. Črpalna hidroelektrarna (ČHE) Avče je za črpanje vode za akumulacijo prispevala k porabi 251 GWh. Izgube električne energije v prenosnem in distribucijskem elektroenergetskem omrežju so znašale 875 GWh ali 6,7 % električne energije, ki se je v letu 2012 pretakala po slovenskem elektroenergetskem omrežju.

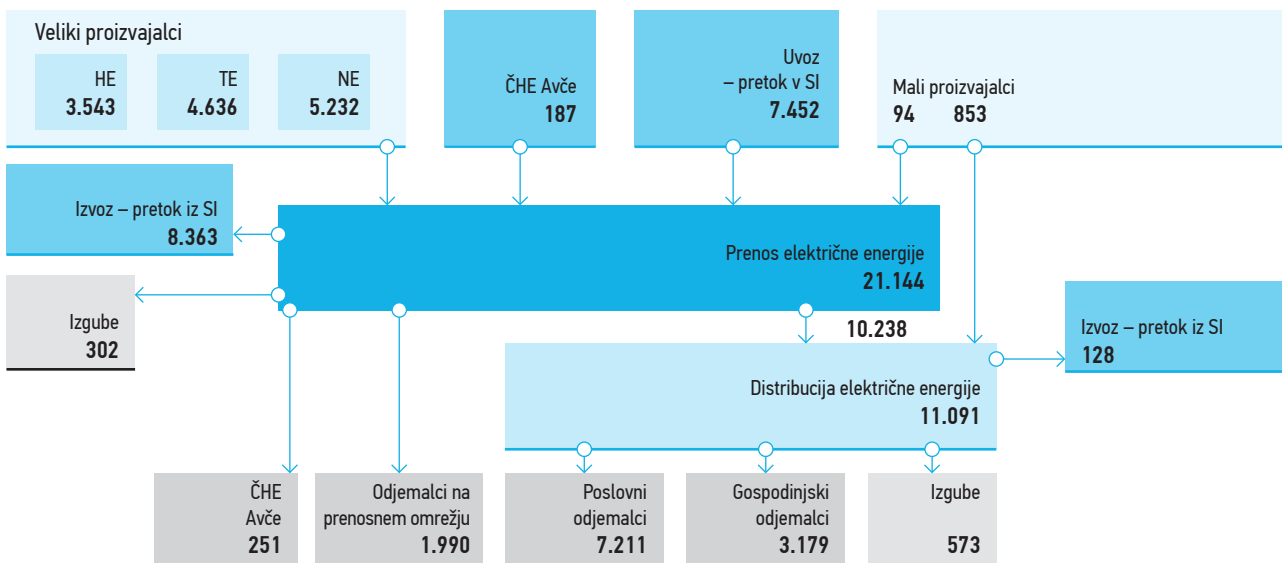
V Sloveniji je bilo v letu 2012 proizvedeno 14.545 GWh električne energije, kar je 333 GWh manj kot leta 2011. Hidroelektrarne, priključene na prenosno omrežje, so skupaj proizvedle 3768 GWh električne energije, kar je 454 GWh več kot leto pred tem. Termoelektrarne so proizvedle 4636 GWh električne energije, oziroma 151 GWh manj kot v letu 2011. Jedrska elektrarna Krško je proizvedla 5232 GWh električne energije, kar je 667 GWh manj kot v letu prej. Proizvodnja električne energije pri malih proizvajalcih (s proizvodnimi enotami, manjšimi od 10 MW), priključenih na distribucijsko omrežje, je bila v primerjavi s proizvodnjo leta 2011 nekoliko večja in je znašala 853 GWh. V letu 2012 poraba električne energije, vključno z izgubami v omrežju in ob upoštevanju polovičnega deleža proizvodnje v jedrski elektrarni Krško, ki pripada Republiki Hrvaški, ni bila v celoti pokrita s proizvodnimi viri na območju Republike Slovenije. Pokritost slovenske porabe z domačimi proizvodnimi viri je znašala okoli 88 %. V letu 2012 je znašala oddaja električne energije preko slovenskega prenosnega in distribucijskega omrežja v tujino 8491 GWh, iz tujine pa je bilo v slovenski elektroenergetski sistem prevzetih 7452 GWh električne energije*.

Delež proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire se letno spreminja glede na hidrološke razmere ter obseg vlaganja v izgradnjo proizvodnih enot za izrabo obnovljivih virov. Leta 2012 je znašal delež proizvodnje električne energije v hidroelektrarnah in v elektrarnah na druge obnovljive vire približno 32 % vse proizvodnje v Sloveniji. Elektrarne na fosilna goriva so v letu 2012 prispevale približno 32 % celotne proizvodnje, jedrska elektrarna Krško pa 36%.

V letu 2012 smo zabeležili veliko povečanje števila sončnih elektrarn, kar je predvsem posledica ugodne državne podporne sheme. Inštalirana moč sončnih elektrarn se je v letu 2012 podvojila, saj se je s 121 MW povečala na 243 MW.

Največja povprečna urna obremenitev prenosnega elektroenergetskega sistema je bila dosežena 9. februarja ob 19. uri, ko je znašala 2068 MW, kar je za 118 MW več kot v letu 2011.

Slika 1: Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2012

* količine energije so povzete iz bilanc sistemskih operaterjev prenosnega in distribucijskega omrežja

Vir: agencija

Slika 2: Mesečni prikaz proizvodnje električne energije in prejema iz tujine

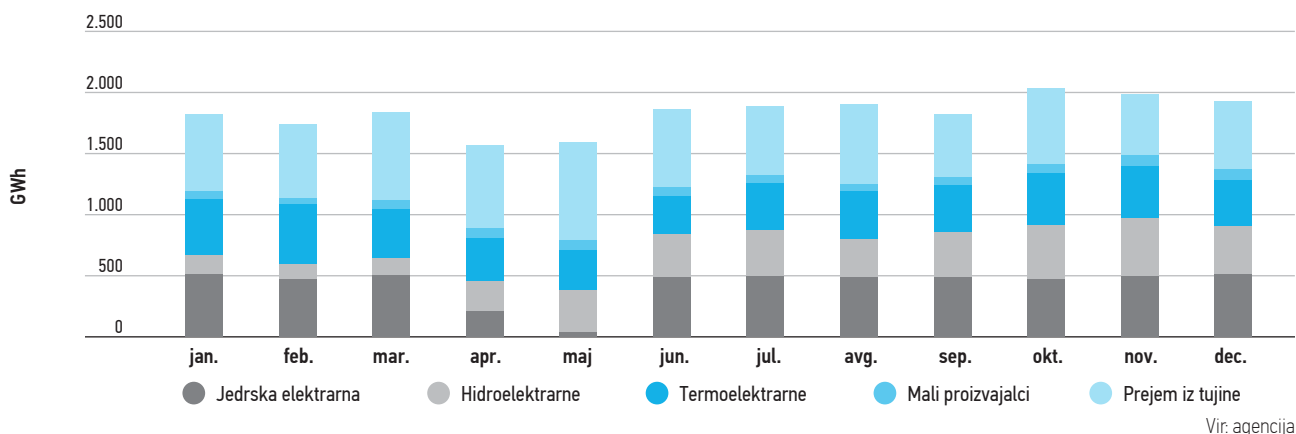

Tabela 1: Proizvodnja električne energije in prejem električne energije iz tujine

	2011	2012	Indeks 12/11
Hidroelektrarne	3.406	3.768	110,6
Termoelektrarne	4.839	4.691	96,9
Jedrska elektrarna	5.899	5.232	88,7
Mali proizvajalci*	734	853	116,2
Skupna proizvodnja v Sloveniji	14.878	14.544	97,8
Prejem iz tujine	7.029	7.452	106,0
Skupaj	21.907	21.996	100,4

V kategorijo mali proizvajalci so vključene proizvodne enote z močjo do 10 MW, vključno s tistimi, ki so nameščene pri odjemalcih.

Vir: agencija

Podatek o proizvodnji (tabela 1) vsebuje celotno proizvodnjo v NEK, tudi polovico, ki se izvozi na Hrvaško in ki je upoštevana v podatku o izvozu oziroma pretoku iz Slovenije.

Slika 3: Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2012

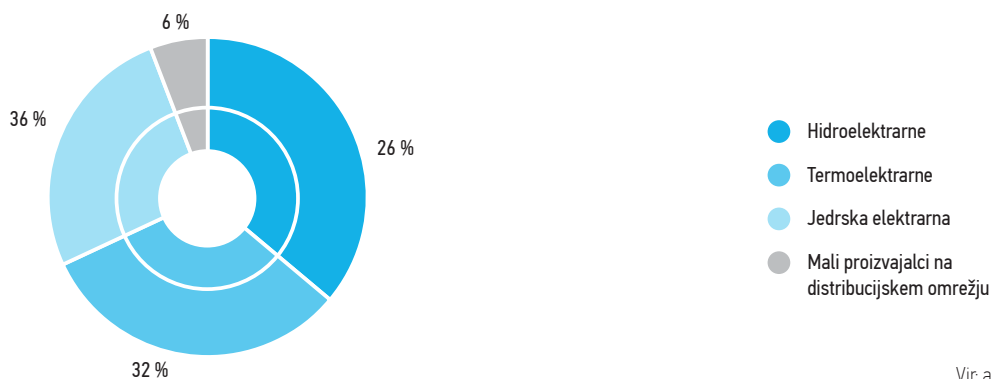
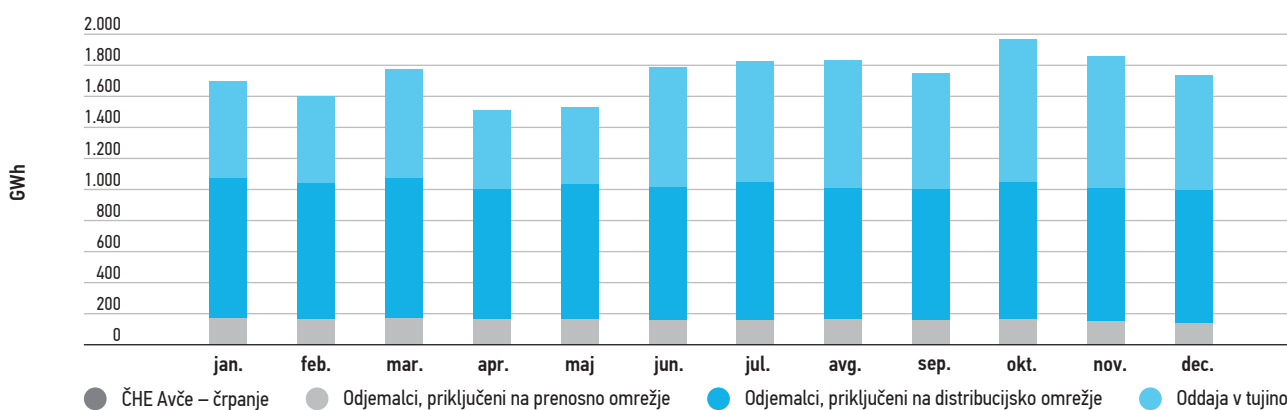

Tabela 2: Primerjava porabe električne energije v letih 2011 in 2012

	2011 GWh	2012 GWh	Indeks 12/11
Poslovni odjemalci na prenosnem omrežju	1.915	1.990	103,9
Poslovni odjemalci na distribucijskem omrežju	7.363	7.211	97,9
Gospodinjski odjemalci	3.211	3.179	99,0
Poraba ČHE Avče	193	251	130,1
Izgube v omrežju	816	875	107,2
Poraba skupaj	13.498	13.506	100,1
Oddaja v tujino	8.409	8.491	101,0
Skupaj	21.907	21.997	100,4

Vir: agencija

Slika 4: Gibanje porabe električne energije V Sloveniji v letu 2012

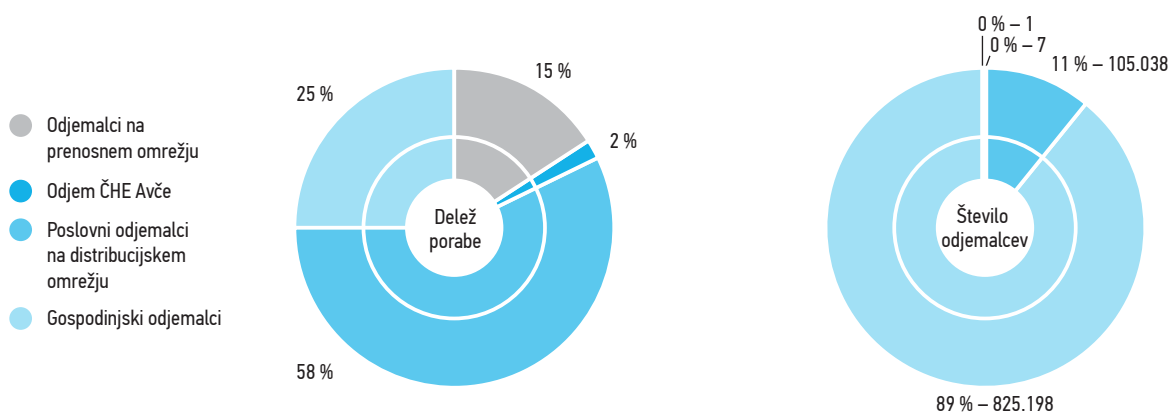
Vir: agencija

Tabela 3: Delež porabe in število odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema

	Število	Poraba GWh
Odjemalci na prenosnem omrežju	7	1.990
Odjem ČHE Avče	1	251
Poslovni odjemalci na distribucijskem omrežju	105.038	7.211
Gospodinjski odjemalci	825.198	3.179
Odjemalci skupaj	930.247	12.631

Viri: agencija, sistemska operaterja

Slika 5: Delež porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema

Vir: agencija

Ob koncu leta 2012 je bilo na elektroenergetsko omrežje Slovenije priključeno 930.244 odjemalcev električne energije. V primerjavi z letom 2011 se je v strukturi porabe za odstotek povečal delež porabe odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje.

3.2 Reguliranje in regulirane dejavnosti

3.2.1 Splošno

Reguliranje je proces, pri katerem regulativna institucija z oblikovanjem pravil za določanje zamejevanja cen ali prihodkov in z ugotavljanjem upravičenosti stroškov in prihodkov vpliva na regulirana podjetja tako, da dosegajo postavljene poslovne, tehnične in druge cilje v določenem obdobju.

V slovenskem elektroenergetskem sistemu sta regulirani dejavnosti prenosa in distribucije električne energije, ki ob uvedbi tržnih načel ostajata naravna monopola.

Dejavnosti prenosa in distribucije električne energije so obvezne republiške gospodarske javne službe (v nadaljevanju GJS), ki ju izvajata sistemska operaterja elektroenergetskih omrežij. Način izvajanja GJS je predpisan z uredbo, ki jo izda vlada.

GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja električne energije izvaja Elektro - Slovenija, d.o.o., Hajdrihova 2, Ljubljana (www.eles.si).

GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije izvaja na podlagi koncesije SODO, d.o.o., Minařikova ulica 5, Maribor (www.sodo.si).

Sistemska operaterja prenosnega in distribucijskega elektroenergetskega omrežja sta v 100-odstotni lasti države.

3.2.2 Ločitev dejavnosti

Pravne osebe, ki opravljajo več kot eno energetska dejavnost na področju oskrbe z električno energijo, ali poleg dejavnosti na področju oskrbe z električno energijo opravljajo še drugo dejavnost (energetska ali drugo tržno dejavnost), morajo skladno z Energetskim zakonom (v nadaljevanju EZ) zagotoviti ločeno računovodsko spremljanje vsake energetske dejavnosti skladno s slovenskimi računovodskimi standardi.

Dejavnosti GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja (Eles) in GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja (SODO) se na celotnem območju Republike Slovenije izvajata v ločenih pravnih osebah, ki jima je to edina dejavnost. Tako Eles in SODO ne pripravljata ločenih računovodskih izkazov.

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so pripravili ločene računovodske izkaze za dejavnosti, ki jih na podlagi pogodbenih razmerij izvajajo za SODO.

Postopek certificiranja operaterjev prenosnih sistemov, kot ga predvideva Direktiva 2009/72/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. julija 2009 o skupnih pravilih notranjega trga z električno energijo in o razveljavitvi Direktive 2003/54/ES, še ni prenesen v veljavni Energetski zakon. Prenos navedene direktive je predviden z naslednjo spremembo Energetskega zakona.

3.2.3 Tehnične storitve operaterjev

3.2.3.1 Zagotavljanje sistemskih storitev

Sistemske storitve so storitve, ki jih mora zagotavljati sistemski operater prenosnega omrežja, da omogoči normalno obratovanje celotnega elektroenergetskega sistema. Sistemske storitve na ravni slovenskega elektroenergetskega sistema zagotavlja Eles, na posameznih delih distribucijskega omrežja pa tudi SODO. Skladno s Sistemskimi obratovalnimi navodili za prenosno omrežje električne energije (Uradni list RS, št. 71/12) Eles pri zagotavljanju sigurnega obratovanja elektroenergetskega sistema uporablja naslednje sistemske storitve:

- regulacijo frekvence in moči (primarno, sekundarno in terciarno),
- regulacijo napetosti,
- pokrivanje odstopanj dejanskih izmenjav regulacijskega območja od načrtovanih vrednosti,
- zagon agregatov brez zunanjega napajanja,
- pokrivanje tehničnih izgub, ki nastanejo v prenosnem omrežju,
- razbremenjevanje omrežja.

Za leto 2012 je Eles predvidel naslednji obseg sistemskih storitev:

- rezerva za sekundarno regulacijo frekvence in moči: ± 80 MW,
- rezerva za terciarno regulacijo frekvence in moči: 348 MW.

Pri načinu izbiranja ponudnikov sistemskih storitev za leto 2012 je Eles uvedel spremembo glede na predhodna leta. Prvič je namreč uvedel izbiranje ponudnikov za dve zaporedni leti, torej hkrati za leti 2012 in 2013. Ponudnike za sistemsko storitev zagotavljanja terciarne regulacije frekvence in moči je izbral na dražbi, ponudnike za izvajanje ostalih sistemskih storitev pa z neposrednimi pogajanja s potencialnimi ponudniki.

Za dražbo za izbor ponudnika za zagotavljanje rezerve za terciarno regulacijo je Eles predvidel tri produkte rezerve. Na podlagi statistične analize angažiranja rezerve za terciarno regulacijo v preteklih letih je ugotovil, da le v dobrih 10 % primerov aktivacije terciarne regulacije potrebuje skupno moč angažiranja večjo od 130 MW. Prav tako v analiziranem preteklem obdobju nikoli ni potreboval angažiranja celotnega obsega terciarne rezerve. Na podlagi teh dejstev je oblikoval tri produkte rezerve, ki se med seboj razlikujejo po parametrih kakovosti in izvoru same rezerve. Značilnosti posameznih produktov terciarne rezerve so prikazane v tabeli 4.

Tabela 4: Zahtevana kakovost produktov terciarne rezerve v letih 2012 in 2013

	Produkt A	Produkt B	Produkt C
Količina (MW)	134	66	148
Izvor rezerve	Slovenija	ENTSO-E	ENTSO-E
Čas aktivacije	≤ 15 min	≤ 15 min	≤ 15 min
Število aktivacij v letu	≥ 50	≥ 25	≥ 15
Čas med dvema aktivacijama	= 0 h	≤ 12 h	≤ 24 h
Trajanje ene aktivacije	≥ 16 h	≥ 16 h	≥ 16 h

Vir: Eles

Za zakup produktov rezerve za terciarno regulacijo za leti 2012 in 2013 je Eles dne 5. 7. 2011 izvedel dražbo. Na tej dražbi so lahko ponudniki ponujali različne cene zakupa in energije za vsako od proizvodnih enot, s katerimi so sodelovali na dražbi. Končni rezultati te dražbe za leto 2012 so prikazani v tabeli 5.

Tabela 5: Rezultati dražbe za zakup rezerve za terciarno regulacijo za leto 2012

Produkt	Izbrani ponudnik	Zakupljena moč (MW)	Cena zakupa (EUR/MW)	Cena energije (EUR/MWh)
Produkt A				
	TE-TOL	10	50.000,00	63,00
	HSE	29	25.500,00	260,00
	HSE	29	26.500,00	260,00
	HSE	42	47.860,00	210,00
	HSE	24	79.970,00	140,00
Produkt B				
	Energy Financing Team AG	52	16.800,00	210,00
	HSE	14	79.970,00	140,00
Produkt C				
	Energy Financing Team AG	148	13.200,00	160,00

Vir: Eles

Ponudnike ostalih sistemskih storitev je Eles izbral na podlagi neposrednih pogajanj s potencialnimi ponudniki teh storitev. Zaradi narave preostalih sistemskih storitev je lahko izbral le ponudnike, ki so ponujali storitve s proizvodnimi viri, lociranimi znotraj regulacijskega območja Slovenije.

3.2.3.2 Izravnava odstopanj

V skladu z 22a. členom EZ je v Sloveniji za izravnavo odstopanj v omrežju odgovoren sistemski operater prenosnega omrežja, družba Eles. V okviru vzpostavljene bilančne sheme, ki jo določajo Pravila za delovanje organiziranega trga z električno energijo (Uradni list RS, št. 98/09, 97/11), so odgovorni bilančnih skupin zadolženi za ohranjanje voznih redov svojih bilančnih skupin v okvirih napovedanih vrednosti. Odstopanja posameznih bilančnih skupin se velikokrat medsebojno izničijo, saj odstopanje ene bilančne skupine v pozitivno smer ob hkratnem enakem odstopanju druge bilančne skupine v drugo smer ne prinaša odstopanja celotnega elektroenergetskega sistema. Kadar pa vseeno pride do odstopanja celotnega sistema, je za njegovo izravnavo odgovoren sistemski operater prenosnega omrežja (SOP). Do 15. oktobra 2012 se je Eles pri nabavi potrebne energije za izravnavo sistema držal določil sistemskih obratovalnih navodil za prenosno omrežje (Uradni list RS, št. 71/12, do uveljavitve novih navodil pa Uradni list RS, št. 49/07), po katerih je lahko za izravnavo odstopanj uporabil sekundarno ali terciarno regulacijsko rezervo, potrebno izravnalno energijo pa je lahko tudi kupil ali prodal na trgih električne energije v Sloveniji ali v tujini. V Sloveniji je bil 16. oktobra 2012 vzpostavljen izravnalni trg z električno energijo, kar pomeni, da je od takrat Eles energijo za izravnavo odstopanj prvenstveno kupoval ali prodajal na tem trgu.

Izravnalni trg v Republiki Sloveniji organizira družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o (v nadaljevanju Borzen). Na tem trgu se trgovanje izvaja na način sprotnega trgovanja, kar pomeni, da se posel sklene, kadar koli se srečata ustrezna ponudba in povpraševanje. Na izravnalnem trgu lahko prek trgovalnega sistema vlagajo ponudbe vsi člani izravnalnega trga, kar so lahko vsi člani bilančne sheme, torej odgovorni bilančnih skupin in podskupin. Eles na izravnalnem trgu kupuje oziroma prodaja vso električno energijo, ki jo potrebuje za izravnavo odstopanj slovenskega elektroenergetskega sistema, razen energije za zagotavljanje primarne in sekundarne regulacije moči ter angažiranje tistega dela terciarne rezerve moči, ki

je ni mogoče izvesti preko trgovalne aplikacije. Trgovanje na izravnalnem trgu poteka 24 ur na dan, 7 dni na teden in največ za dan vnaprej. Omogočeno je trgovanje z urnimi, 15-minutnimi, pasovnimi in trapeznimi produkti. V obdobju med 16. oktobrom in 31. decembrom 2012 je bilo v okviru izravnalnega trga sklenjenih poslov za skupaj 27.779 MWh električne energije.

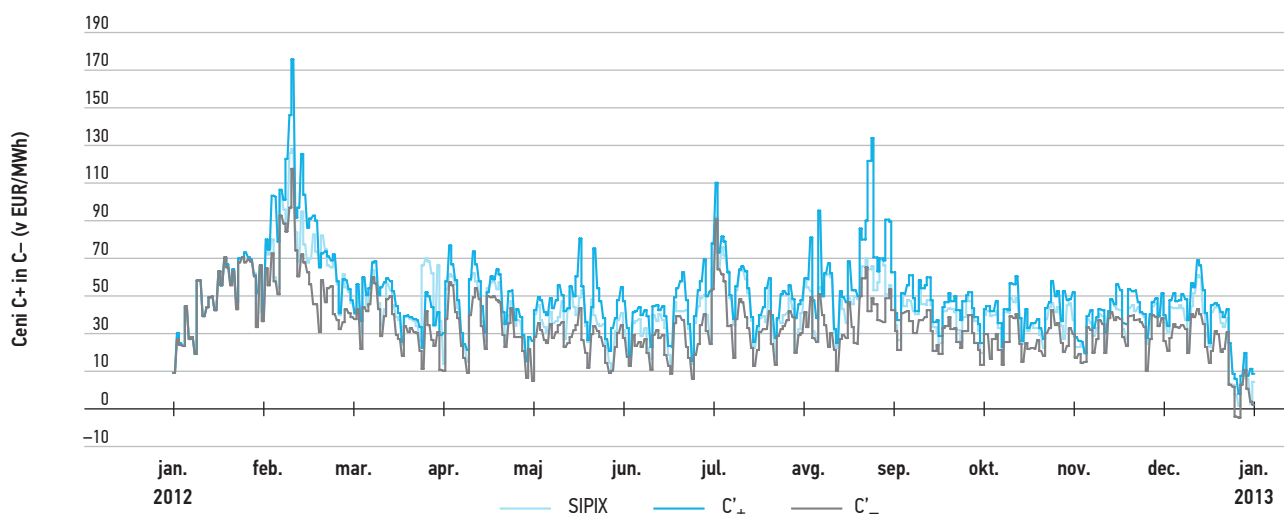
Za izvajanje bilančnega obračuna je v Sloveniji odgovoren Borzen. Bilančni obračun izvaja organizator trga na podlagi določil Pravil za delovanje trga z električno energijo. V letu 2012 se je začela uporabljati v letu 2011 spremenjena verzija pravil. Novosti, ki so se začele uporabljati v letu 2012, se v veliki meri nanašajo prav na spremenjeni način izvajanja bilančnega obračuna. Organizator trga najprej za vsako bilančno skupino za vsak obračunski interval, ki znaša eno uro, določi skupno količino odstopanj. Nato določi še vrednost teh odstopanj, pri čemer upošteva dejanske stroške, ki jih je imel SOPO z izravnavo, in urni indeks cene električne energije na slovenski borzi za električno energijo. Tako določi osnovni ceni za obračun odstopanj, C_+ in C_- . Cena C_+ se nanaša na pozitivna odstopanja (realizacija bilančne skupine je nižja od napovedane vrednosti), cena C_- pa na negativna. Pri obračunu odstopanj posamezne bilančne skupine nato še preveri, ali so bila odstopanja izven tolerančnega pasu.

V skladu s spremenjenimi pravili organizator trga od leta 2012 v vsakem mesecu opravi korekcijo osnovnih cen za odstopanja na način, da prihodki in odhodki iz naslova bilančnih obračunov bilančnih skupin, brez upoštevanja penalizacije zaradi odstopanj izven tolerančnega pasu, pokrijejo vse stroške, ki jih ima SOPO z izravnavo odstopanj. Korekcijo izračunanih cen izvede tako v primeru presežka kot v primeru primanjkljaja. Korekcijo izvede v tolikih obračunskih intervalih, kolikor je potrebno, da so stroški, ki jih ima sistemski operater prenosnega omrežja z izravnavo odstopanj sistema v obračunskem obdobju, pokriti. Na ta način dobi popravljene ceni odstopanj, C_+ in C_- . Korekcijo cen odstopanj izračuna brez upoštevanja penalizacije odstopanj ter napovedanih odstopanj (odstopanja bilančnih skupin brez prevzemno-predajnih mest). Izračun penalizacije bilančnih skupin zaradi njihovih odstopanj izven tolerančnega pasu organizator trga izvede po opravljeni korekciji cen, kar pomeni, da presežki bilančnega obračuna nastanejo le zaradi penalizacije odstopanj bilančnih skupin.

Na podlagi obračunov v vseh obračunskih intervalih in korekcij cen C_+ in C_- organizator trga vsak mesec izvede finančni obračun odstopanj. Finančni obračuni se pripravijo za bilančne skupine, ki imajo pripadajoča odjemna ali proizvodna prevzemno-predajna mesta. Za bilančne skupine, ki nimajo pripadajočih odjemnih ali proizvodnih prevzemno-predajnih mest, torej za bilančne skupine trgovcev, ki energije ne dobavljajo končnim odjemalcem v Sloveniji, se finančni obračun bilančnega obračuna izdelava samo v primeru, ko odgovorni takih bilančnih skupin prijavijo napovedana odstopanja.

Slika 6 prikazuje gibanja cen izpeljanih cen odstopanj C_+ in C_- ter indeksa cen na slovenski borzi električne energije SIPX v letu 2012.

Slika 6: Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C_+ in C_- ter indeksa SIPX v letu 2012

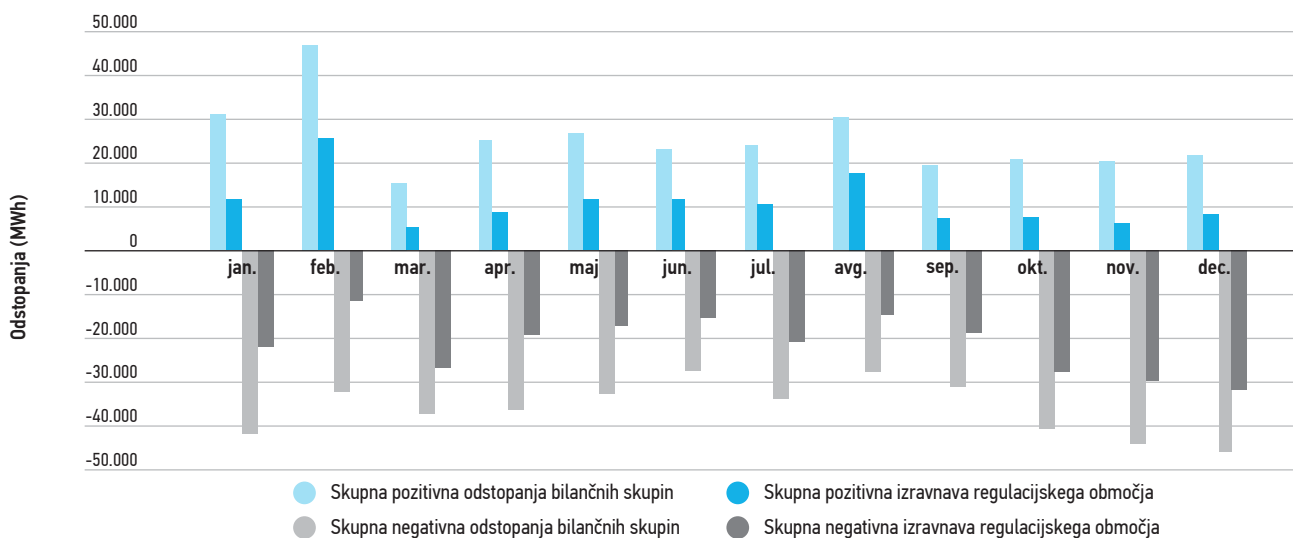
Vir: Borzen

V obdobju od januarja do decembra 2012 je povprečna vrednost izpeljane cene za pozitivna odstopanja C_+ znašala 60,41 EUR/MWh, povprečna izpeljana cena za negativna odstopanja pa C_- 44,35 EUR/MWh. Najvišja vrednost cene C_+ je v tem obdobju znašala 481,88 EUR/MWh, najnižja pa 0,00 EUR/MWh. Najvišja cena C_+ se je pojavila 23. avgusta v 21. urnem bloku, najnižja pa v več intervalih ob koncu meseca decembra. Najvišja vrednost cene C_- je znašala 217,28 EUR/MWh in se je pojavila 10. februarja v 19. urnem bloku, najnižja vrednost, -121,56 EUR/MWh pa se je pojavila 25. decembra v četrtem urnem bloku.

Po spremenjenih pravilih se za izračun osnovnih cen za odstopanja C_+ in C_- , posledično pa tudi za izračun izpeljanih cen odstopanj C_+ in C_- , uporablja indeks slovenske borze električne energije SIPX. Povprečna vrednost indeksa SIPX je v tem obdobju znašala 53,15 EUR/MWh. Najvišja vrednost SIPX se je pojavila 10. februarja v 19. urnem bloku, ko je znašala 224 EUR/MWh, najnižja vrednost SIPX (0,00) EUR/MWh pa se je pojavila v več intervalih v mesecu decembru. Vrednost C_+ je bila v povprečju od indeksa SIPX višja za 7,25 EUR, medtem ko je bila vrednost C_- v povprečju za 8,80 EUR nižja od indeksa SIPX.

Na sliki 7 so prikazana skupna pozitivna in negativna odstopanja vseh bilančnih skupin v Sloveniji v letu 2012.

Slika 7: Skupna odstopanja v slovenskem elektroenergetskem sistemu v letu 2012

Vir: Borzen

Najvišja pozitivna odstopanja v velikosti 47.349,87 MWh so bila zabeležena v februarju, najvišja negativna pa v decembru, ko so znašala 46.169,12 MWh. Razen tega so na sliki prikazana tudi odstopanja celotnega sistema. Ta so seveda nekaj nižja od skupnih odstopanj bilančnih skupin, maksimumi pa so bili zabeleženi v istih mesecih kot na ravni odstopanj bilančnih skupin.

V letu 2012 je prišlo do znatnega povečanja števila bilančnih skupin in podskupin. Na začetku leta je bilo pri organizatorju trga prijavljenih 40 bilančnih skupin in 16 podskupin, ob koncu leta pa 48 bilančnih skupin in 20 podskupin. V glavnem je povečanje posledica vstopov tujih trgovcev na slovenski trg, ki pa na njem ne izvajajo dejavnosti dobave, ampak na veleprodajnem trgu le trgujejo. Med bilančnimi skupinami je tudi tako imenovana EKO bilančna skupina, v kateri so zajeti vsi proizvajalci električne energije iz obnovljivih virov (OVE) in v soproizvodnji toplote in električne energije (SPTTE) z visokim izkoristkom, ki prejema podpora v obliki zagotovljenega odkupa. S to bilančno skupino upravlja Center za podpore, ki deluje v okviru organizatorja trga, družbe Borzen. Stroški, ki nastanejo z izravnavo te bilančne skupine, se krijejo iz prispevka za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov. Proizvajalci električne energije iz obnovljivih virov in v soproizvodnji z visokim izkoristkom, ki prejema obratovalno podporo,

so vključeni v bilančne skupine dobaviteljev ali trgovcev, ki odkupujejo njihovo električno energijo. Stroške odstopanja teh proizvajalcev krijejo ti dobavitelji ali trgovci.

3.2.3.3 Standardi varnosti in zanesljivosti obratovanja ter kakovost storitev

V mednarodni standardizaciji je v terminološkem standardu IEC 60050-617: International Electrotechnical Vocabulary – Part 617: Organisation/market of electricity, uveljavljen izraz »quality of the electricity supply«. Sama definicija tega izraza vključuje neprekinjenost napajanja, kakovost napetosti in komercialno kakovost.

Sistemska operaterja in elektrodistribucijska podjetja (EDP) pri svojem delu uporabljajo tudi slovenske standarde oziroma tehnična poročila, ki so sprejeta v sistem slovenske standardizacije:

- SIST EN 50160:2011, ki nadomešča SIST EN 50160:2008: Značilnosti napetosti v javnih razdelilnih omrežjih (Voltage characteristics of electricity supplied by public distribution networks),
- SIST-TP IEC/TR3 61000-3-6:2004: Electromagnetic compatibility (EMC) - Part 3: Limits - Section 6: Assessment of emission limits for distorting loads in MV, HV and EHV power systems - Basic EMC publication,
- SIST-TP IEC/TR3 61000-3-7:2004: Electromagnetic compatibility (EMC) - Part 3: Limits - Section 7: Assessment of emission limits for fluctuating loads in MV and HV power systems - Basic EMC publication.

Zaradi zmanjševanja stroškov sistemskih operaterjev se lahko poslabša kakovost oskrbe z električno energijo, še posebej če podjetja niso regulirana na podlagi dosežene ravni kakovosti oskrbe. Kakovost oskrbe z električno energijo nadzoruje agencija na podlagi minimalnih standardov kakovosti. Izraz kakovost oskrbe z električno energijo zajema naslednje vrste kakovosti:

- neprekinjenost napajanja,
- komercialno kakovost in
- kakovost napetosti.

42. člen direktive 72/2009 omogoča državam članicam, da v primeru nenadne krize začasno sprejmejo potrebne zaščitne ukrepe. Ta člen še ni implementiran v slovensko zakonodajo.

3.2.3.3.1 Neprekinjenost napajanja

Podatki o neprekinjenosti napajanja se zbirajo na podlagi enotne metodologije v skladu z Aktom o posredovanju podatkov o kakovosti oskrbe z električno energijo (Uradni list RS, št. 73/12), ki omogoča medsebojno primerljivost teh podatkov. Podatke o neprekinjenosti napajanja pošiljajo elektrodistribucijska podjetja (EDP) agenciji z uporabo spletnih storitev.

Vrednosti kazalnikov SAIDI za nenačrtovane prekinitve, ki so posledica lastnih vzrokov in so jih posredovala EDP od leta 2010 do leta 2012, so zbrani v tabeli 6.

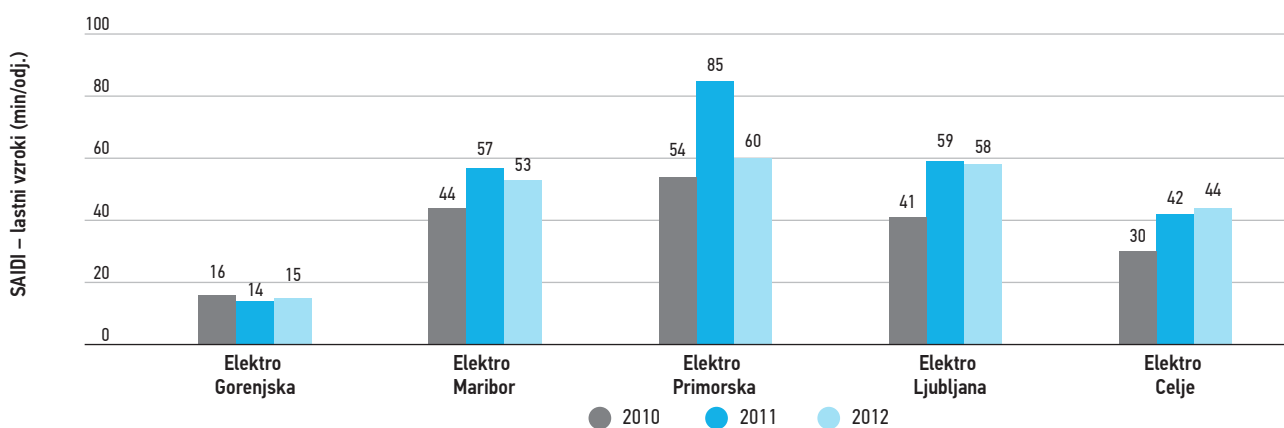
Tabela 6: Kazalnik SAIDI po EDP v obdobju 2010–2012 za nenačrtovane prekinitve (lastni vzroki)

Elektrodistribucijsko podjetje	SAIDI – nenačrtovane, dolgotrajne prekinitve [min/odj.], lastni vzroki		
	2010	2011	2012
Elektro Gorenjska	16	14	15
Elektro Maribor	44	57	53
Elektro Primorska	54	85	60
Elektro Ljubljana	41	59	58
Elektro Celje	30	42	44

Viri: podatki EDP

Slika 8 prikazuje vrednosti kazalnika SAIDI med leti 2010 in 2012 za nenačrtovane dolgotrajne prekinitev (samo lastni vzroki). Glede na dosežene vrednosti iz leta 2011 se kazalnik SAIDI v letu 2012 bistveno ne razlikuje, vendarle pa je opazno precejšnje izboljšanje pri EDP Elektro Primorska. EDP Elektro Gorenjska v vseh opazovanih letih beleži mnogo manjše vrednosti kazalnika SAIDI, kar gre v določeni meri pripisovati tudi specifičnim okoljskim parametrom in strukturi omrežja, v kateri prevladujejo kabelska omrežja.

Slika 8: Kazalnik SAIDI za nenačrtovane dolgotrajne prekinitev (lastni vzroki) v obdobju 2010–2012

Viri: podatki EDP

Iz kazalnikov SAIDI in SAIFI za leto 2012, izračunanih na ravni posameznega distribucijskega podjetja, je agencija izračunala agregirane vrednosti kazalnikov SAIDI in SAIFI glede na število vseh odjemalcev v Sloveniji. V tabelah 7 in 8 so prikazani podatki, ki zajemajo vse prekinitev, ki jih odjemalec dejansko utrpi. V izračunu kazalnika so zato poleg prekinitev, ki so posledica lastnih vzrokov, zajete tudi prekinitev zaradi tujih vzrokov in višje sile, posebej pa so prikazane še načrtovane prekinitev.

Tabela 7: Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2010–2012 (nenačrtovane prekinitev)

Kazalnik / vzroki	Nenačrtovane prekinitev					
	2010		2011		2012	
	Lastni vzroki	Vsi vzroki	Lastni vzroki	Vsi vzroki	Lastni vzroki	Vsi vzroki
SAIFI – državna raven [prek./odj.]	1,08	1,81	1,33	1,81	1,40	2,99
SAIDI – državna raven [min/odj.]	39	81	55	76	50	169

Viri: podatki EDP

Tabela 8: Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2010–2012 (načrtovane prekinitev in vse prekinitev)

Kazalnik	Načrtovane prekinitev			Vse prekinitev		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
SAIFI – državna raven [prek./odj.]	0,85	0,98	0,88	2,65	2,79	3,86
SAIDI – državna raven [min/odj.]	104	127	117	185	203	286

Viri: podatki EDP

3.2.3.3.2 Komerzialna kakovost

V letu 2012 se je nadaljevalo sistematično spremljanje kazalnikov komercialne kakovosti, ki se združujejo v naslednje skupine parametrov:

1. priključevanje na omrežje,
2. skrb za odjemalce,
3. tehnične storitve in
4. merjenje in zaračunavanje.

Iz tabele 9 so razvidne povprečne vrednosti nekaterih kazalnikov komercialne kakovosti v povezavi s priključevanjem na omrežje in odpravo napak na napravi za omejevanje toka (varovalki) oziroma števcu.

Tabela 9: Povprečne vrednosti nekaterih kazalnikov komercialne kakovosti za leto 2012

Kazalnik komercialne kakovosti	Elektro Gorenjska	Elektro Maribor	Elektro Primorska	Elektro Ljubljana	Elektro Celje
PRIKLJUČEVANJE NA OMREŽJE					
Povprečni čas, potreben za izdajo soglasja za priključitev [dni]	14,00	14,60	28,76	17,50	8,03
Povprečni čas, potreben za izdajo pogodbe o priključitvi na NN-omrežje [dni]	8,00	9,70	3,67	9,60	3,84
Povprečni čas, potreben za aktiviranje priključka na električno omrežje [dni]	5,18	5,30	3,64	3,70	3,04
TEHNIČNE STORITVE – ODPRAVE NAPAK					
Povprečni čas do ponovne vzpostavitve napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka (06.00 – 22.00) [h]	1,45	1,43	2,08	0,87	1,41
Povprečni čas do ponovne vzpostavitve napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka (22.00 – 06.00) [h]	1,37	0	2,58	1,50	1,21
Povprečni čas, potreben za odpravo okvare števca [dni]	4,00	2,59	3,60	2,90	5,94

Viri: podatki EDP

Agencija je z letom 2012 uvedla tudi poenoten postopek zbiranja pritožb s področja komercialne kakovosti. Področna klasifikacija razvrščanja pritožb je skladna s priporočilom ERGEG, Ref. E10-CEM-33-05 (Junij 2010). Podatki o pritožbah, povezanih s komercialno kakovostjo za leto 2012, so zbrani v tabeli 10.

Tabela 10: Število in deleži upravičenih pritožb s področja komercialne kakovosti za leto 2012

Vzrok za pritožbo	Število vseh pritožb	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb
Izdaja ocene stroškov (predračuna) za enostavna dela	0	0	0
Izdaja soglasja za priključitev	17	3	18
Izdaja pogodbe o priključitvi na NN-omrežje	9	1	11
Redno odčitavanje števcov v enem letu s strani pooblaščenega podjetja	18	14	78
Odprava okvare števca	235	121	51
Odgovor na pritožbo v zvezi s kakovostjo napetosti	67	56	84
Odprava neskladja odklonov napajalne napetosti	6	1	17
Maksimalno dovoljeno trajanje in število nenačrtovanih dolgotrajnih prekinitev (velja za končne odjemalce na SN)	2	1	50
Maksimalno dovoljeno trajanje posamezne nenačrtovane dolgotrajne prekinitve	1	0	0
Aktiviranje priključka na električno omrežje	0	0	0
Ponovna vzpostavitev napajanja v primeru napake na napravi za omejevanje toka	18	3	17
Napačni odklopi zaradi napake vzdrževalnega osebja	8	6	75
Odgovori na pisna vprašanja, pritožbe ali zahteve uporabnikov	58	26	45
Vzpostavitev ponovnega napajanja po izklopu zaradi neplačila	0	0	0
Neizvedeni ali zamujeni vnaprej dogovorjeni obiski	1	0	0
Pravočasna obveščenost uporabnikov o načrtovani prekinitvi	4	1	25

Viri: podatki EDP

Iz podatkov o pritožbah s področja komercialne kakovosti je razvidno, da so se odjemalci v največji meri pritoževali zaradi okvare števca, največji delež upravičenih pritožb pa se navezuje na problematiko slabe kakovosti napetosti.

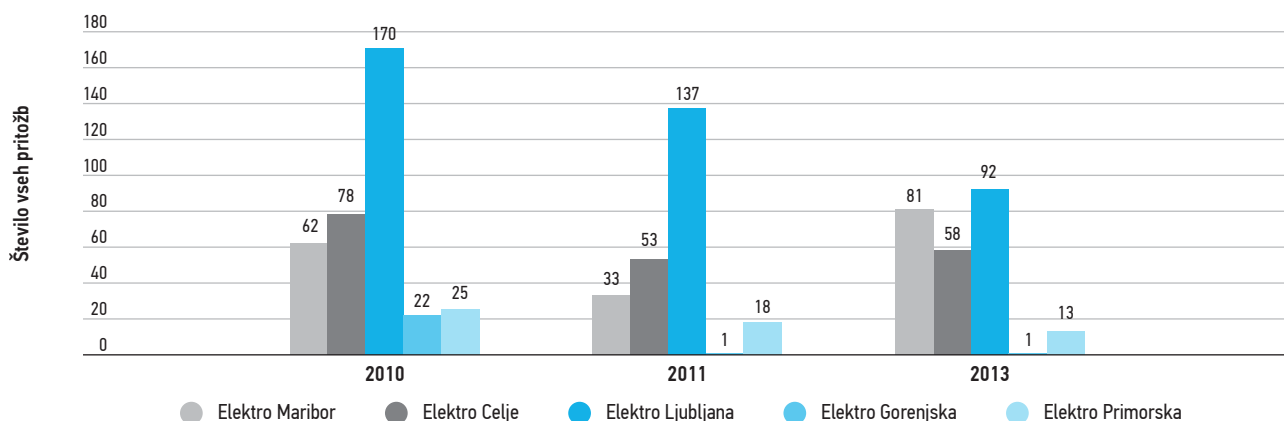
Zahtevana raven komercialne kakovosti je določena s sistemskimi in zajamčenimi standardi komercialne kakovosti. Kršitev zajamčenih standardov komercialne kakovosti, ki so določeni z zakonodajo oziroma jih določi regulator, ima lahko finančne posledice za izvajalca posamezne storitve v obliki plačila kompenzacije posameznemu uporabniku. Iz vrednosti sistemskih standardov lahko uporabnik sklepa o pričakovani kakovosti posameznega izvajalca, saj odražajo povprečno raven kakovosti storitev oziroma delež vseh uporabnikov omrežja, ki jim je zagotovljena zahtevana raven kakovosti storitve.

3.2.3.3.3 Kakovost napetosti

Sistemski operaterji morajo skladno z zakonodajo izvajati stalni monitoring na meji med prenosnim in distribucijskim omrežjem ter na prevzemno-predajnih mestih večjih proizvajalcev in odjemalcev. Občasni monitoring se izvaja po vnaprej določenem načrtu. Pri obravnavi pritožbe uporabnika se izvede monitoring kakovosti napetosti, ki traja najmanj en teden. Monitoring kakovosti napetosti se izvaja tudi v postopku izdaje soglasja za priključitev, ko izdajatelj soglasja na ta način preveri razmere kakovosti napetosti v omrežju.

Podatki za kakovost napetosti se zajemajo iz merilnih mest stalnega in občasnega monitoringa v skladu s standardom SIST EN 50160. Po posameznih EDP se število pritožb z leti spreminja (slika 9), tako da je težje oceniti trend povečevanja ali zmanjševanja pritožb zoper neustrezno kakovost napetosti. Po številu vseh prejetih pritožb najbolj izstopa EDP Elektro Ljubljana, kjer pa se trend pritožb v obdobju 2010–2012 zmanjšuje, EDP Elektro Gorenjska pa je tudi v letu 2012 prejela samo eno pritožbo.

Slika 9: Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2010–2012 po posameznih EDP

Viri: podatki EDP

Tabela 11: Število in deleži upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2010–2012

Elektrodistribucijsko podjetje	2010			2011			2012		
	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb	Skupaj vse pritožbe	Število upravičenih pritožb	Delež upravičenih pritožb
Elektro Maribor	62	47	75,8 %	33	25	75,8 %	81	57	70,4 %
Elektro Celje	78	59	75,6 %	53	47	88,7 %	58	37	63,8 %
Elektro Ljubljana	170	110	64,7 %	137	111	81,0 %	92	47	51,1 %
Elektro Gorenjska	22	9	40,9 %	1	0	0,0 %	1	1	100,0 %
Elektro Primorska	25	17	68,0 %	18	10	55,6 %	13	10	76,9 %
Skupaj	375	242	67,8 %	242	193	79,8 %	245	152	62,0 %

Viri: podatki EDP

3.2.3.3.4 Kakovost napetosti v prenosnem omrežju

V skladu z določili Uredbe o splošnih pogojih za dobavo in odjem električne energije (Uradni list RS, št. 117/02), sistemski operater prenosnega omrežja, družba Eles, izvaja aktivnosti, ki opredeljujejo kakovost storitev upravljavca prenosnega omrežja. V letu 2012 je Eles na visokonapetostnem omrežju izvajal stalni monitoring kakovosti napetosti v skladu s standardom SIST EN 50160 v 181 merilnih točkah (meje z distribucijskimi omrežji, proizvodnimi objekti in neposrednimi odjemalci). Vzpostavitev stalnega monitoringa kakovosti napetosti se bo v prihodnjih letih nadaljevala še v preostalih stičnih točkah med prenosnim omrežjem in njegovimi uporabniki, kjer stalni monitoring trenutno še ni aktiven, in na povezovalnih točkah s sosednjimi prenosnimi omrežji Hrvaške, Avstrije in Italije. Poleg kazalnikov, ki se uporabljajo za nadzor neprekinjenosti napajanja na distribucijskem omrežju (SAIDI, SAIFI, MAIFI), se na prenosnem omrežju spremljajo tudi nekateri drugi kazalniki, ki temeljijo na količini nedobavljene energije (ENS).

Analiza podatkov kaže, da so bili parametri napetosti v točkah, kjer je vzpostavljen stalni monitoring, v povprečju skladni z zahtevami slovenskega standarda SIST EN 50160. V določenih merilnih točkah so tudi v letu 2012 bili zaznani porasti napetosti in povišana raven utripanja napetosti – flikerja. Problem visoke ravni flikerja se je pojavljal na treh področjih, kjer se nahajajo veliki odjemalci, katerih naprave prevzemajo neenakomeren tok induktivnega karakterja, kar povzroča velika nihanja (kolebanja) napetosti v prenosnem omrežju.

Največji vpliv flikerja se je čutil na celotnem območju Gorenjske in v nekaterih vozliščih na območju Ljubljane. Nekoliko manjši vpliv je imel fliker na območju Koroške. Tretje območje z najmanjšim vplivom flikerja pa je bila okolica Celja.

Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje električne energije podrobneje opredeljujejo priključitev proizvodnih naprav z inštalirano električno močjo do 10 MW. Opažen je povečan interes proizvajalcev za priključitev proizvodnih naprav na notranje omrežje. Prednost tovrstne priključitve je, da proizvajalcem ob možnosti prejemanja obratovalne podpore za proizvedeno električno energijo zmanjšuje odjem električne energije iz javnega omrežja, hkrati pa se električna energija porablja na lokaciji proizvodne naprave.

3.2.3.4 Večletni razvoj elektroenergetskega omrežja

Vsaki dve leti sistemska operaterja prenosnega in distribucijskega omrežja pripravita načrte razvoja za obdobje desetih let, ki jih ovrednoti in k njim poda soglasje ministrstvo, pristojno za energijo. V načrtih so upoštevane strateške usmeritve nacionalne energetike, načrti pa so med seboj razvojno usklajeni. Pri načrtovanju sistemska operaterja uporabljata enotno metodologijo, ki upošteva dolgoročne napovedi porabe, analize pričakovanih obratovalnih stanj, stopnjo zanesljivosti napajanja porabnikov, ekonomske analize in morebitne lokacije novih večjih proizvodnih virov. V načrtih razvoja je določen načrtovani fizični in vrednostni obseg naložb v nove objekte in v obnovo obstoječih objektov elektroenergetske infrastrukture, tako na prenosnem kot na distribucijskem omrežju.

Zadnja načrta razvoja obeh sistemskih operaterjev sta bila izdelana za obdobje 2011–2020. Sistemska operaterja v navedenem obdobju načrtujeta naložbe v elektroenergetsko infrastrukturo za prenos in distribucijo električne energije v skupni vrednosti 2393 milijonov evrov, od tega za prenosno omrežje 635 milijonov evrov in za distribucijsko omrežje 1758 milijonov evrov.

Naložbe v distribucijsko elektroenergetsko infrastrukturo naj bi svoj vrh dosegle v letu 2015, ponovno pa naj bi se dvignile proti letu 2020. Na prenosnem omrežju naj bi se obseg naložb po letu 2014 začel občutno zmanjševati.

Temeljne razvojne usmeritve sistemskega operaterja distribucijskega omrežja v prihodnjem desetletju dajejo poseben poudarek vlaganjem v razvoj sistemov obratovanja omrežij. Nadaljuje se trend kabliranja SN-omrežja. Te investicije so pomembne, ker so vplivi okolja na kableske vode v primerjavi z nadzemnimi vodi manjši, kar posledično izboljšuje kakovost oskrbe z električno energijo, lažja pa je tudi umestitev v prostor.

Izboljšanje kakovosti napajanja odjemalcev in zmanjšanje števila kratkotrajnih in dolgotrajnih prekinitev napajanja z električno energijo bo sistemski operater distribucijskega omrežja zagotavljal z naložbami na področju avtomatizacije in vodenja obratovanja omrežja.

Distribucijsko omrežje se mora prilagajati povečanemu priključevanju novih razpršenih virov iz OVE in v SPTÉ na NN- in SN-omrežje. Omogočiti je treba zanesljivo in varno povezavo razpršenih virov v omrežje ter možnost enostavnega uravnovešanja porabe in proizvodnje električne energije. Uvedba koncepta pametnih omrežij bo omogočila prilagodljivost (zadovoljevanje potreb odjemalcev z odzivi na njihove potrebe in zahteve), dostopnost (omogočanje priključevanja na omrežje vsem uporabnikom), zanesljivost dobave električne energije (zagotavljanje in izboljševanje zanesljivosti in kakovosti) in ekonomičnost. V koncept pametnih omrežij sodijo tudi vlaganja na področju naprednih sistemov merjenja. Pilotni projekti so pokazali, da napredni sistemi merjenja električne energije ponujajo mnogo več od samega merjenja in posredovanja merilnih podatkov in da je zaradi nižjih stroškov obratovanja smotrno pristopiti k njihovi uvedbi pri vseh uporabnikih.

Sistemski operater prenosnega omrežja pri svojih razvojnih načrtih do leta 2020 upošteva temeljne smernice, ki zajemajo zgraditev notranje 400 kV-zanke omrežja, nove povezave s sosednjimi elektroenergetskimi sistemi, obvladovanje nevarnih pretokov moči ter zagotovitve ustreznih napetostnih razmer in zanesljivega ter varnega obratovanja v skladu s priporočili in kriteriji ENTSO-E.

Predvidene večje naložbe v prenosno notranje omrežje v obdobju do leta 2020 so dokončanje gradnje DV 2 × 400 kV Beričevo-Krško, prehod DV Divača-Kleče-Beričevo-Podlog-Cirkovce z 220 kV na 400 kV in gradnja DV 2 × 110 kV Beričevo-Trbovlje. Predvidene so tudi

naložbe v mednarodni povezavi z Italijo (DV 2 × 400 kV Okroglo–Videm (Udine)) in z Madžarsko (DV 2 × 400 kV Cirkovce–Pince). Za vse te naložbe, predvsem pa za 400-kV povezave, je značilno, da se rok izgradnje z vsakim novim desetletnim načrtom razvoja podaljša za nekaj let, zlasti zaradi težav pri umeščanju linijskih objektov v prostor. Hkrati z gradnjo daljnovo- da Cirkovce–Pince bo v Cirkovcah zgrajena tudi nova 400-kV razdelilno-transformatorska postaja.

3.2.4 Omrežnine za prenosno in distribucijska omrežja

Agencija določi metodologijo za določitev omrežnine in kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetsko omrežje ter metodologijo za obračunavanje omrežnine. Na podlagi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetsko omrežje agencija določi omrežnino za prenosno elektroenergetsko omrežje, omrežnino za distribucijsko elektroenergetsko omrežje in omrežnino za sistemske storitve. Na podlagi določenih omrežnin in metodologije za obračunavanje omrežnine agencija določi tarifne postavke za omrežnino za prenosno omrežje, distribucijsko omrežje, sistemske storitve, posebne sistemske storitve in priključno moč.

3.2.4.1 Določanje omrežnine

Leto 2012 je zadnje leto tretjega regulativnega obdobja, ki je trajalo od 1. januarja 2011 do 31. decembra 2012. Reguliranje v obdobju od 1. januarja 2011 do 31. decembra 2012 se je izvajalo na podlagi Akta o metodologiji za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za elektroenergetsko omrežje in metodologiji za obračunavanje omrežnine (Uradni list RS, št. 59/2010, 52/2011).

Metodologija za določitev omrežnine temelji na metodi regulirane omrežnine. Metoda regulirane omrežnine se izvaja tako, da se sistemskemu operaterju z določitvijo omrežnine in drugih prihodkov ter ob upoštevanju presežka omrežnine iz preteklih let zagotovi pokritje vseh upravičenih stroškov regulativnega obdobja in primanjkljaja omrežnine preteklih let.

Agencija je pred začetkom tretjega regulativnega obdobja sistemskima operaterjema za regulativno obdobje z odločbama določila regulativni okvir. Regulativni okvir je vrednostna opredelitev upravičenih stroškov in virov za pokrivanje upravičenih stroškov sistema operaterja ter primanjkljajev oz. presežkov omrežnine preteklih let po posameznih letih regulativnega obdobja.

Upravičeni stroški sistema operaterja so:

- stroški delovanja in vzdrževanja,
- stroški električne energije za izgube v omrežju,
- stroški sistemskih storitev,
- amortizacija in
- reguliran donos na sredstva.

Viri za pokrivanje upravičenih stroškov sistema operaterja so razen omrežnine in presežka iz preteklih let tudi drugi prihodki, in sicer:

- prihodki iz naslova zaračunavanja storitev,
- prihodki od telekomunikacij,
- prihodki iz naslova medsebojnih nadomestil med sistemskimi operaterji prenosnega omrežja,
- prihodki od prezasedenosti,
- prihodki, povezani s povprečnimi stroški priključevanja in omrežnine za priključno moč, brezplačno prevzetimi sredstvi, sovlaganji in s sredstvi, ki se financirajo s prihodki od prezasedenosti,
- prevrednotovalni poslovni prihodki v zvezi s terjatvami zaradi stečajev in prisilnih poravnav in
- drugi prihodki, ki izvirajo iz opravljanja regulirane dejavnosti.

Prihodki, povezani s povprečnimi stroški priključevanja in omrežnino za priključno moč, brezplačno prevzetimi sredstvi, sovlaganji in s sredstvi, ki se financirajo s prihodki od prezasedenosti, se letno priznajo v višini obračunane amortizacije.

Metoda regulirane omrežnine temelji tudi na spodbudah, ki so odvisne od doseganja nižjih stroškov od upravičenih stroškov in od dosežene ravni kakovosti oskrbe.

Če sistemski operater doseže nižje stroške, kot so dejanski upravičeni stroški, sme razliko zadržati.

Reguliranje s kakovostjo oskrbe se izvaja s pomočjo kazalnikov neprekinjenosti napajanja (SAIDI, SAIFI) za dejavnost sistema operaterja distribucijskega omrežja. Za vsako leto regulativnega obdobja agencija na podlagi izhodiščnih vrednosti kazalnikov SAIDI in SAIFI ter ob upoštevanju sistemskih standardov neprekinjenosti napajanja določi referenčne ravni kazalnikov neprekinjenosti napajanja. Ob koncu leta se ugotovi odstopanje dosežene ravni od referenčne ravni, kar je osnova za določitev faktorjev q za posamezna območja distribucijskega omrežja. Faktorji q se določijo s pomočjo sheme upravičenosti nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja ter predstavljajo za sistema operaterja delež (ne)upravičenosti nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja. Če sistemski operater ne doseže zahtevane kakovosti oskrbe, se mu nadzorovani stroški delovanja in vzdrževanja ustrezno znižajo (penali), v primeru doseganja zahtevane ravni kakovosti oskrbe pa je sistemski operater upravičen do dejanskih nadzorovanih stroškov delovanja in vzdrževanja (spodbuda).

Po zaključku posameznega regulativnega leta je sistemski operater dolžan ugotoviti odstopanja od regulativnega okvira. Odstopanja se ugotavljajo kot razlika med načrtovanimi in dejanskimi upravičenimi stroški sistema operaterja ter kot razlika med načrtovanimi in dejanskimi viri za financiranje upravičenih stroškov. Metoda regulirane omrežnine določa obvezo sistema operaterja, da mora presežek omrežnine upoštevati kot namenski vir za pokrivanje primanjkljajev preteklih let oziroma upravičenih stroškov naslednjih let. Istočasno pa metoda regulirane omrežnine daje sistemskemu operaterju pravico, da lahko primanjkljaj omrežnine uveljavi pri določitvi omrežnine v naslednjih letih.

Agencija spremlja izvajanje regulativnega okvira med regulativnim obdobjem, tako da spremlja mesečno realizacijo omrežnine, izvaja analize določenih kriterijev upravičenosti stroškov in preverja izračunana odstopanja od regulativnega okvira.

Če agencija ugotovi, da so znotraj regulativnega obdobja nastale bistvene spremembe pri poslovanju sistema operaterja, lahko spremeni regulativni okvir že med regulativnim obdobjem.

Prav tako mora agencija izdati posebno odločbo, če ugotovi, da odstopanja niso izračunana skladno z metodologijo.

Agencija je skladno z EZ dolžna izvesti tudi preizkus metodologije ali dela metodologije, če se v dveh mesecih po objavi metodologije izkaže pravni interes in navedejo razlogi za ponovni preizkus. Zahtevan preizkus mora agencija izvesti v dveh mesecih in vlagatelja obvestiti o svojih ugotovitvah.

3.2.4.2 Obračunavanje omrežnine

Za obračunavanje omrežnine agencija uporablja netransakcijsko metodo poštnih znamk, kar pomeni uporabo sistema enotnih tarifnih postavk za obračunavanje omrežnine na celotnem območju Slovenije v okviru posamezne odjemne skupine. Za razdelitev stroškov po napekostnih nivojih se uporablja bruto pristop obračuna omrežnine za prenosno in distribucijsko omrežje.

3.2.5 Poslovanje reguliranih podjetij

3.2.5.1 Poslovanje sistema operaterja prenosnega omrežja

Eles je poslovno leto 2012 po nerevidiranih izkazih končal s 6,01 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 1,91 milijona evrov več kot leta 2011.

V letu 2012 je sistemski operater prenosnega omrežja pridobival prihodek iz omrežnine za prenosno omrežje, omrežnine za sistemske storitve, omrežnine za posebno sistemske storitve in drugih prihodkov.

Tabela 12: Omrežnina

	Regulativni okvir	Realizacija	Indeks
			Real./reg.okvir
Omrežnina za prenosno omrežje	67,43	65,98	97,85
Omrežnina za sistemske storitve	35,41	34,93	98,64
Omrežnina za posebne sistemske storitve	0	0,10	
Skupaj omrežnina	102,84	101,01	98,22

Vir: Eles

Eles je v letu 2012 realiziral za 2,15 % manj omrežnine za prenosno omrežje, kot je načrtovala agencija v regulativnem okviru. Omrežnine za sistemske storitve je bilo realizirane za 1,36 % manj, kot je bilo načrtovano v regulativnem okviru za leto 2012. Omrežnina za posebne sistemske storitve v regulativnem okviru ni bila načrtovana, realizirana pa je bila v vrednosti 0,10 milijona evrov.

Med drugimi prihodki je Eles realiziral tudi prihodek od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti (prihodek od prezasedenosti) in prihodek iz mehanizma čezmejnih poravnav med sistemskimi operaterji v znesku 64,93 milijona evrov, kar je 52,37 % več kot v letu 2011.

V letu 2012 je Eles skladno s 46.a členom EZ presežek omrežnine leta 2012 izvzel iz poslovnega izida. Hkrati je Eles skladno z Uredbo o pogojih za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije in razveljavitvi Uredbe (ES) št. 1228/2003 (v nadaljevanju Uredba 714/2009) del prihodka od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti v izkazu poslovnega izida zmanjšal oziroma razmejil. Eles je razmejil tisti del prihodka od dražb za dodeljevanje prezasedenih čezmejnih prenosnih zmogljivosti, ki ga je namenil vzdrževanju ali povečevanju povezovalnih zmogljivosti prek naložb v omrežje.

Eles izvaja GJS sistemskega operaterja prenosnega omrežja na prenosnem elektroenergetskem omrežju, katerega lastnik je. V letu 2012 je skupna sistemska dolžina daljnovodov znašala 2682 kilometrov. Konec leta 2012 je bilo v Elesu 530 zaposlenih, kar je enako kot v letu 2011.

3.2.5.2 Poslovanje sistemskega operaterja distribucijskega omrežja

SODO je poslovno leto 2012 po nerevidiranih izkazih končal z 2,62 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 0,67 milijona evrov več kot leta 2011.

Sistemski operater distribucijskega omrežja je v letu 2012 pridobival prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje, omrežnine za posebno sistemske storitve, omrežnine za priključno moč in drugih prihodkov.

V regulativnem okviru za leto 2012 je agencija načrtovala 264,04 milijona evrov prihodka iz omrežnine za distribucijsko omrežje. Ker je bila poraba električne energije manjša od načrtovane, je prihodek iz omrežnine za distribucijsko omrežje znašal 253,48 milijona ali 4 % manj, kot je bilo načrtovano. Prihodek iz omrežnine za posebno sistemske storitve je znašal 2,34 milijona evrov.

Konec leta 2012 je bilo v družbi 29 zaposlenih, kar pomeni tri zaposlene več kot ob koncu leta 2011.

SODO izvaja GJS sistemskega operaterja distribucijskega omrežja na distribucijskem elektroenergetskem omrežju v skupni dolžini 65.857 kilometrov, kamor je vključena tudi cestna razsvetljava. Od tega je SODO lastnik 26 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja, v lasti odjemalcev pa je 1029 kilometrov. Preostalo omrežje imajo v najemu, in sicer:

- 17.493 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Celje, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Vrunčeva 2a, Celje, www.elektro-celje.si,
- 5385 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Gorenjska, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Ulica Mirka Vadnova 3a, Kranj, www.elektro-gorenjska.si,

- 17.145 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Ljubljana, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Slovenska cesta 58, Ljubljana, www.elektro-ljubljana.si,
- 16.148 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Maribor, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Vetrinjska ulica 2, Maribor, www.elektro-maribor.si in
- 8630 kilometrov distribucijskega elektroenergetskega omrežja od družbe Elektro Primorska, podjetje za distribucijo električne energije, d.d., Erjavčeva 22, 5000 Nova Gorica, www.elektro-primorska.si.

SODO ima z lastniki distribucijskega elektroenergetskega omrežja sklenjeno Pogodbo o najemu elektrodistribucijske infrastrukture in izvajanju storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja (v nadaljevanju besedila pogodba).

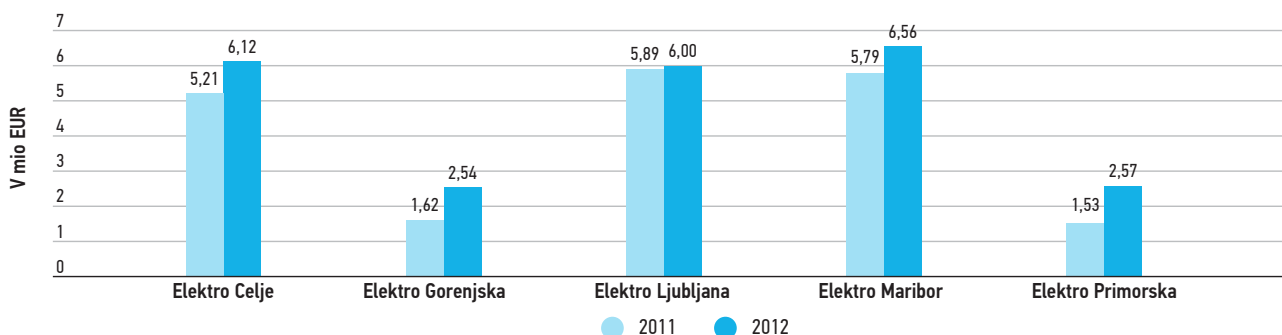
S pogodbo so urejena vsa vprašanja v zvezi z obsegom in namenom uporabe elektrodistribucijske infrastrukture, višina najemnine, pogoji in način vzdrževanja te infrastrukture in druga vprašanja v zvezi z infrastrukturo ter izvajanjem ostalih storitev, ki sistemskemu operaterju distribucijskega omrežja omogočajo učinkovito opravljanje njegovih nalog.

3.2.5.3 Poslovanje lastnikov elektrodistribucijskega omrežja

V letu 2012 so lastniki elektrodistribucijskega omrežja pridobivali prihodek z oddajanjem elektrodistribucijskega omrežja v najem sistemskemu operaterju distribucijskega omrežja in z izvajanjem storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja ter z drugimi storitvami, ki so jih nudili na trgu.

Lastniki elektrodistribucijske infrastrukture so v letu 2012 po nerevidiranih izkazih ustvarili 24,91 milijona evrov čistega poslovnega izida. Od tega so z oddajanjem elektrodistribucijske infrastrukture v najem in izvajanjem storitev za sistemskega operaterja distribucijskega omrežja (najem in storitve) dosegli 23,79 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 18,71 % več kot v letu 2011.

Slika 10: Poslovni izid za dejavnost najem in storitve za SODO v mio EUR

Viri: podatki podjetij, agencija

Konec leta 2012 so lastniki elektrodistribucijske infrastrukture skupaj zaposlovali 3013 delavcev, kar je 1,5-odstotno zmanjšanje števila zaposlenih v primerjavi z letom 2011. V dejavnosti najema in storitev je bilo konec leta 2438 zaposlenih, kar je 0,43-odstotno povečanje števila zaposlenih v primerjavi z letom prej.

3.2.5.4 Poslovanje organizatorja trga

Družba Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o., je gospodarska družba v 100-odstotni lasti Republike Slovenije.

Skladno z Energetskim zakonom, Uredbo o načinu izvajanja gospodarske javne službe organiziranja trga z električno energijo (Uradni list RS, št. 8/09), Aktom o ustanovitvi družbe Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o., in drugimi veljavnimi predpisi družba

Borzen opravlja gospodarsko javno službo organiziranja trga z električno energijo, ki vključuje tudi izvajanje dejavnosti Centra za podpore (izvajanje podporne sheme za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov in visoko učinkovite soproizvodnje toplote in električne energije). Poleg tega družba opravlja še tržno dejavnost (opravljanje storitev obračuna in finančne poravnave poslov in informacijske storitve za družbo BSP Regionalna energetska borza, d.o.o.).

Energetski zakon določa dejavnost organiziranja trga z električno energijo in dejavnost Centra za podpore kot eno gospodarsko javno službo, vendar istočasno tudi opredeljuje, da je treba za dejavnost Centra za podpore voditi ločene računovodske evidence. Za potrebe ločenega vodenja evidenc se obravnavata organiziranje trga in Center za podpore ločeno kot dve poslovnoizidni mesti. Družba Borzen pripravlja izkaz poslovnega izida ločeno za vsako gospodarsko javno službo ter posebej za tržno dejavnost.

Družba kot celota je v letu 2012 (po nerevidiranih izkazih) ustvarila 4,35 milijona evrov prihodkov, ki so v okviru vrednosti predhodnega leta. Enako velja za odhodke, ki so znašali 2,32 milijona evrov. Čisti poslovni izid je znašal 1,67 milijona evrov in je prav tako v okviru vrednosti predhodnega leta. Na dejavnosti GJS organiziranje trga z električno energijo je družba ustvarila 1,10 milijona evrov čistega poslovnega izida, na dejavnosti GJS Centra za podpore pa 0,57 milijona evrov čistega poslovnega izida. Ob koncu leta 2012 je bilo v družbi 30 zaposlenih.

3.2.6 Čezmejne prenosne zmogljivosti

3.2.6.1 Dostop do čezmejnih prenosnih zmogljivosti

Dodeljevanje in uporabo čezmejnih prenosnih zmogljivosti (v nadaljevanju ČPZ) je v letu 2012 na ravni EU urejala Uredba 714/2009, ki je bila sprejeta v okviru tretjega energetskega svežnja EU. Po tej uredbi so za to področje v vsaki državi EU odgovorni nacionalni sistemski operaterji prenosnega omrežja. Z ustrezno določenimi ČPZ in s postopkom dodeljevanja pravic njihove uporabe zagotovimo, da bodo pretoki po čezmejnih prenosnih vodih in tudi na vseh delih notranjih prenosnih omrežij v mejah, ki še omogočajo varno in zanesljivo obratovanje vseh medsebojno povezanih elektroenergetskih sistemov. Uredba zahteva obvezno uporabo tržnih metod dodeljevanja pravic uporabe prostih ČPZ, med katerimi v Evropi trenutno uporabljamo eksplicitne in implicitne dražbe.

Na področju dostopa do ČPZ v letu 2012 ni bilo bistvenih novosti glede na predhodno leto. Edina pomembnejša sprememba je bila vzpostavitev dodeljevanja ČPZ znotraj dneva na meji z Italijo v mesecu juniju, s čimer je še zadnja od treh meja dobila tudi to vrsto dodeljevanja. Tako je od junija na vseh mejah potekalo dodeljevanje v časovnih okvirih znotraj dneva, za dan vnaprej, za posamezen mesec in za celotno leto. Dodeljevanje ČPZ na letni in mesečni ravni je na vseh treh slovenskih električnih mejah (z Avstrijo, Italijo in Hrvaško) potekalo v obliki eksplicitnih dražb. Na dnevni ravni je na mejah z Avstrijo in Hrvaško prav tako potekalo v obliki eksplicitnih dražb, medtem ko je na meji z Italijo potekalo v obliki implicitnih dražb v okviru spajanja trgov Slovenije in Italije. Dodeljevanje znotraj dneva je na mejah z Avstrijo in Hrvaško potekalo v obliki sprotnega trgovanja, medtem ko je na meji z Italijo potekalo v obliki dveh eksplicitnih dražb za vsak dan, pri čemer je bila prva dražba namenjena dodeljevanju ČPZ za vsako od 24 ur dneva, izvajala pa se je dan prej v popoldanskih urah, medtem ko je bila druga namenjena dodeljevanju ČPZ za zadnjih osem ur dneva, izvajala pa se je v dopoldanskih urah na dan dobave. Vse eksplicitne dražbe na meji z Italijo je izvajala dražbena hiša CASC EU s sedežem v Luksemburgu, vse eksplicitne dražbe na meji z Avstrijo dražbena hiša CAO s sedežem v Nemčiji, medtem ko sta eksplicitne dražbe na meji s Hrvaško izvajala sistemski operaterji prenosnega omrežja obeh držav, Eles in HEP-OPS. S tem je Slovenija na vseh treh električnih mejah na področju dodeljevanja ČPZ v celoti zadostila zahtevam Uredbe 714/2009.

Količine dodeljenih ČPZ po posameznih mejah, skupaj s prihodki od dražb in ceno dodeljene megavatne ure električne energije, prikazuje tabela 13.

Tabela 13: Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah

Meja	Dodeljeno (MWh)	Prihodek (EUR)	Cena dodeljenih ČPZ (EUR/MWh)
SI-IT	1.926.637	32.490.051	16,86
IT-SI	124.750	571.240	0,77
SI-AT	6.056.598	420.647	0,07
AT-SI	4.093.228	24.878.447	6,08
SI-HR	6.731.804	1.852.199	0,28
HR-SI	19.527.940	1.434.928	0,15

Vir: Eles

Iz tabele je razvidno, da so tudi v letu 2012 imele najvišjo ceno ČPZ v smeri iz Slovenije v Italijo. To je posledica še vedno velikih razlik v cenah med slovenskim in italijanskim trgom. Ker so bile hkrati tudi na nemško-avstrijskem trgu cene električne energije nižje od cen na slovenskem trgu, so veliko vrednost dosegle cene tudi v smeri iz Avstrije v Slovenijo, k čemur je pripomoglo tudi dejstvo, da je bila v velikem delu leta na Balkanu suša, zaradi katere je bila proizvodnja v tamkajšnjih hidroelektrarnah manjša od načrtovane. Posledično so se pojavile potrebe o uvozu električne energije z nemško-avstrijskega trga na trge balkanskih držav. Na ostalih mejah so bile cene ČPZ nižje, kar je posledica ali majhnega povpraševanja po zmogljivostih ali velikih razpoložljivih ČPZ, kar velja predvsem za mejo med Slovenijo in Hrvaško. Iz tabele je prav tako razvidno, da so dodeljene količine ČPZ precej večje od vrednosti dejansko doseženih čezmejnih pretokov energije. To je posledica uporabe pravila „uporabi ČPZ ali jo prodaš“, po katerem se vse dodeljene ČPZ, dodeljene na dražbi za daljše časovno obdobje, katerih uporabe njihovi nosilci ne najavijo (nominirajo) do roka, ponovno dodeljujejo na dražbi za krajše časovno obdobje.

V letu 2012 se je nadaljevalo v letu 2011 začeto spajanje trgov Slovenije in Italije, kar pomeni, da so se na slovensko-italijanski meji razpoložljive ČPZ za dan vnaprej dodeljevale na implicitnih dražbah. Spajanje trgov je prineslo veliko koristi za slovenski trg z električno energijo, predvsem z vidika vzpostavitve likvidne borze z električno energijo, pridobitve verodostojnega borznega indeksa in optimalne izkoriščenosti čezmejnne prenosne infrastrukture na slovensko-italijanski meji. Že od vsega začetka je težave pri izvajanju spajanja trgov povzročalo dejstvo, da je treba na slovenskem trgu kupljeno energijo plačevati dva dni po dnevu dobave, na italijanskem trgu pa dobijo prodajalci prodano energijo plačano šele 16. delovni dan v drugem mesecu po dnevu dobave, kar v povprečju pomeni več kot 60 dni po dobavi. To je povzročalo finančne stroške obema sistemskima operaterjema prenosnega omrežja, Elesu in Terni, ki sta v letu 2012 opravljala vlogi posrednikov med borzama. Te težave je dodatno poslabšalo dejstvo, da so trgovci velik del na letni in mesečni dražbi dodeljenih ČPZ vračali sistemskima operaterjema, ki sta jih nato na podlagi uporabe načela „uporabi ČPZ ali jo prodaš“ dodeljevala preko spajanja trgov. Zaradi tega so bile v okviru spajanja trgov dodeljene količine ČPZ veliko večje od prvotno načrtovanih, posledično pa so bili višji tudi finančni stroški. V letu 2012 je bila najprej najdena začasna rešitev teh težav, ki je bila uveljavljena v juniju in po kateri je vse dodatne stroške zaradi vračanja zmogljivosti prevzela italijanska stran, na kateri te težave zaradi poznih plačilnih rokov tudi izvirajo. Ob koncu leta 2012 pa je bila najdena končna rešitev, ki je bila uveljavljena z začetkom leta 2013 in po kateri bo na italijanskem trgu uveljavljen enak rok plačila kot na slovenskem in drugih evropskih trgih, to je dva dni po dobavi.

Uredba 714/2009 določa, da se morajo nacionalni trgi držav EU postopoma združevati v skupni trg na način, da se najprej ustvarijo skupni trgi na ravni regij. Uredba določa sedem takih regij. Zaradi svoje zemljepisne lege je Slovenija vključena kar v tri regionalne trge – Srednja vzhodna Evropa, Srednja južna Evropa in tako imenovana osma regija Jugovzhodna Evropa. Podrobnosti o dogajanjih v posameznih regijah so podane v naslednjem poglavju.

3.2.6.2 Sodelovanje med regulatorji

V letu 2012 je večina sodelovanja med regulatorji evropskih držav potekala v okviru evropske Agencije za sodelovanje energetske regulatorjev (v nadaljevanju ACER). Na področju električne energije so tako regulatorji v posameznih regijah sodelovali z namenom vzpostavitve ciljnih modelov dodeljevanja ČPZ do leta 2014, pri pripravi okvirnih smernic za različna področja na trgih z električno energijo in pri pripravah na implementacijo evropske Uredbe št. 1227/2011 o celovitosti in preglednosti veleprodajnega energetskega trga (v nadaljevanju REMIT).

Slovenski trg z električno energijo je vpet med tri različne regionalne trge z zelo različnimi cenami energije. To so trgi Srednje vzhodne Evrope (Nemčija, Avstrija, Poljska, Češka, Slovaška in Madžarska), italijanski trg in trg Jugovzhodne Evrope. V okviru vseh treh trgov potekajo regionalne pobude, ki delujejo pod vodstvom ACER-ja in nacionalnih regulatorjev.

V regiji Srednja vzhodna Evropa (CEE) že od leta 2006 potekajo aktivnosti za vzpostavitev določanja in dodeljevanja ČPZ po novi metodi, ki bo temeljila na dejanskih pretokih moči v omrežju (tako imenovana FB oz Flow Based metoda). Vse potrebne priprave za uvedbo te metode pod nadzorom regulatorjev izvajajo sistemski operaterji prenosnih omrežij iz regije. Začetek uporabe te metode je v bil v preteklih letih že večkrat prestavljen. V letu 2011 so sistemski operaterji prenosnega omrežja ugotovili, da se ne morejo zediniti glede uporabe te metode, zato so za pomoč zaprosili regulatorje. Slednji so skupaj z skupaj z ACER-jem prišli do zaključka, da je najboljša rešitev za regijo, da se začnejo takojšnje priprave za uvedbo ciljnega evropskega modela za dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej. V letu 2012 so vsi regulatorji regije in ACER podpisali skupno izjavo, v kateri so se strinjali, da je ciljna rešitev za regijo spajanje trgov z uporabo FB metode. To bi naj uvedli v enem koraku ob koncu leta 2013. Spajanje trgov bi naj bilo uvedeno skupaj z regijo Severna zahodna Evropa (NWE), hkrati pa bo treba zagotoviti skladnost z regijo Srednja zahodna Evropa (CWE). Po sprejetju te izjave se je celotno delo v regiji CEE usmerilo v izpolnitev tega cilja, pri čemer so poleg regulatorjev in sistemskih operaterjev prenosnega omrežja aktivno sodelovale tudi borze z električno energijo.

V regiji Srednja južna Evropa (CSE) je bila prav tako kot v regiji CEE večina naporov usmerjenih v iskanje poti za uresničitev ciljnega modela trga v letu 2014. Tudi v tej regiji bo od leta 2014 dodeljevanje ČPZ za dan vnaprej potekalo preko spajanja trgov, vendar bo za razliko od regije CEE to potekalo z uporabo ATC/NTC metode. Pomembna sprememba pri tem bo tudi premik časa zaprtja trgovanja na italijanskem trgu z 9.15 na 12. uro. Razen uvedbe cenovnega spajanja trgov bo treba v regiji CSE do leta 2014 pripraviti nov način dodeljevanja ČPZ znotraj dneva, saj sedanji način z dvema dražbama ni skladen z evropskim ciljnim modelom na tem področju, to je dodeljevanjem ČPZ na način sprotnega trgovanja.

V tako imenovani osmi regiji (Jugovzhodna Evropa) so v letu 2012 še vedno potekale priprave na ustanovitev skupne dražbene hiše. Ker večino te regije sestavljajo države podpisnice pogodbe o Energetski skupnosti, v katerih se je liberalizacija trga z električno energijo začela kasneje kot v državah EU in še vedno poteka, se ta regija v precejšnji meri razlikuje od ostalih. Precejšnja ovira na poti do napredka v tej regiji so tudi nerešena politična vprašanja med posameznimi državami in območji v regiji.

Agencija je z ACER-jem sodelovala v projektu analize maloprodajnih cen električne energije v EU za potrebe priprave letnega poročila (MMR-Market Monitoring Report) za leto 2011.

Agencija z ACER-jem tesno sodeluje tudi pri dejavnostih za implementacijo uredbe REMIT, ki v prvi fazi vključujejo predvsem razvoj sistema za registracijo udeležencev na trgu z električno energijo in zemeljskim plinom.

Da bi zagotovili učinkovitejše izvajanje nalog s področja nadzora nad delovanjem trga z električno energijo pri čezmejnih vprašanjih, je agencija pristopila k bilateralnim pogovorom z avstrijskim nacionalnim regulativnim organom o podpisu memoranduma o soglasju, na podlagi katerega bi organa okrepila sodelovanje pri medsebojni izmenjavi informacij o sumljivih dejanjih s področja zlorab na trgu z električno energijo.

3.2.6.3 Nadzor nad naložbenimi načrti systemskega operaterja prenosnega omrežja

V juliju 2012 je evropsko združenje operaterjev prenosnih sistemov za električno energijo ENTSO-E objavilo desetletni načrt razvoja za obdobje od 2012 do 2022. Desetletni načrt razvoja vsebuje predvidene naložbe v prenosno infrastrukturo na področju 34 evropskih držav. Identificiranih je prek 100 projektov panevropskega pomena v skupni ocenjeni vrednosti 104 milijarde evrov, od katerih naj bi bilo 23 milijard evrov namenjenih za podmorske kableske povezave.

Cilja desetletnega načrta razvoja sta uveljavljanje načela preglednosti na področju naložb v prenosno omrežje ter nudenje podpore odločanju o naložbah na regionalni ravni.

Desetletni načrt razvoja vsebinsko spodbuja integracijo obnovljivih virov, zanesljivost dobave električne energije ter promovira delovanje notranjega trga z električno energijo.

V desetletnem načrtu razvoja 2012–2022 so za področje slovenskega prenosnega omrežja predvidene naslednje naložbe:

- DV 2 × 400 kV Beričevo–Krško,
- DV 2 × 400 kV Cirkovce–Pince,
- DV 2 × 400 kV Okroglo–Videm (Udine),
- DV 2 × 400 kV Divača–Cirkovce prehod z 220 kV na 400 kV in
- nova povezava med Italijo in Slovenijo.

Naložba v DV 2 x 400 kV Beričevo–Krško je v fazi izgradnje, DV 2 x 400 kV Cirkovce–Pince je v fazi načrtovanja in pridobivanja soglasij, ostale naložbe pa so v načrtu označene kot dolgoročne. Systemski operater slovenskega prenosnega omrežja Eles je vse navedene projekte uvrstil v svoj 10-letni načrt razvoja, razen nove povezave med Italijo in Slovenijo, ki je še v fazi proučevanja.

3.2.7 Skladnost z zakonodajo

Tretji energetskega sveženj nalaga nacionalnim regulativnim organom držav članic EU, da v svojih državah poskrbijo za izvedbo zavezujočih sklepov ACER-ja in Evropske komisije. V ta namen bodo ob naslednji spremembi EZ v slovensko zakonodajo vnesena ustrezna določila, ki bodo v praksi omogočala agenciji izpolnjevanje teh obveznosti. Ta določila bodo zagotovo potrebna že v letu 2014, ko bodo začeli veljati kodeksi omrežja, ki jih na podlagi ACER-jevih okvirnih smernic sprejema evropsko združenje systemskih operaterjev prenosnega omrežja, ENTSO-E.

Agencija že od leta 2004, ko je v Sloveniji začela veljati prva uredba pogojev za dostop do omrežja za čezmejne izmenjave električne energije (Uredba št. 1228/2003), skrbi za izpolnjevanje določil te uredbe v Republiki Sloveniji, ki jo je 3. marca 2011 nadomestila sedanja Uredba 714/2009.

3.3 Tržne dejavnosti

3.3.1 Organizirani trg z električno energijo v Sloveniji

Slovenski organizirani trg z električno energijo se v osnovi deli na veleprodajni in maloprodajni trg. Na veleprodajnem nastopajo proizvajalci, trgovci in dobavitelji električne energije, ki med sabo sklepajo zaprte pogodbe, pri katerih so količine in časovni potek dobave pogodbenih količin električne energije vnaprej določeni, cena pa ni odvisna od dejanske realizacije pogodb. Na veleprodajnem trgu udeleženci posle sklepajo bilateralno na tako imenovanem OTC trgu ali na borzah v Sloveniji in v tujini. V letu 2012 sta bili v Sloveniji vzpostavljeni dve novi vrsti trgov, to je izravnalni trg in trg znotraj dneva. Oba sta začela delovati 16. oktobra. Na izravnalnem trgu Eles kupuje in prodaja energijo za izravnavo sistema, na trgu znotraj dneva pa trgovci in dobavitelji kupujejo in prodajajo energijo po zaključku borznega trgovanja za dan vnaprej. Namen vzpostavitve trgovanja znotraj dneva je omogočiti trgovcem in dobaviteljem, da predvsem v primeru nepričakovanih dogodkov in spremenjenih razmer

preprečijo siceršnja odstopanja od voznih redov, s katerimi bi se soočali, če tega trga ne bi bilo. Na maloprodajnem trgu nastopajo dobavitelji in odjemalci, ki sklepajo odprte pogodbe, pri katerih količine dobavljene energije in časovni potek dobave niso vnaprej določeni. Odjemalci plačajo dobavljeno energijo na podlagi dejansko porabljene količine električne energije, merjene z ustreznimi števci.

Organizator slovenskega trga z električno energijo, družba Borzen, je po EZ zadolžen, da evidentira vse pogodbe, sklenjene na organiziranem trgu. Tako organizator trga evidentira vse pogodbeno dogovorjene obveznosti, s katerimi se električna energija kupi ali proda v Sloveniji oziroma se energija prenese preko slovenskega regulacijskega območja. To zajema evidentiranje vseh pogodb, sklenjenih med člani bilančne sheme, vseh izvoznih in uvoznih zaprtih pogodb ter poslov, sklenjenih na borzi. Razen tega organizator trga v obliki obratovalnih napovedi proizvodnje in odjema evidentira tudi pogodbe med dobavitelji in odjemalci ter proizvajalci električne energije.

V letu 2012 je bilo skupaj evidentiranih 100.291 zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi v okviru odprtih pogodb v skupni količini 81.505.102 MWh. V primerjavi z letom 2011 je bilo število evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi višje za 6,7 %, skupna količina električne energije iz evidentiranih zaprtih pogodb in obratovalnih napovedi pa je bila višja za 11,5 %.

3.3.2 Proizvodnja in veleprodajni trg

3.3.2.1 Proizvodna podjetja

V letu 2012 je na proizvodnem trgu električne energije delovalo 9 proizvodnih podjetij, ki imajo proizvodne objekte z inštalirano močjo nad 10 MW:

- Dravske elektrarne Maribor (DEM),
- Soške elektrarne Nova Gorica (SENG),
- Savske elektrarne Ljubljana (SEL),
- Hidroelektrarne na spodnji Savi (HESS),
- Termoelektrarna Šoštanj (TEŠ),
- Termoelektrarna Trbovlje (TET),
- Termoelektrarna Brestanica (TEB),
- Termoelektrarna Toplarna Ljubljana (TE-TOL) in
- Nuklearna elektrarna Krško (NEK).

Podjetja DEM, SEL, HESS in SENG pridobivajo električno energijo v hidroelektrarnah, NEK v jedrski elektrarni, TEŠ in TET v termoelektrarnah na premog, TEB iz tekočih in plinastih goriv, TE-TOL pa proizvaja toploto in električno energijo v procesu soproizvodnje toplote in električne energije na premog.

V okviru skupine Holding slovenske elektrarne (HSE) so v letu 2012 delovala podjetja DEM, SENG, HESS, TEŠ in TET. HSE je z omenjenimi proizvodnimi zmogljivostmi na slovenskem veleprodajnem trgu z električno energijo predstavljal prvi energetski steber. Drugi energetski steber na slovenskem veleprodajnem trgu je tvorila skupina GEN energija, v katero so bila v letu 2012 vključena proizvodna podjetja SEL, TEB in NEK.

Razen proizvodnje v velikih elektrarnah, ki so priključene na prenosno omrežje, so v slovenski elektroenergetski sistem na prenosno in distribucijsko omrežje priključeni tudi proizvodni objekti razpršene proizvodnje. V Sloveniji so z vidika razpršenih virov pomembni predvsem proizvodnja v malih hidroelektrarnah (MHE), proizvodnja v industrijskih objektih za soproizvodnjo toplote in električne energije in proizvodnja v sončnih elektrarnah, ki v zadnjih letih dosegajo največjo rast. Razen sončnih elektrarn se je v letu 2012 povečalo tudi število na novo zgrajenih in v omrežje vključenih elektrarn, ki električno energijo proizvajajo iz drugih obnovljivih virov ali v procesu soproizvodnje. Pomemben dogodek v letu 2012 je bil tudi začetek obratovanja prve večje vetrne elektrarne v Dolenji vasi.

Tabela 14: Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem elektroenergetskem trgu

PROIZVAJALEC	Inštalirana moč na pragu [MW]	Delež - vsi proizvajalci v RS	Delež na prenosnem omrežju
HSE	1.887	57,9 %	67,7 %
Hidroelektrarne	1.039		
Termoelektrarne	848		
GEN-energija	764	23,4 %	27,4 %
Hidroelektrarne	119		
Termoelektrarne	297		
Nuklearna elektrarna*	348		
TE-TOL	113	3,5 %	4,1 %
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	25,6	0,8 %	0,9 %
Male hidroelektrarne	10,4		
Kogeneracije	15,2		
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	471,19	14,5 %	-
Male hidroelektrarne	101,51		
Sončne elektrarne	240,41		
Vetrne elektrarne	2,03		
Elektrarne na biomaso	5,20		
Geotermalne elektrarne	0,00		
Elektrarne na odlagališčni plin	7,06		
Elektrarne na plin iz čistilnih naprav	0,20		
Elektrarne na bioplin	29,17		
Soproizvodnja na lesno biomaso	10,64		
Soproizvodnja na fosilna goriva	40,46		
Drugo	34,52		
Skupaj v RS	3.260	100 %	-
- na prenosnem omrežju	2.789	-	100 %

*upoštevan 50-odstotni delež instalirane moči NEK
Viri: podatki proizvodnih podjetij

Skladno z meddržavnim sporazumom med Slovenijo in Hrvaško polovica proizvodnje NEK pripada Hrvaški, kar zmanjšuje delež NEK v dejanski slovenski proizvodnji električne energije. Tako so v letu 2012 slovenske elektrarne sicer proizvedle skupaj 14.872 GWh električne energije, dejanska slovenska proizvodnja električne energije pa je bila manjša za polovico proizvodnje NEK in je znašala 12.250 GWh.

K proizvodnji električne energije na območju Slovenije, ki dejansko pripada slovenskim porabnikom električne energije (upoštevaje polovico proizvodnje NEK), so v letu 2012 največji delež prispevale termoelektrarne in hidroelektrarne, v katerih je bilo proizvedenih 70 % vse električne energije, namenjene slovenskemu trgu. Deležu termoelektrarn in hidroelektrarn sledi jedrska elektrarna z dobro petino vse proizvedene električne energije.

Tabela 15: Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji

Vrsta proizvodnje	Proizvodnja (GWh)	Delež	Proizvodnja brez 50 % NEK (GWh)	Delež
Jedrska elektrarna	5.243	35,3 %	2.622	21,4 %
Termoelektrarne	4.764	32,0 %	4.764	38,9 %
Hidroelektrarne	3.815	25,7 %	3.815	31,1 %
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	93	0,6 %	93	0,8 %
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	956	6,4 %	956	7,8 %
Skupaj	14.872	100,0 %	12.250	100,0 %

Viri: podatki proizvodnih podjetij

V letu 2012 je bilo na slovensko elektroenergetsko omrežje priključenih za 173,1 MW novih proizvodnih zmogljivosti, v največjem deležu sončnih elektrarn, in sicer za 121,6 MW. Hkrati pa je na elektroenergetskem omrežju prenehalo obratovati za 24 MW proizvodnih zmogljivosti, največji delež predstavljata parna bloka v TE Brestanica (21 MW).

Tabela 16: Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti v Sloveniji v letu 2012

Vrsta proizvodnje	Moč na pragu v letu 2012 priključenih novih elektrarn (MW)	Moč na pragu v letu 2012 zaustavljenih elektrarn (MW)
Termoelektrarne na plin in tekoča goriva	0,0	21,00
Hidroelektrarne	39,5	0,00
Sončne elektrarne	121,6	0,00
Vetrne elektrarne	2,0	0,00
Elektrarne na biomaso	0,0	1,90
Elektrarne na bioplin	1,5	0,00
Soproizvodnja na lesno biomaso	1,5	0,00
Soproizvodnja na fosilna goriva	4,9	0,00
Drugo	2,2	1,04
Skupaj	173,1	23,94

Viri: podatki proizvodnih podjetij

3.3.2.2 Stopnja konkurenčnosti proizvodnih podjetij

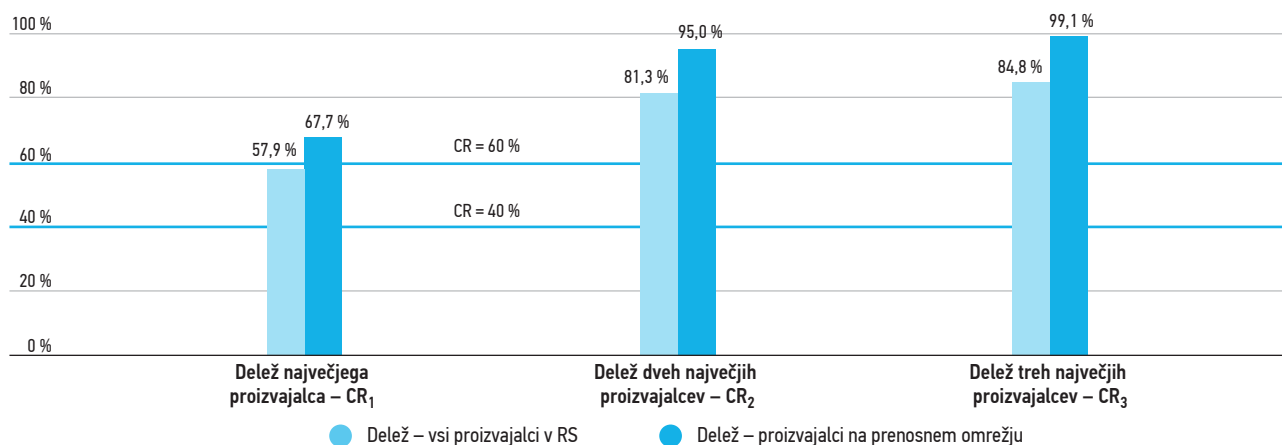
S stopnjo koncentracije označujemo skupni tržni delež največjih podjetij v panogi in merimo stopnjo tržne dominacije oziroma oligopola. Nanjo vplivata predvsem dva dejavnika – število podjetij na trgu in njihova relativna velikost. Ker je stopnja koncentracije vsota kvadratov tržnih deležev izbranega števila (n) le največjih podjetij na trgu, razporeditve tržne moči ne pojasnjuje v celoti. Stopnjo koncentracije za izbrano število (n) največjih podjetij označimo s CR_n .

V Sloveniji ima na podlagi 9. člena Zakona o preprečevanju omejevanja konkurence – ZPOMK-1 (Uradni list RS, št. 36/2008) podjetje prevladujoč položaj na trgu, če njegov tržni delež preseže 40 %. Velja tudi, da imata dve ali več podjetij prevladujoč položaj, če je njihov tržni delež večji od 60 %. Izjemno pomembna je koncentracija na področju proizvodnje električne energije.

Na spodnjih slikah so prikazani trije različni kazalniki stopnje koncentracije, in sicer tržni delež največjega proizvajalca (CR_1), tržni delež dveh največjih proizvajalcev (CR_2) in tržni delež treh največjih proizvajalcev električne energije (CR_3) v Sloveniji.

Slika 11 prikazuje kazalnike CR_n glede na inštalirano moč, ločeno za vse proizvajalce v Sloveniji in za proizvajalce samo na prenosnem omrežju (upoštevanih je 50 % inštalirane moči NEK).

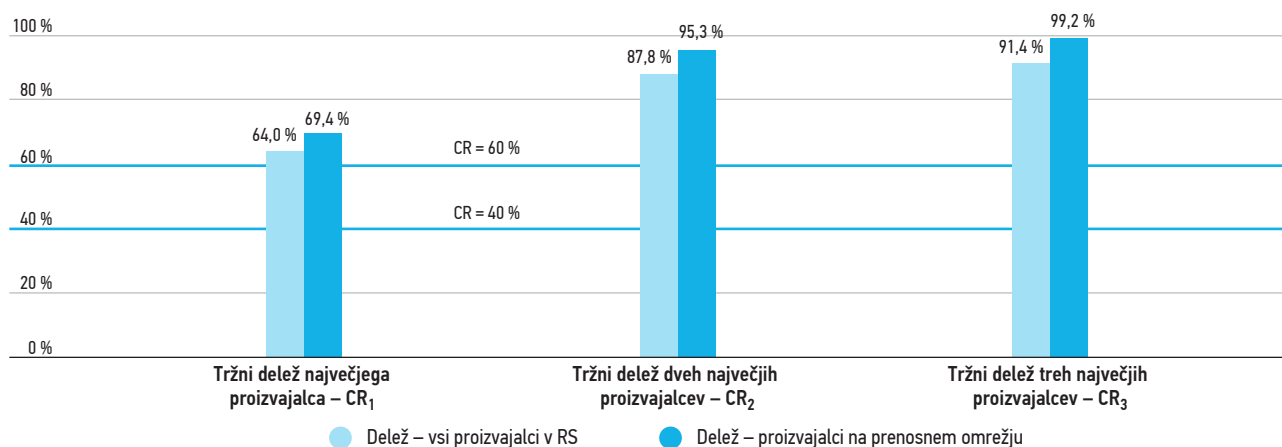
Slika 11: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev električne energije glede na inštalirano moč (upoštevanih 50 % NEK)

Viri: podatki podjetij

Naslednja slika prikazuje kazalnike CR_n glede na proizvedeno električno energijo (upoštevanih je 50 % pridobljene energije iz NEK):

Slika 12: Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev električne energije glede na količino proizvedene električne energije (upoštevanih 50 % NEK)

Viri: podatki podjetij

Tudi v letu 2012 ne zaznavamo bistvenih sprememb tržne strukture proizvodnih podjetij. Na slovenskem veleprodajnem trgu sta oblikovana dva energetska stebra: HSE in GEN energija. HSE, katerega tržni delež močno presega 40 % (CR_1), ostaja tudi v letu 2012 prevladujoče podjetje. Delež dveh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem omrežju presega 95 % (CR_2), delež treh največjih proizvajalcev električne energije na prenosnem

omrežju (CR₃) pa obvladuje več 99 %. Na veleprodajnem trgu z električno energijo je oblikovan tesen oligopol, saj imamo vzpostavljena le dva energetska stebra.

Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI) upošteva število vseh podjetij na trgu in njihovo relativno velikost. Podjetja z manjšim tržnim deležem imajo manjšo utež. Vrednost HHI, ki je manjša od 1000, kaže nizko koncentracijo, vrednost med 1000 in 1800 srednjo, nad 1800 pa visoko koncentracijo trga. Visoka koncentracija trga pomeni majhno število udeležencev trga z velikimi tržnimi deleži.

HHI so izračunani na podlagi skupne inštalirane moči, inštalirane moči na prenosnem omrežju in na podlagi proizvedene električne energije ob upoštevanju 50-odstotne proizvodnje NEK. Stanje prikazujeta tabeli 17 in 18.

Tabela 17: HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu

Proizvajalec	Tržni delež po inštalirani moči - skupaj RS	Tržni delež po inštalirani moči - na prenosnem omrežju	HHI po inštalirani moči - skupaj RS	HHI po inštalirani moči - na prenosnem omrežju
HSE	57,9 %	67,7 %	3.349	4.577
GEN energija	23,4 %	27,4 %	549	750
TE-TOL	3,5 %	4,1 %	12	16
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	0,8 %	0,9 %	1	1
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	14,5 %	–	209	–
Skupaj v RS	100,0 %	–	4120	–
- na prenosnem omrežju	–	100,0 %	–	5344

Viri: podatki proizvodnih podjetij

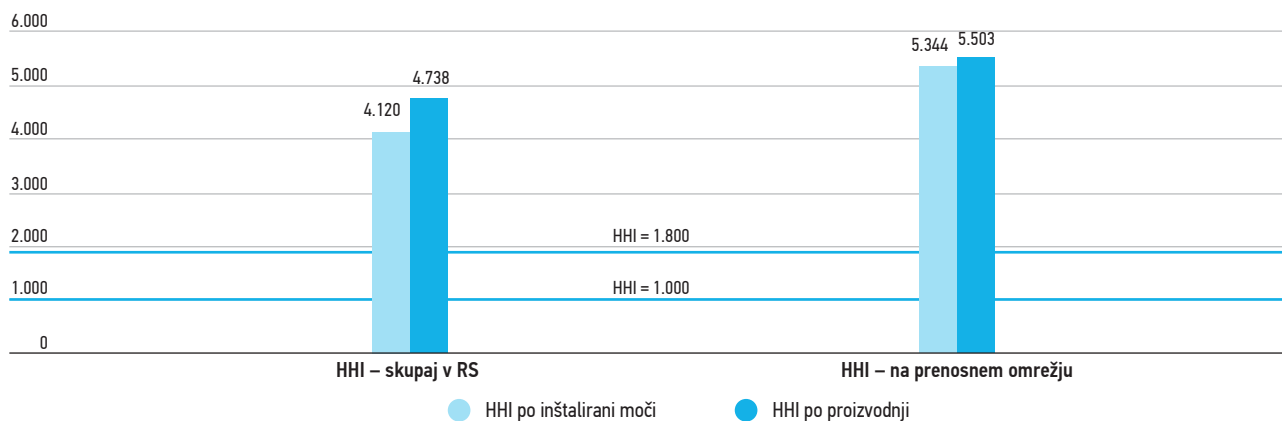
Tabela 18: HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu

Proizvajalec	Tržni delež po proizvodnji - skupaj RS	Tržni delež po proizvodnji - na prenosnem omrežju	HHI po proizvodnji - skupaj RS	HHI po proizvodnji - na prenosnem omrežju
HSE	64,0 %	69,4 %	4.096	4.818
GEN-energija	23,8 %	25,8 %	568	668
TE-TOL	3,6 %	3,9 %	13	15
Drugi manjši proizvajalci (na prenosnem omrežju)	0,8 %	0,8 %	1	1
Drugi manjši proizvajalci (na distribucijskem omrežju)	7,8 %	–	61	–
Skupaj v RS	100 %	–	4.738	–
- na prenosnem omrežju	–	100,0%	–	5.503

Viri: podatki proizvodnih podjetij

HHI v letu 2012 še vedno dosegajo precej visoke vrednosti in močno presegajo zgornjo mejo srednje koncentracije (HHI = 1800). Na ta način kažejo prevladujoč položaj proizvajalcev DEM, SENG, TEŠ, TET in HESS, združenih v HSE pri proizvodnji električne energije ter zagotavljanju večine sistemskih storitev. Drugi energetski steber, ki ga predstavlja GEN energija, razpolaga s proizvodnimi zmogljivostmi SEL, TEB in NEK. Tretje največje proizvodno podjetje je TE-TOL. K skupni proizvodnji električne energije v slovenskem prostoru prispevajo še drugi manjši proizvajalci, ki so priključeni na prenosno ali distribucijsko omrežje.

Slika 13: HHI proizvodnih podjetij električne energije

Viri: podatki podjetij

3.3.2.3 Poslovanje proizvodnih podjetij

Podjetja za proizvodnjo električne energije so (po nerevidiranih izkazih) leto 2012 končala s 50,59 milijona evrov čistega poslovnega izida, kar je 96,8 % več kot v letu 2011. V letu 2012 je najboljši rezultat, ki v skupni strukturi pomeni 64,2 %, dosegla Termoelektrarna Šoštanj.

Tabela 19: Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije

	V mio EUR		Indeks
	2011	2012	12/11
Dravske elektrarne Maribor	10,50	7,34	69,9
Savske elektrarne Ljubljana	0,77	0,57	74,0
Soške elektrarne Nova Gorica	6,16	7,08	114,9
Hidroelektrarne na spodnji Savi	0,45	1,22	271,1
Termoelektrarna Brestanica	1,07	1,56	145,8
Termoelektrarna Šoštanj	6,06	32,46	535,6
Termoelektrarna Trbovlje	0,05	0,06	120,0
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana	0,65	0,30	46,2
Nuklearna elektrarna Krško	0,00	0,00	
Skupaj	25,71	50,59	196,8

Viri: podatki podjetij (nerevidirani izkazi podjetij za leto 2012)

Podjetja za proizvodnjo električne energije so konec leta 2012 zaposlovala 2206 delavcev, od tega v hidroelektrarnah 560, v termoelektrarnah 1031 in v Nuklearni elektrarni Krško 615. V primerjavi z letom 2011 se je število zaposlenih v termoelektrarnah zmanjšalo za 52 ali za 4,8 %, v Nuklearni elektrarni Krško se je število zaposlenih zmanjšalo za 8 ali za 1,3 %, v hidroelektrarnah pa se je število zaposlenih povečalo za enega zaposlenega ali za 0,2 %.

Tabela 20: Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije

	2011	2012	Indeks 12/11
Dravske elektrarne Maribor	285	290	101,8
Savske elektrarne Ljubljana	115	110	95,7
Soške elektrarne Nova Gorica	133	129	97,0
Hidroelektrarne na spodnji Savi	26	31	119,2
Termoelektrarna Brestanica	117	114	97,4
Termoelektrarna Šoštanj	477	464	97,3
Termoelektrarna Trbovlje	204	193	94,6
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana	285	260	91,2
Nuklearna elektrarna Krško	623	615	98,7
Skupaj	2.265	2.206	97,4

Viri: podatki podjetij

Država je neposredno ali posredno (prek lastništva HSE in GEN energije) večinska lastnica vseh podjetij za proizvodnjo električne energije, razen Nuklearne elektrarne Krško, kjer ima 50-odstotni lastniški delež, in Termoelektrarne Toplarna Ljubljana, kjer ima Javno podjetje Energetika Ljubljana večinski lastniški delež. HSE in GEN energija sta v 100-odstotni lasti države.

Tabela 21: Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije

	Republika Slovenija	Holding Slovenske elektrarne	GEN energija	Javno podjetje Energetika Ljubljana	Drugi delničarji	Dravske elektrarne	Hrvatska elektropriroda
Savske elektrarne Ljubljana			100,0 %				
Soške elektrarne Nova Gorica		100,0 %					
Hidroelektrarne na spodnji Savi		51,0 %	12,6 %		5,6 %	30,8 %	
Termoelektrarna Brestanica			100,0 %				
Termoelektrarna Šoštanj		100,0 %					
Termoelektrarna Trbovlje		81,3 %			18,7 %		
Termoelektrarna Toplarna Ljubljana	14,8 %			85,2 %			
Nuklearna elektrarna Krško			50,0 %				50,0 %

Viri: podatki podjetij

3.3.2.4 Cene in obseg trgovanja na borzi električne energije

Dejavnost izvajanja borze z električno energijo v Republiki Sloveniji izvaja družba BSP Regionalna energetska borza, d.o.o. Družba BSP je v letu 2012 opravljala naslednje storitve za trgovce z električno energijo:

- trgovanje za dan vnaprej, ki vključuje tudi izvajanje spajanja trgov Slovenije in Italije;
- izvajanje registracije transakcij v sistem obračuna in finančne poravnave za bilateralne pogodbe, sklenjene izven borze (OTC kliring);
- trgovanje znotraj dneva (od 16. oktobra 2012), v okviru katerega poteka tudi trgovanje na izravnalnem trgu, ki ga družba BSP izvaja skupaj z Elesom in Borzenom.

Na področju OTC kliringa v letu 2012 ni bilo sklenjenega nobenega posla. Nasprotno pa so se na področju trgovanja za dan vnaprej nadaljevale ugodne razmere iz leta 2011, ko se je obseg trgovanja glede na predhodna leta močno povečal, za kar ima glavne zasluge vzpostavitev spajanja trgov z Italijo. Tako smo tudi v letu 2012 imeli realen indeks urnih cen električne energije, za kar ima glavne zasluge zadosten obseg trgovanja na borzi za dan vnaprej. Trgovanje na trgu za dan vnaprej poteka na način avkcijskega trgovanja, kar pomeni, da morajo trgovci do poteka roka za zbiranje ponudb vnesti svoje ponudbe v trgovalni sistem, po poteku tega roka pa borza izračuna marginalno ceno, to je ceno, po kateri so sklenjeni vsi sprejeti posli za določen produkt. Pri trgovanju za dan vnaprej uporablja slovenska borza samo urne produkte, se pravi, da lahko trgovci vnašajo svoje prodajne in nakupne ponudbe le za posamezno uro dneva.

V letu 2012 je celoten obseg trgovanja na slovenskem trgu za dan vnaprej dosegel 4.422.008 MWh, vnesenih je bilo za 11,4 TWh ponudb, od tega 5 TWh nakupnih in 6,4 TWh prodajnih ponudb. Celotni obseg trgovanja v letu 2011 je znašal 1.527.966 MWh, kar pomeni, da se je v letu 2012 glede na predhodno leto povečal skoraj za trikrat.

Povprečna letna cena pasovne energije v letu 2012 je znašala 53,15 EUR/MWh, povprečna cena vršne energije pa 61,81 EUR/MWh, kar pomeni, da se je povprečna cena pasovne energije v letu znižala za približno 4,5 %, povprečna cena vršne energije pa za dobrih 7 %. Najvišja cena je bila dosežena v izjemno hladnem in suhem februarju, ko je bilo hkrati zabeleženo povečanje odjema in zmanjšanje proizvodnje zaradi slabe hidrologije. Najnižja cena pa je bila dosežena v decembru, predvsem zaradi praznikov in s tem povezanega manjšega odjema in neaktivnosti trgovcev ob koncu leta, ko je bila cena praktično enaka nič. Najvišji obseg trgovanja je bil dosežen meseca oktobra, ko je povprečni dnevni volumen presegel 15 GWh, najnižji pa meseca avgusta, ko so bili najavljene številni remontni in znižanje ČPZ na meji z Italijo; povprečni dnevni obseg trgovanja je znašal 8,75 GWh. V tabeli 22 je prikazana primerjava povprečnih cen električne energije za pasovni in vršni produkt za slovensko in sosednje borze v letu 2012.

Tabela 22: Povprečne cene pasovne in vršne energije na slovenski in sosednjih borzah v letu 2012

Borza	Cena za pasovno energijo (EUR/MWh)	Cena za vršno energijo (EUR/MWh)
Slovenija (BSP)	53,15	61,81
Avstrija (EXAA)	43,22	48,88
Nemčija (EPEX)	42,60	48,51
Madžarska (HUPX)	51,38	61,07
Italija (GME – Nord)	73,81	79,35

Vir: BSP Southpool

Podatki v tabeli 22 kažejo, da so cene na slovenski borzi BSP Southpool po velikosti med cenami na nemško-avstrijskem trgu in italijanskem trgu. Cene na madžarskem trgu so bile v letu 2012 nekoliko nižje od cen na slovenskem trgu.

Trgovanje znotraj dneva za razliko od trgovanja za dan vnaprej poteka na način sprotnega trgovanja, kar pomeni, da lahko trgovci kadar koli vnašajo svoje ponudbe, posle pa sklepajo, kakor hitro za to obstajajo pogoji v obliki prekrivanja ponudbe in povpraševanja. V obdobju od 16. oktobra 2012 do konca leta je bilo pri trgovanju znotraj dneva sklenjenih 261 poslov v skupni količini 30.079 MWh. Pri tem je delež poslov z energijo za potrebe izravnave sistema znašal 92,4 %. Obseg vnesenih ponudb za isto obdobje je znašal 707.607 MWh.

3.3.2.5 Obnovljivi viri in soproizvodnja

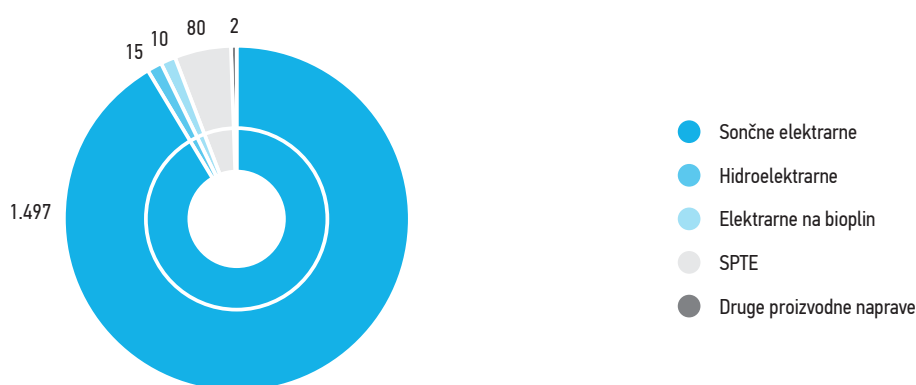
Agencija je v letu 2012 izdala 1604 deklaracije za proizvodne naprave, ki proizvajajo električno energijo iz OVE ali v SPTe. Večina deklaracij je bila izdanih za sončne elektrarne zaradi ugodne višine podpor za električno energijo, proizvedeno v sončnih elektrarnah. Za nekatere izmed proizvodnih naprav (predvsem SPTe), ki jim je veljavnost obstoječih deklaracij potekla, so bile deklaracije izdane ponovno.

Tabela 23: Proizvodnja proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo, in izplačane podpore

Vrsta proizvodne naprave	Proizvedena električna energija (GWh)	Izplačane podpore (mio EUR)
Hidroelektrarne	100,6	5,8
Sončne elektrarne	121,4	38,2
Vetrne elektrarne	> 0	> 0
Bioplinske elektrarne	150,6	18,3
Elektrarne na lesno biomaso	80,9	8,7
SPTe na fosilna goriva	199	18,4
Druge	1,5	0,4
SKUPAJ	654	89,8

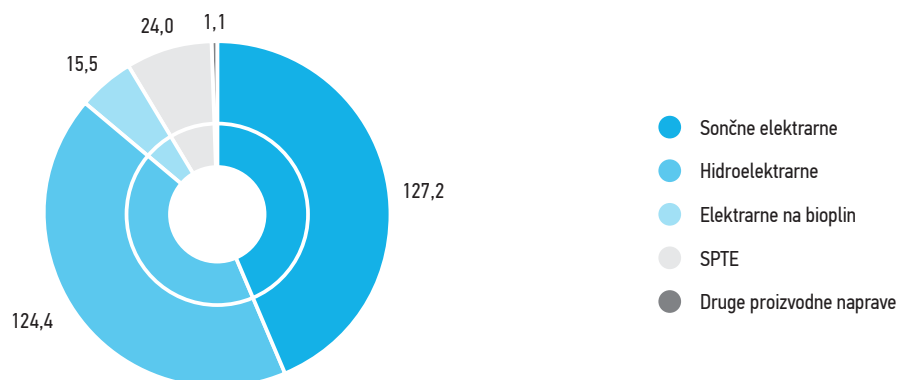
Vir: Borzen

Slika 14: Število izdanih deklaracij za proizvodno napravo v letu 2012

Vir: agencija

Slika 15: Nazivna električna moč v MW proizvodnih naprav z izdano deklaracijo v letu 2012

Vir: agencija

Med druge proizvodne naprave sodijo elektrarne na odlagališčni plin, elektrarne na plin iz čistilnih naprav in vetrne elektrarne.

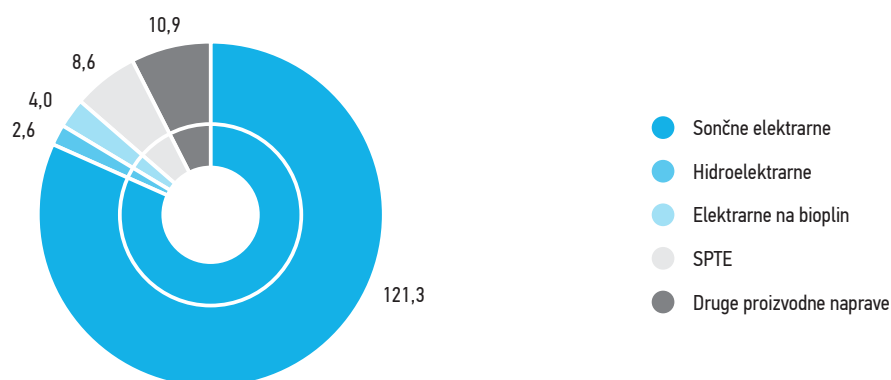
V letu 2012 je bilo izdanih 1516 odločb o dodelitvi podpore, ki omogočajo prejemanje podpor za proizvedeno električno energijo. Večina odločb je bila dodeljenih sončnim elektrarnam.

Slika 16: Število izdanih odločb o dodelitvi podpore za proizvodne naprave v letu 2012

Vir: agencija

Slika 17: Nazivne električne moči proizvodnih naprav v MW, za katere so bile v letu 2012 izdane odločbe o dodelitvi podpore

Vir: agencija

Agencija je leta 2012 kot izdajatelj potrdil o izvoru in RECS certifikatov prek sistema EECS izdala za 819,7 GWh EECS potrdil o izvoru in za 17,4 GWh EECS certifikatov RECS.

3.3.2.6 Emisijski kuponi

EU kot kolektivna podpisnica Kjotskega protokola oziroma države članice so se zavezale, da bodo znatno zmanjšale emisije toplogrednih plinov. Z ratifikacijo Kjotskega protokola je Republika Slovenija prevzela obveznost, da bo v povprečju letne emisije toplogrednih plinov v obdobju od 2008 do 2012 zmanjšala za 8 % glede na izhodiščno leto 1986. Trgovanje z emisijskimi kuponi je eden od instrumentov za doseganje tega cilja.

V sistem trgovanja z emisijskimi kuponi so vključene vse naprave z vhodno toplotno močjo večjo od 20 MW, na področju energetike pa tudi naprave z vhodno toplotno močjo med 15 in 20 MW.

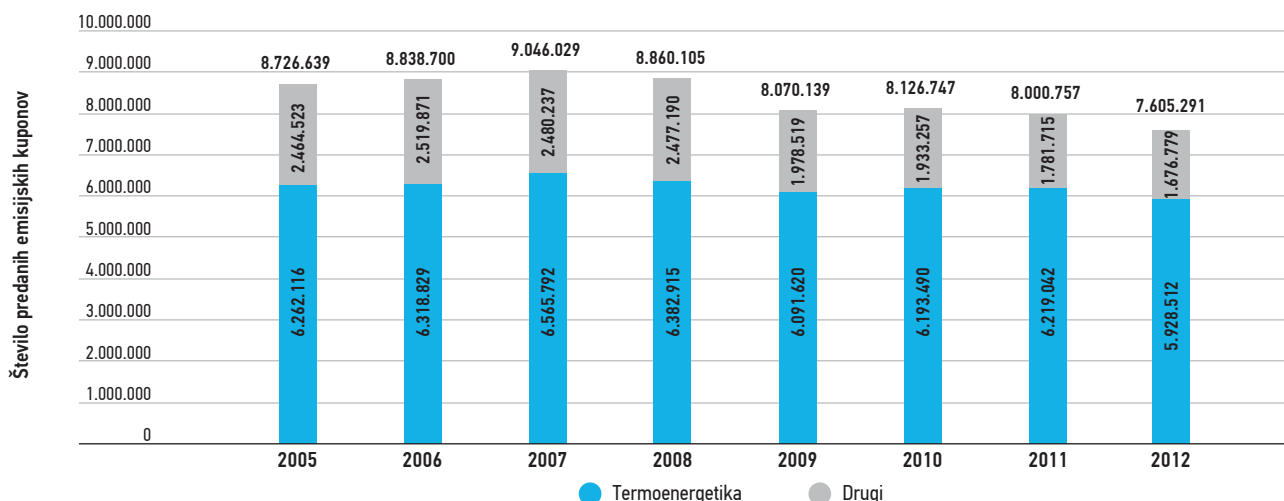
Skladno z Zakonom o varstvu okolja je bil v Sloveniji pripravljen Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje 2008–2012. Ta določa število emisijskih kuponov, ki jih brezplačno razdeli država. En emisijski kupon pomeni eno tona CO₂. Za vsako tekoče leto morajo podjetja oziroma upravljavci naprav predati število emisijskih kuponov, ki ustrezajo njihovim emisijam CO₂. Če emisije presegajo količino dodeljenih emisijskih kuponov, morajo preostale emisijske kupone kupiti na trgu, če pa imajo zaradi manjše količine emisij presežek kuponov, jih lahko na trgu prodajo.

Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje od 2008 do 2012 (drugo trgovalno obdobje) je veljal od 1. januarja 2008 do vključno 31. decembra 2012. Celotna količina emisijskih kuponov, ki je bila predvidena za razdelitev upravljavcem naprav za celotno obdobje od 2008 do 2012, je znašala 41.494.687 ton CO₂ oziroma v povprečju 8.298.937 ton CO₂ na leto.

Državni načrt razdelitve emisijskih kuponov za obdobje od 2008 do 2012 je pokrival 41,6 % vseh emisij toplogrednih plinov v RS (po podatkih za leto 2004). Pri določitvi skupne količine emisijskih kuponov za posamezen sektor so bile upoštevane ciljne emisije za posamezen sektor iz Operativnega programa zmanjševanja emisij toplogrednih plinov.

Termoenergetika je v letu 2012 predala 5.928.512 emisijskih kuponov, kar predstavlja 78 % vseh v Sloveniji predanih emisijskih kuponov. Glede na dejanske emisije in cene emisijskih kuponov na trgu lahko sklepamo, da cena emisijskih kuponov ni pomembneje vplivala na ceno proizvedene električne energije v Sloveniji.

Slika 18: Število predanih emisijskih kuponov v obdobju 2005–2012

Vira: Poročilo o izpolnitvi obveznosti upravljavcev naprav, Agencija RS za okolje

Slika 19: Gibanje cene emisijskih kuponov drugega trgovalnega obdobja na borzi EEX v letu 2012

Vir: EEX

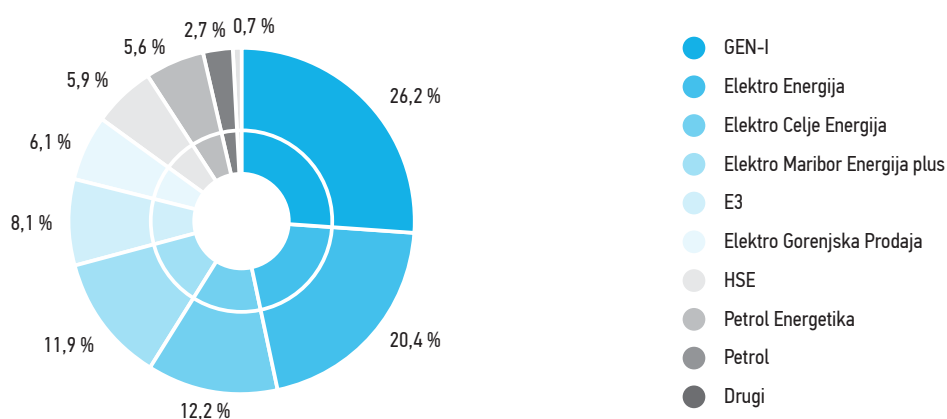
Cena emisijskih kuponov na borzi EEX (nakup v letu 2012 za leto 2013) se je vse leto spreminjala brez pravega trenda in se je gibala med 6 in 10 evri za tono CO₂.

3.3.3 Dobava in maloprodajni trg

3.3.3.1 Dobava električne energije vsem končnim odjemalcem

V letu 2012 je bilo na maloprodajnem trgu v Sloveniji dejavnih 13 dobaviteljev električne energije, ki so na podlagi dobavnih pogodb dobavljali električno energijo tako osmim velikim odjemalcem, priključenim na prenosno omrežje, in 930.244 poslovnim in gospodinjstvom, priključenim na distribucijsko omrežje. Električno energijo je bilo mogoče kupovati tudi na borzah z električno energijo, v Sloveniji na Borzenu, na tujih borzah pa ob upoštevanju zmogljivosti oziroma zasedenosti čezmejnih prenosnih poti.

Slika 20: Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem končnim odjemalcem v Sloveniji ob koncu leta 2012

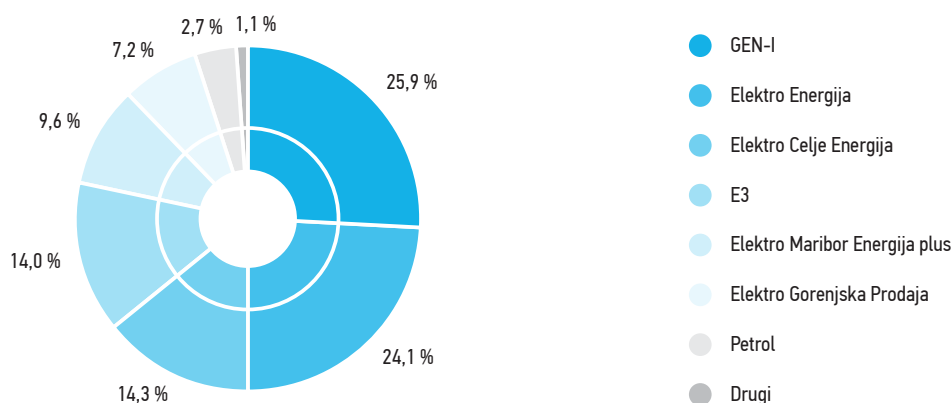
Viri: podatki podjetij

Ob koncu leta 2012 je bilo vsem končnim odjemalcem v Sloveniji dobavljenih 12,3 TWh električne energije. Največji tržni delež v prodaji električne energije je imel dobavitelj GEN-I s 26,2-odstotnim tržnim deležem, drugi največji dobavitelj pa je v tem tržnem segmentu bilo podjetje Elektro Energija z 20,4-odstotnim tržnim deležem.

3.3.3.2 Dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju

Največji tržni delež dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju je v letu 2012 imel dobavitelj GEN-I s skoraj 26-odstotnim tržnim deležem. Na prvem mestu je s tem zamenjal predhodno največjega dobavitelja Elektro Energija, ki pa je v letu 2012 imel 24,1-odstotni tržni delež.

Slika 21: Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2012

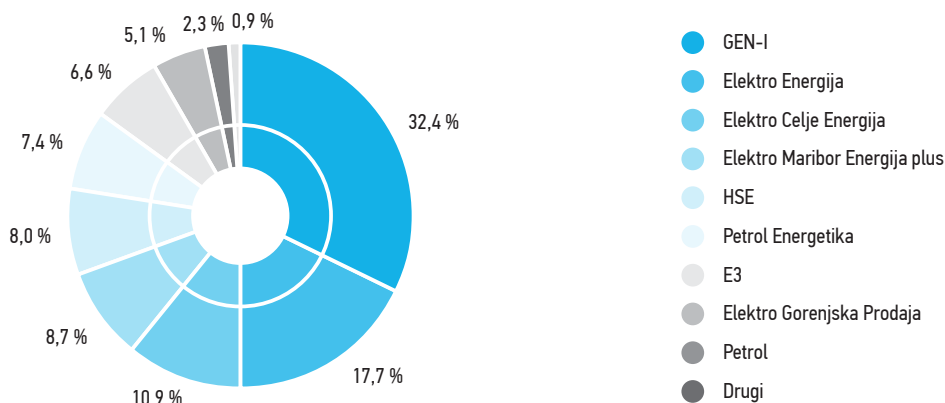

Viri: podatki podjetij

3.3.3.3 Dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem

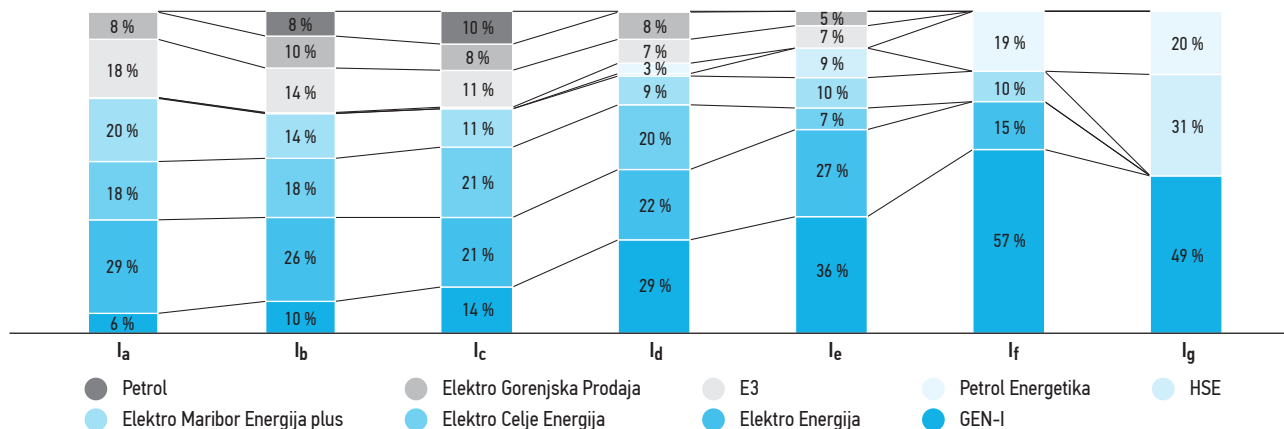
V tržnem segmentu poslovnih odjemalcev je v letu 2012 imel največji tržni delež ponovno dobavitelj GEN-I, ki je električno energijo dobavljal 32,4 % vseh poslovnih odjemalcev. Elektro Energija se je na lestvici uvrstila na drugo mesto in imela 17,7-odstotni tržni delež. Preostali dobavitelji so na maloprodajnem trgu z električno energijo za poslovne odjemalce zastopani z manjšimi tržnimi deleži.

Slika 22: Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem poslovnim odjemalcem ob koncu leta 2012

Viri: podatki podjetij

Slika 23: Tržni deleži dobaviteljev električne energije poslovnim odjemalcem glede na skupino odjema ob koncu leta 2012

Viri: podatki podjetij

Na sliki 23 so podrobneje prikazani tržni deleži dobaviteljev na delu poslovnih odjemalcev glede na skupino odjema, ki so definirane na podlagi letne porabe električne energije v naslednjih rangih:

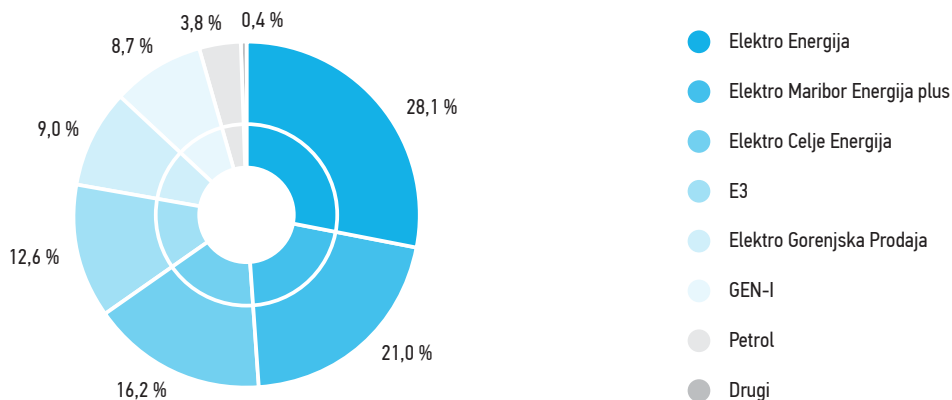
- I_a: letna poraba pod 20 MWh,
- I_b: letna poraba od 20 MWh do 500 MWh,
- I_c: letna poraba od 500 MWh do 2.000 MWh,
- I_d: letna poraba od 2.000 MWh do 20.000 MWh,
- I_e: letna poraba od 20.000 MWh do 70.000 MWh,
- I_f: letna poraba od 70.000 MWh do 150.000 MWh,
- I_g: letna poraba nad 150.000 MWh.

Dobavitelj GEN-I ima prevladujoč tržni delež v skupinah odjema I_d–I_g, od tega največji tržni delež v višini kar 57 % v skupini I_f. Z naraščanjem letne porabe praviloma pada število aktivnih dobaviteljev, tako da v odjemni skupini z največjo letno porabo (I_g) električno energijo dobavljajo praktično samo trije dobavitelji: GEN-I, HSE in Petrol Energetika.

3.3.3.4 Dobava električne energije gospodinjstvom

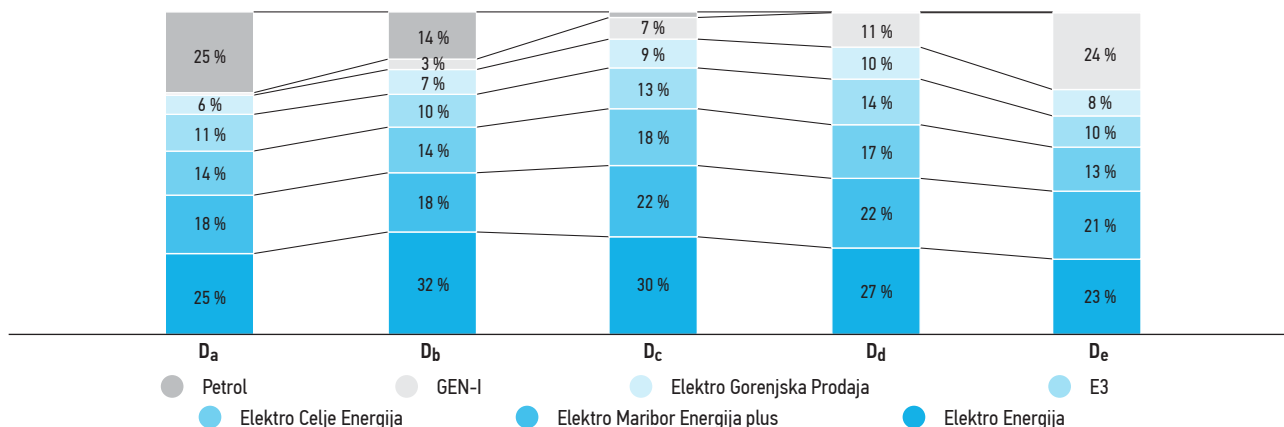
Na delu gospodinjstvom je največji tržni delež v letu 2012 pripadal dobavitelju Elektro Energija, ki je z električno energijo oskrboval skoraj tretjino vseh gospodinjstvom odjemalcev v Sloveniji. Sledijo mu drugi dobavitelji električne energije, ki so pred razmejitvijo tržne od regulirane dejavnosti pripadali elektrodistribucijskim podjetjem. Dobavitelja GEN-I in Petrol, ki sta najpozneje vstopila na maloprodajni trg gospodinjstvom odjemalcev, sta v letu 2012 imela skupaj 12,5-odstotni tržni delež.

Slika 24: Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjstvom ob koncu leta 2012

Viri: podatki podjetij

Slika 25: Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjstvom glede na skupino odjema ob koncu leta 2012

Viri: podatki podjetij

Slika 25 prikazuje razpršenost tržnih deležev dobaviteljev gospodinjstvom glede na letno porabo električne energije razdelimo v naslednje skupine odjema:

- D_a: letna poraba pod 1.000 kWh,
- D_b: letna poraba od 1.000 kWh do 2.500 kWh,
- D_c: letna poraba od 2.500 kWh do 5.000 kWh,
- D_d: letna poraba od 5.000 kWh do 15.000 kWh,
- D_e: letna poraba nad 15.000 kWh.

Opaziti je povečan tržni delež dobavitelja GEN-I na segmentu gospodinjstvom z največjo letno porabo (v skupinah D_d in D_e), na drugi strani pa je v letu 2012 imel Petrol največji tržni del odjemalcev z manjšo letno porabo električne energije (skupini D_a in D_b). Drugi dobavitelji imajo po različnih skupinah odjema približno enake deleže zastopanosti – nekoliko odstopajo le odjemalci skupine D_c, ki tudi predstavljajo povprečnega gospodinjstvom odjemalca v Sloveniji.

3.3.3.5 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem končnim odjemalcem

V tabeli 24 je predstavljen celoten maloprodajni trg, v katerega se vključuje še trg velikih končnih odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje:

Tabela 24: Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem v Sloveniji v letu 2012

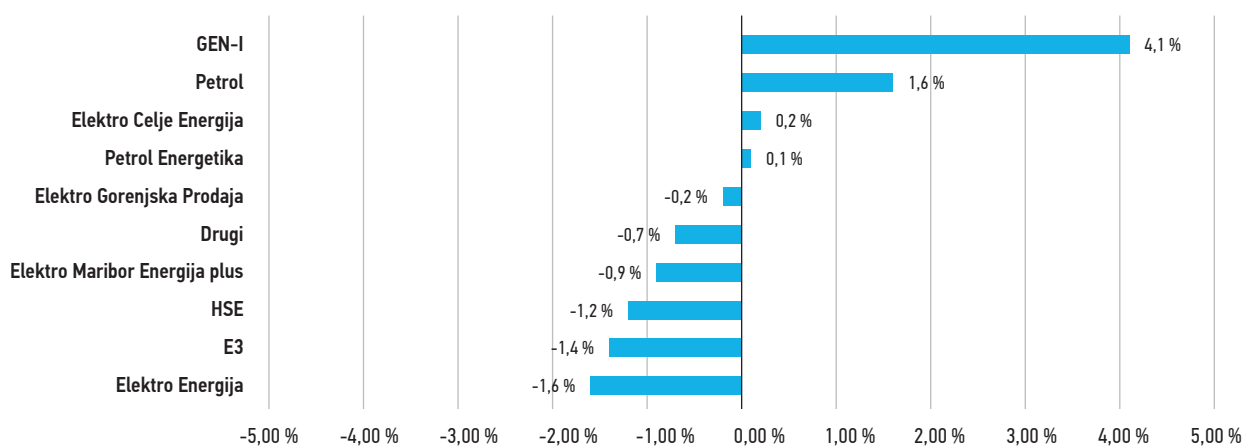
DOBAVITELJ	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
GEN-I	3.214,3	26,2 %
Elektro Energija	2.501,4	20,4 %
Elektro Celje Energija	1.500,5	12,2 %
Elektro Maribor Energija plus	1.457,9	11,9 %
E3	998,3	8,1 %
Elektro Gorenjska Prodaja	749,8	6,1 %
HSE	727,8	5,9 %
Petrol Energetika	682,3	5,6 %
Petrol	332,7	2,7 %
Drugi	87,4	0,7 %
Skupaj	12.252,3	100,0 %
HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem		1.575

Viri: podatki podjetij

Pogled na celoten del trga, ki vključuje tudi odjemalce na prenosnem omrežju, izkazuje tržno koncentracijo srednje stopnje, saj je HHI izpod zgornje meje 1800.

S slike 26 je razvidno, da sta v letu 2012 svoja tržna deleža najbolj okrepila dobavitelja GEN-I za 4,1 % in Petrol za 1,6 %. Z izjemo dobaviteljev Elektro Celje Energija in Petrol Energetika so drugi dobavitelji svoje tržne deleže v delu dobave vsem odjemalcem izgubili.

Slika 26: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem v letu 2012 glede na leto 2011

Vir: agencija

3.3.3.6 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju

Tržne deleže dobaviteljev na maloprodajnem trgu odjemalcev, ki so priključeni na distribucijskem omrežju, prikazuje tabela 25.

Tabela 25: Tržni deleži in HHI dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2012

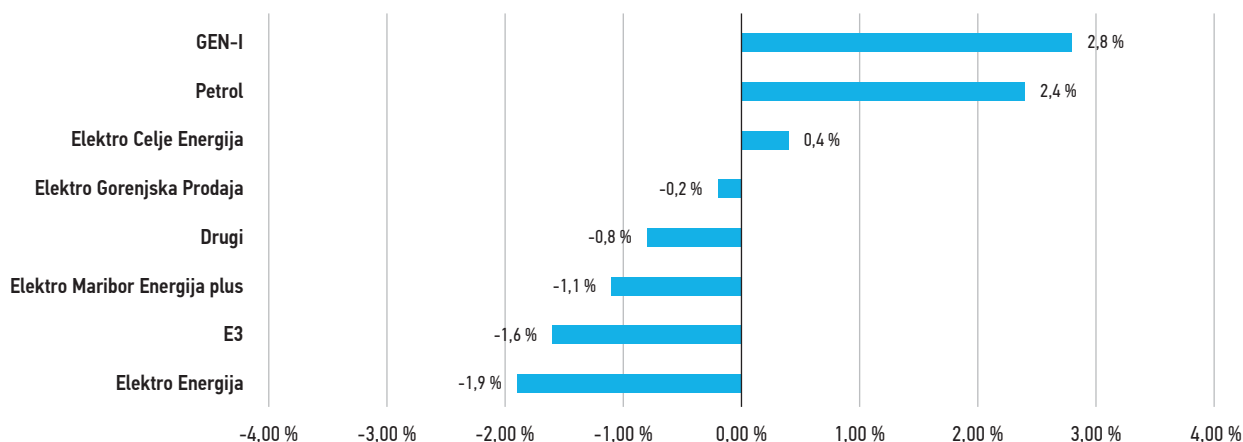
DOBAVITELJ	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
GEN-I	2.694,0	25,9 %
Elektro Energija	2.501,4	24,1 %
Elektro Celje Energija	1.484,3	14,3 %
Elektro Maribor Energija plus	1.458,0	14,0 %
E3	997,9	9,6 %
Elektro Gorenjska Prodaja	749,9	7,2 %
Petrol	388,5	3,7 %
Drugi	115,6	1,1 %
Skupaj	10.389,6	100,0 %
HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem		1.813

Vir: podatki podjetij

Tudi v letu 2012 nobeno od podjetij za dobavo električne energije nima prevladujočega položaja, saj posamezni tržni deleži ne presegajo 40 %. Kljub razpršenosti oskrbe je koncentracija še vedno visoka, saj vrednost HHI presega vrednost 1800.

V letu 2012 je svoj tržni delež odjemalcem na distribucijskem omrežju znova povečal dobavitelj GEN-I, in sicer za 2,8-odstotne točke, in s tem postal dobavitelj z največjim tržnim deležem na tem segmentu. Svoj tržni delež je prav tako okrepil Petrol, in sicer za 2,4 %, za 0,4 % pa je svoj delež povečalo podjetje Elektro Celje Energija. Tržni deleži drugih dobaviteljev so se zmanjšali, kot prikazuje slika 27.

Slika 27: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2012 glede na leto 2011

Vir: agencija

3.3.3.7 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije vsem poslovnim odjemalcem

Tržne deleže dobaviteljev električne energije poslovnim odjemalcem v letu 2012 prikazuje tabela 26.

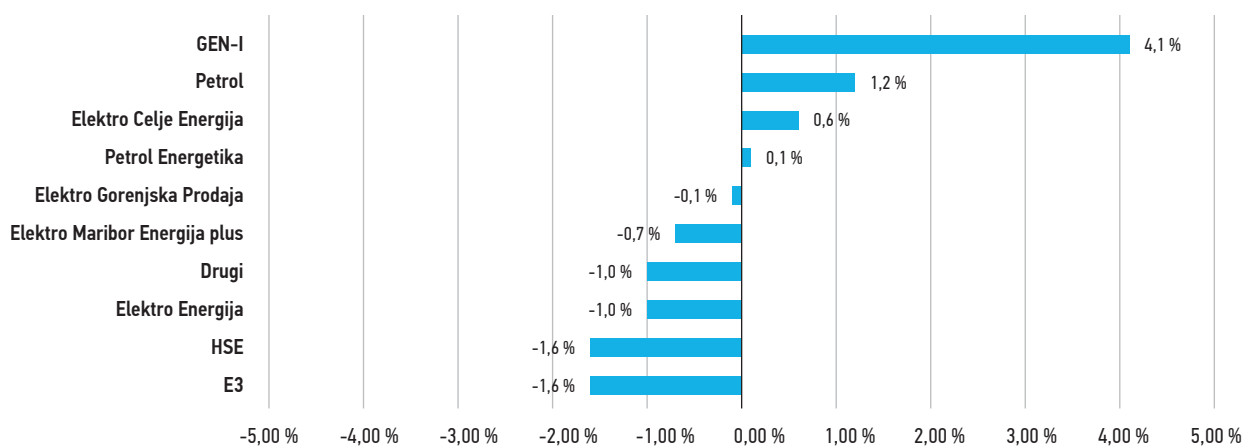
Tabela 26: Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2012

DOBAVITELJ	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
GEN-I	2.937,8	32,4 %
Elektro Energija	1.608,9	17,7 %
Elektro Celje Energija	986,6	10,9 %
Elektro Maribor Energija plus	790,8	8,7 %
HSE	727,8	8,0 %
Petrol Energetika	671,0	7,4 %
E3	598,2	6,6 %
Elektro Gorenjska Prodaja	462,9	5,1 %
Petrol	211,0	2,3 %
Drugi	86,0	0,9 %
Skupaj	9.080,9	100,0 %
HHI dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem		1.749

Viri: podatki podjetij

V delu poslovnih odjemalcev se je v letu 2012 nadaljevala srednja stopnja tržne koncentracije, saj je HHI pod mejo 1800. Največji tržni delež je imelo podjetje GEN-I, ki je ta del trga obvladovalo z nekaj več kot 32 %.

Slika 28: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2012 glede na leto 2011

Viri: agencija

S slike 28 je razvidno, da je največje povečanje tržnega deleža v letu 2012 glede na leto 2011 dosegel dobavitelj GEN-I, in sicer za 4,1 %. Največja tržna deleža pa sta izgubila dobavitelja HSE in E3, vsak po 1,6 %.

3.3.3.8 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – dobava električne energije gospodinjskim odjemalcem

Tržne deleže dobaviteljev električne energije gospodinjskim odjemalcem v letu 2012 prikazuje tabela 27.

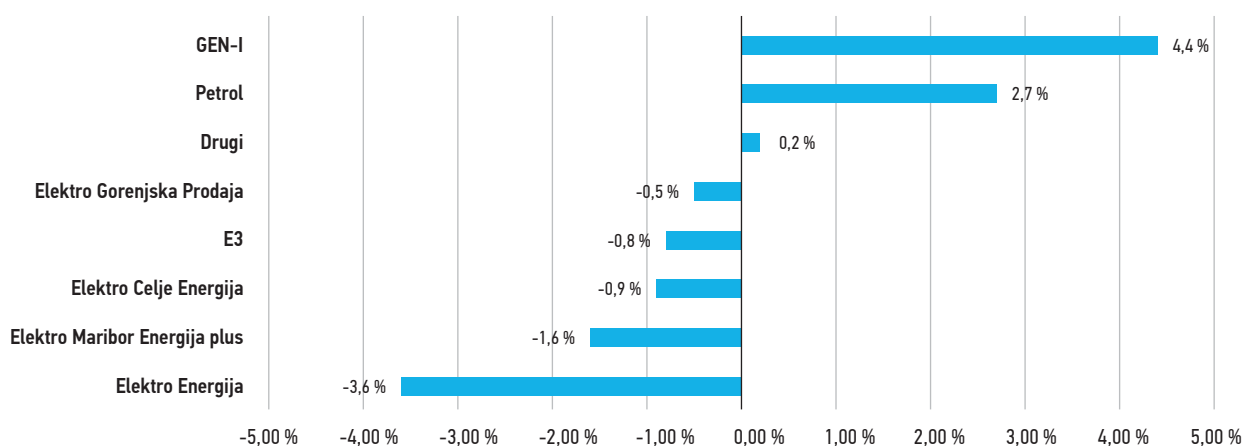
Tabela 27: Tržni deleži in HHI dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem v letu 2012

DOBAVITELJ	Dobavljena energija (GWh)	Tržni delež
Elektro Energija	892,6	28,1 %
Elektro Maribor Energija plus	667,1	21,0 %
Elektro Celje Energija	513,9	16,2 %
E3	400,1	12,6 %
Elektro Gorenjska Prodaja	286,8	9,0 %
GEN-I	276,5	8,7 %
Petrol	121,7	3,8 %
Drugi	12,7	0,4 %
Skupaj	3.171,4	100,0 %
HHI dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem		1.829

Viri: podatki podjetij

Na gospodinskem odjemu je bila tržna koncentracija visoka, saj HHI presega vrednost 1800. Med vsemi dobavitelji je imelo podjetje Elektro Energija največji tržni delež, saj je oskrbovalo slabih 28,1 % vseh gospodinskih odjemalcev, na drugem mestu pa je bilo podjetje Elektro Maribor Energija plus z 21-odstotnim tržnim deležem. Skupaj sta oba dobavitelja oskrbovala skoraj polovico vseh gospodinskih odjemalcev.

Slika 29: Sprememba tržnih deležev dobaviteljev gospodinjskim odjemalcem v letu 2012 glede na leto 2011

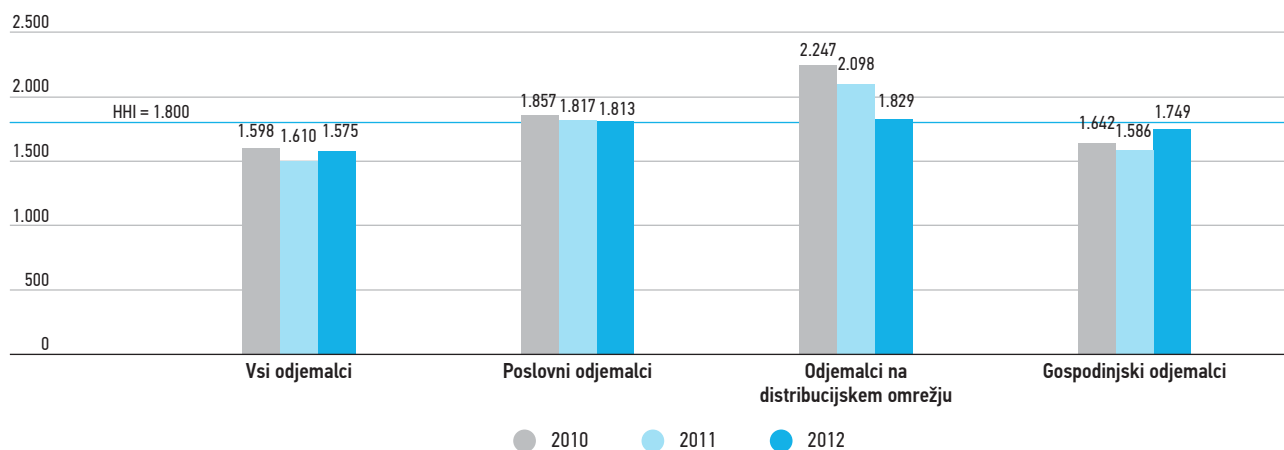
Vir: agencija

S slike 29 je razvidno, da je dobavitelj GEN-I v letu 2012 ponovno okrepil svoj tržni delež glede na vrednost iz leta 2011, in sicer za 4,4 %. Prav tako se je na trgu gospodinskih odjemalcev okrepil delež dobavitelja Petrol za 2,7 %. Drugi dobavitelji so beležili zmanjšanje tržnega deleža, še največ Elektro Energija za 3,6 %.

3.3.3.9 Stopnja konkurenčnosti na maloprodajnem trgu – gibanje HHI v obdobju 2010–2012

Trend gibanja HHI je v zadnjih treh letih, razen pri poslovnih odjemalcih, na vseh prikazanih maloprodajnih trgih negativen, kar kaže na krepitev konkurence med posameznimi dobavitelji. V letu 2012 se je HHI na delu poslovnih odjemalcev nekoliko povečal, kar je posledica večjega tržnega deleža dobavitelja GEN-I. V splošnem je maloprodajni trg z električno energijo v Sloveniji v letu 2012 izkazoval srednjo stopnjo tržne koncentracije, saj se je HHI gibal okrog vrednosti 1800.

Slika 30: Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v obdobju 2010–2012

Viri: podatki podjetij

3.3.3.10 Primerjave cen za tipične industrijske odjemalce na maloprodajnem trgu

Cena dobavljene električne energije zajema:

- ceno za energijo,
- omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje ter systemske storitve,
- dodatka k omrežnini za pokrivanje stroškov za evidentiranje pogodb na organiziranem trgu in za delovanje Javne agencije RS za energijo,
- prispevek za zagotavljanje podpor proizvodnji iz domačih virov energije iz OVE in v SPTE,
- prispevek za zagotavljanje zanesljive oskrbe z uporabo domačih virov primarne energije za proizvodnjo električne energije,
- prispevek za izvajanje programov za povečanje učinkovitosti rabe električne energije,
- trošarino na električno energijo,
- davek na dodano vrednost (DDV).

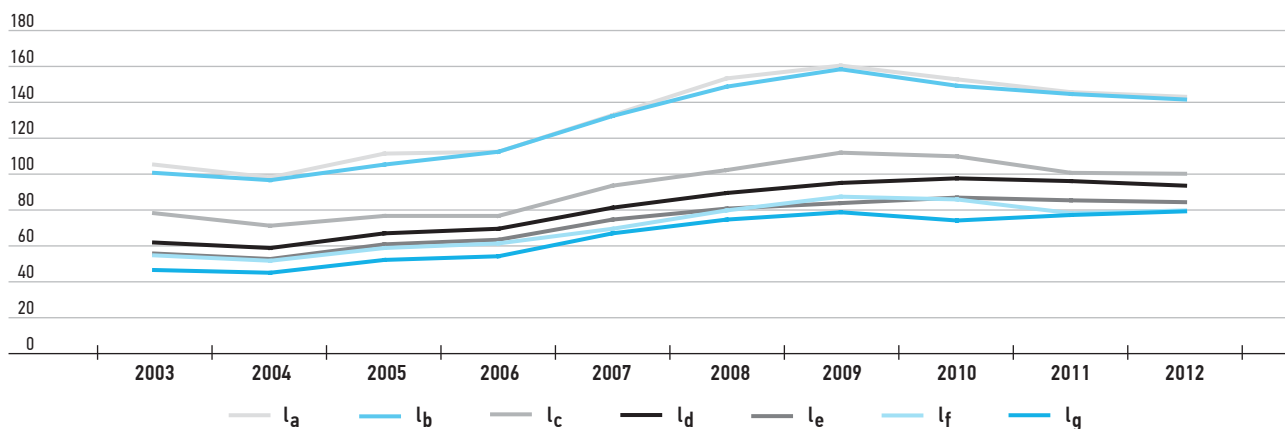
Povprečna cena električne energije za industrijo brez upoštevanja davka na dodano vrednost je v Sloveniji v drugem polletju leta 2012 znašala 85,1 EUR/MWh.

V strukturi cene brez DDV je delež cene energije znašal 67 %, delež omrežnine 25 %, delež prispevkov in dodatkov pa 8 % končne cene.

Graf na sliki 31 prikazuje gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2003–2012. V grafu so uporabljene naslednje standardne porabniške skupine po stari metodologiji Eurostata:

- I_a – letna poraba 30 MWh, moč 30 kW,
- I_b – letna poraba 50 MWh, moč 50 kW,
- I_c – letna poraba 160 MWh, moč 100 kW,
- I_d – letna poraba 1250 MWh, moč 500 kW,
- I_e – letna poraba 2000 MWh, moč 500 kW,
- I_f – letna poraba 10000 MWh, moč 2500 kW,
- I_g – letna poraba 24000 MWh, moč 4000 kW.

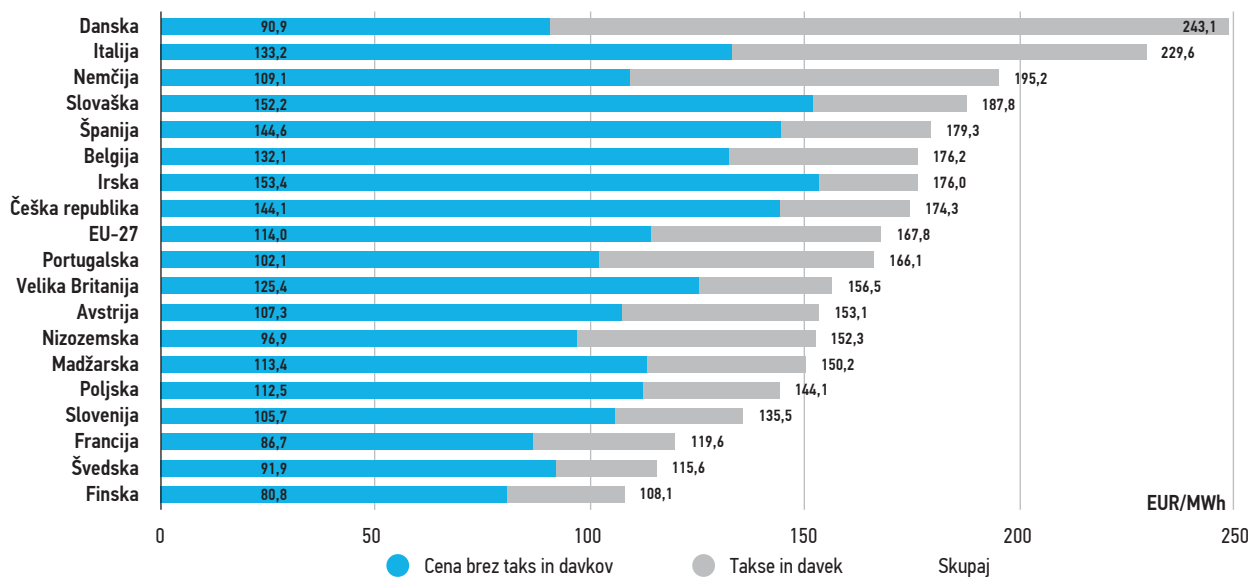
Slika 31: Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2003–2012 (po stari metodologiji Eurostata)

Vir: SURS

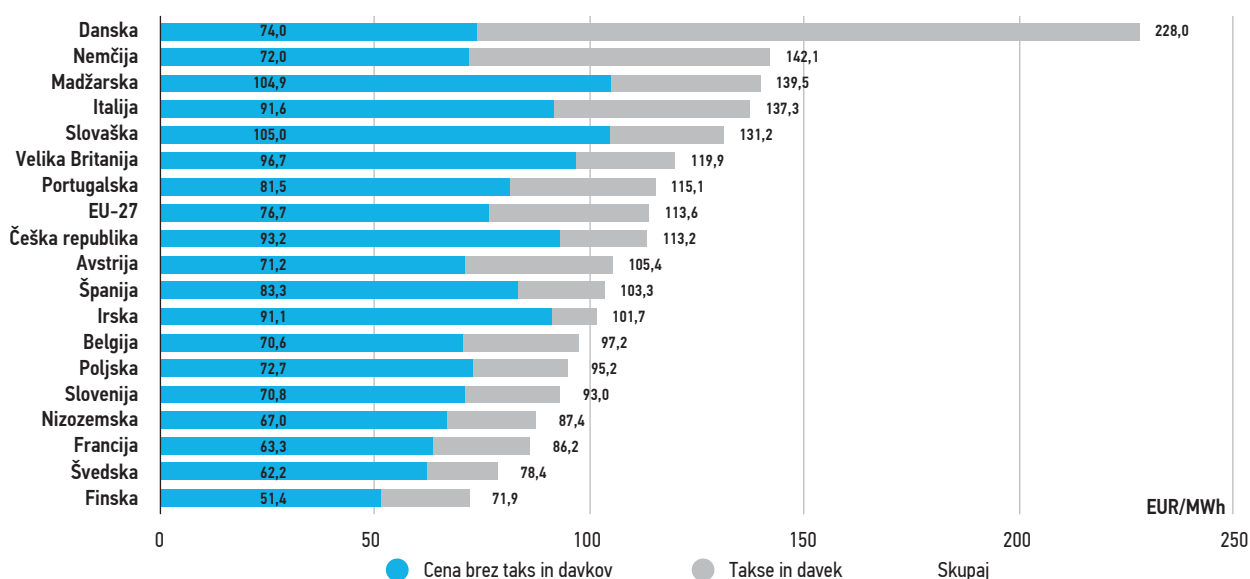
V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije v nekaterih državah EU v prvi polovici leta 2012 za dva značilna odjemalca v industriji, izbrana po novi metodologiji Eurostata. Prikazane so končne cene električne energije, v katerih so za Slovenijo vključeni cena za energijo, cena za uporabo elektroenergetskih omrežij, trošarina, prispevki in davek na dodano vrednost.

Slika 32: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in v Sloveniji za prvo polovico leta 2012

Vir: Eurostat

Slika 33: Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in v Sloveniji za prvo polovico leta 2012

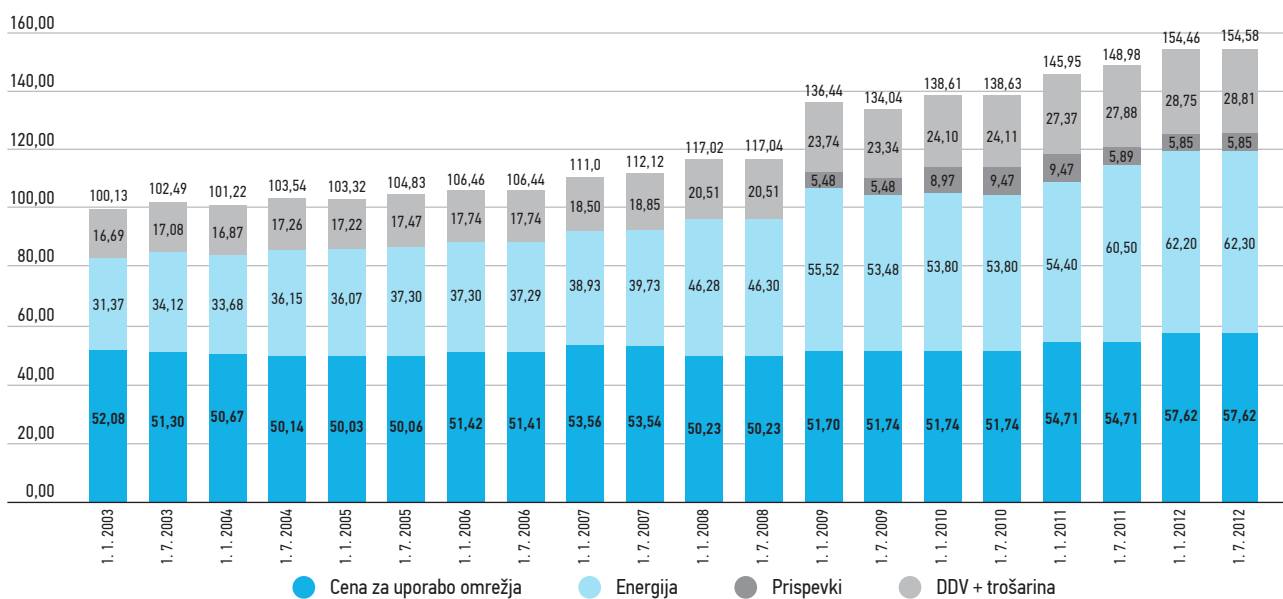

Vir: Eurostat

3.3.3.11 Primerjave cen za tipične gospodinske odjemalce na maloprodajnem trgu

Gospodinski odjemalci v Sloveniji prosto izbirajo svojega dobavitelja električne energije od 1. julija 2007. Električno energijo dobavitelji ponujajo v obliki različnih paketov, ki upoštevajo količino porabe, obliko porabe in vir primarne energije za proizvodnjo električne energije.

Slika 34: Gibanje končne cene električne energije v Sloveniji za značilnega gospodinskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto) v EUR/MWh

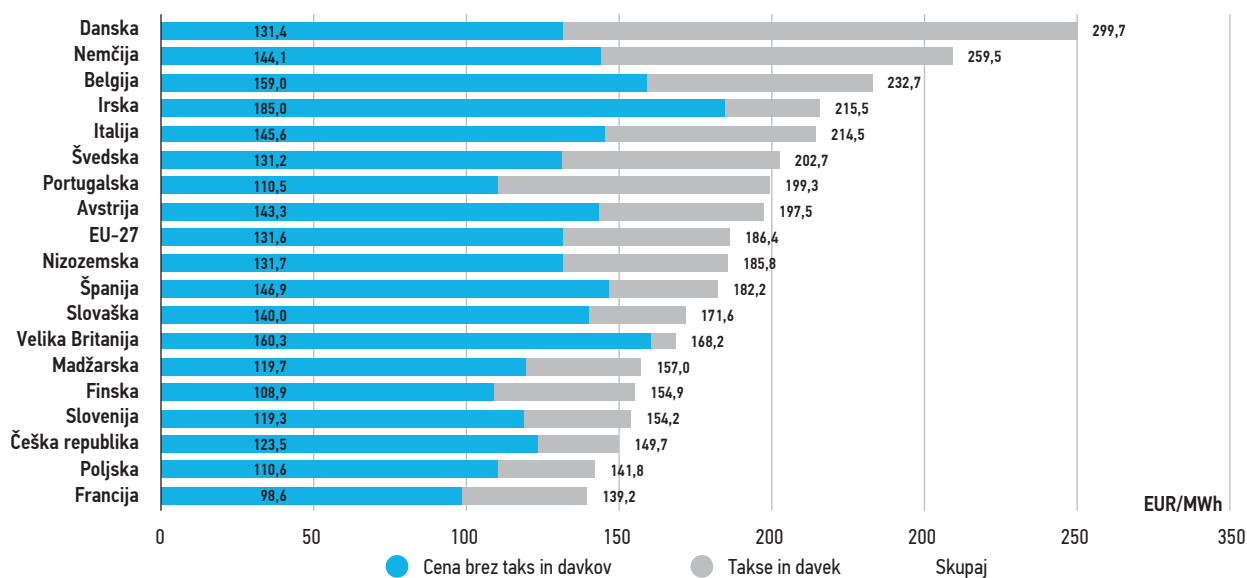

Vir: agencija

Končna cena električne energije za značilnega gospodinjstvenega odjemalca D_c se je od leta 2003 pa do konca leta 2008 zviševala s povprečno letno stopnjo rasti 3,1 %, medtem ko je bila cena za uporabo omrežja v tem času relativno stabilna. Do 1. julija 2007, torej do popolnega odprtja trga z električno energijo za vse odjemalce, je ceno električne energije gospodinjstvenim odjemalcem določala vlada. V tem času prodajna cena električne energije, v katero je bila vključena tudi cena za uporabo omrežij, dobaviteljem ni v celoti pokrila stroškov nabave energije na veleprodajnem trgu. Zato se je cena energije gospodinjstvenim odjemalcem po odprtju trga za vse odjemalce v primerjavi s ceno v letu 2007 zvišala za okoli 19 %. V letih 2009 in 2010 se je končna cena električne energije gospodinjstvenim odjemalcem povečevala predvsem na račun prispevkov, ki so namenjeni zagotavljanju podpor proizvodnji iz domačih virov energije in OVE, v SPTe ter izvajanju programov za povečanje učinkovitosti rabe električne energije. V letu 2012 se je v skupni ceni električne energije povečal delež cene za uporabo omrežja in delež cene električne energije.

V nadaljevanju je prikazana primerjava cen električne energije v nekaterih državah evropske skupnosti v prvi polovici leta 2012 za značilnega gospodinjstvenega odjemalca, izbranega po novi metodologiji Eurostata. Prikazane so končne cene električne energije, v katere so vključeni cena za uporabo elektroenergetskih omrežij, trošarina, prispevki in davek na dodano vrednost.

Slika 35: Primerjava cen električne energije za značilnega gospodinjstvenega odjemalca z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in v Sloveniji za prvo polovico leta 2012

Vir: Eurostat

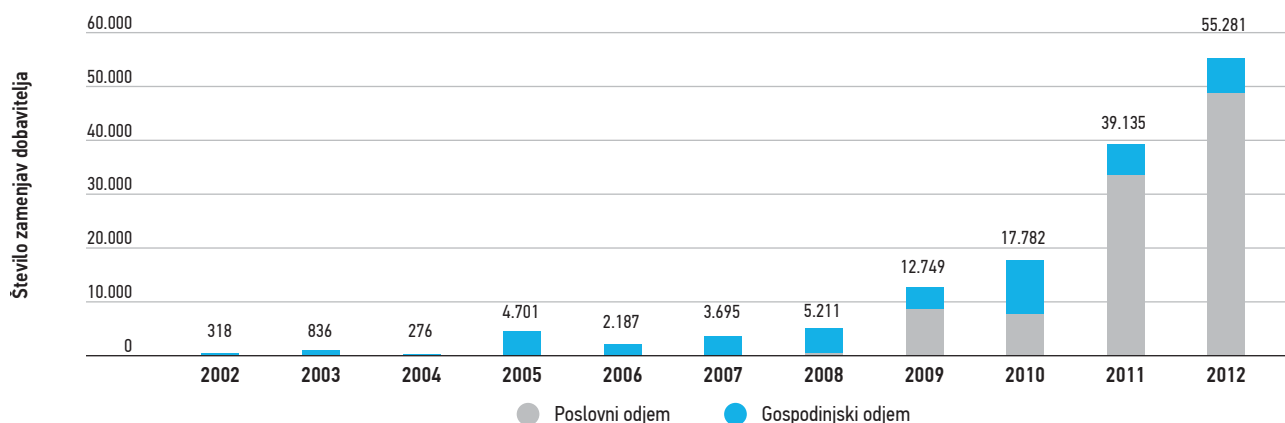
Povprečna maloprodajna cena električne energije za gospodinjstva je v Sloveniji v prvem polletju leta 2012 znašala 154,2 EUR/MWh.

Mednarodna primerjava cen je zaradi dostopnosti podatkov drugih držav članic EU v času izdelave tega poročila mogoča za prvo polletje 2012. V tem obdobju je končna cena električne energije za gospodinjstva z letno porabo od 2500 do 5000 kWh znašala 83 % povprečja v Evropski skupnosti (EU-27), za industrijo pa 81 % (skupina I_c , brez DDV) povprečja EU-27 (SURS: cene energentov 4. četrtletje 2012).

3.3.3.12 Menjave dobavitelja

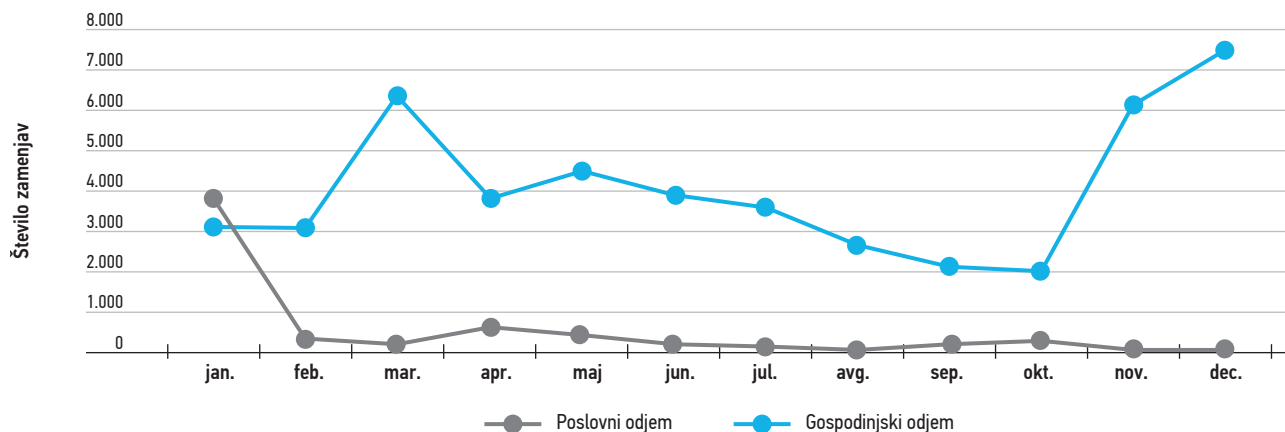
Svojega dobavitelja električne energije je v letu 2012 zamenjalo 55.281 odjemalcev, od tega velika večina (48.794) gospodinjskih odjemalcev, kar ponovno predstavlja velik skok rasti zamenjave dobavitelja in največje število zamenjav od odprtja slovenskega trga z električno energijo (glede na leto 2011 je število zamenjav dobavitelja poraslo za 41 %).

Slika 36: Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2012

Vir: SODO

Slika 37: Dinamika števila zamenjav dobavitelja v letu 2012 glede na tip odjema

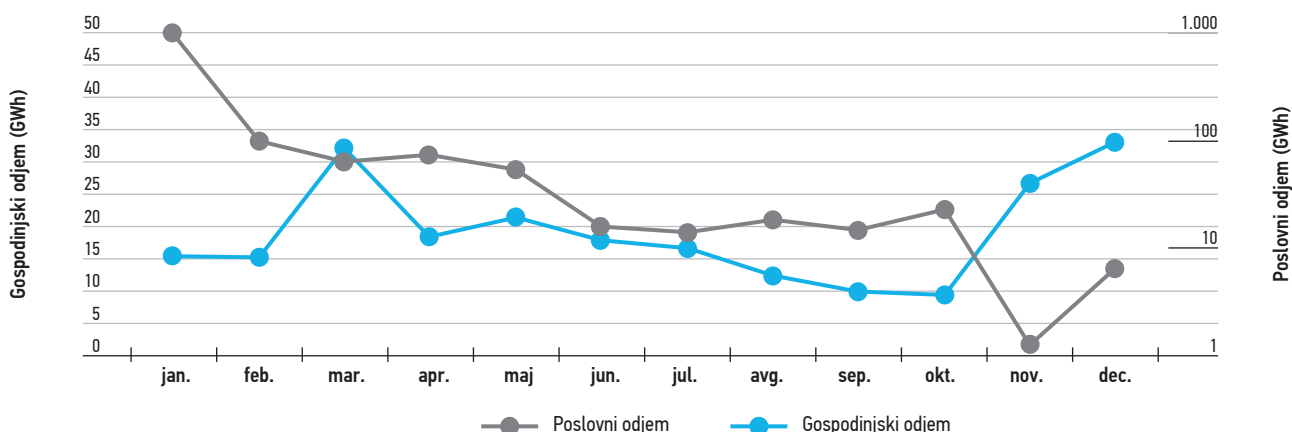
Vir: SODO

Večina poslovnih odjemalcev se je za zamenjavo dobavitelja tako kot v prejšnjih letih odločila na začetku leta, ker ob koncu leta običajno tudi potečejo sklenjene pogodbe o dobavi. Delež zamenjav poslovnih odjemalcev v začetku leta 2012 tako predstavlja večino vseh zamenjav iz te skupine odjemalcev.

Gospodinjski odjemalci so se za zamenjavo dobavitelja v veliki večini odločali predvsem v marcu in ob koncu leta, ko so dobavitelji v večji meri oglaševali nove ponudbe (pakete) za dobavo električne energije.

Na sliki 38 je prikazana dinamika zamenjav dobavitelja glede na količino energije. Iz podatkov je razvidno veliko ujemanje (korelacija) med številom zamenjav in količino zamenjane energije, še posebej pri gospodinjskih odjemalcih. Pri poslovnih odjemalcih so količine zamenjane energije največje na začetku leta in skozi vse leto stalno padajo.

Slika 38: Količine zamenjane energije v letu 2012 glede na tip odjema

Vir: SODO

3.3.3.13 Primerjalnik ponudb

Z namenom doseganja zadostne preglednosti na maloprodajnem trgu z električno energijo (predvsem za gospodinjiski, pa tudi poslovni odjem) je na spletnih straneh agencije na voljo spletna aplikacija Primerjalnik ponudb, ki omogoča izračun in primerjavo zneskov za porabljeno električno energijo za vse ponudbe (pakete), ki so jih v aplikacijo vnesli dobavitelji. Aplikacija omogoča mesečni in letni izračun ter prikaz vseh posameznih elementov računa, ki skupaj sestavljajo končni znesek za plačilo:

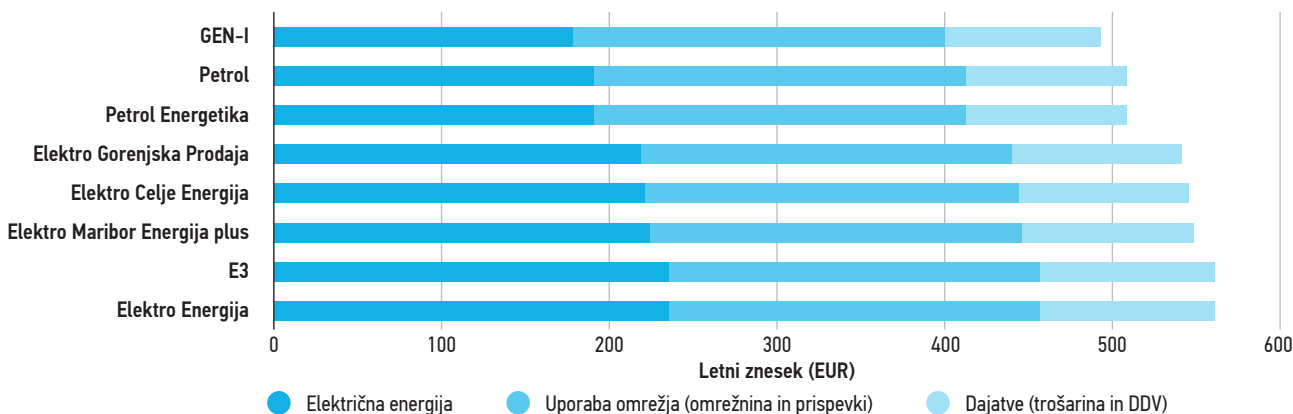
- električna energija,
- omrežnina z dodatki k omrežnini,
- prispevki po EZ,
- trošarina in
- davek na dodano vrednost (DDV).

Standardne porabniške skupine gospodinjiskih odjemalcev so definirane z naslednjo letno porabo električne energije:

- skupina D_c: priključna moč 7 kW, poraba VT: 2200 kWh in MT 1300 kWh,
- skupina D_d: priključna moč 7 kW, poraba VT: 5000 kWh in MT 2500 kWh,
- skupina D_e: priključna moč 7 kW, poraba VT: 5000 kWh in MT 15000 kWh.

Na sliki 39 je prikazana primerjava med ponodbami (paketi) dobaviteljev električne energije. Zneski predstavljajo letni strošek gospodinjstva v standardni porabniški skupini D_c, izračun pa upošteva najugodnejšo ponudbo posameznega dobavitelja (razen pogojne ponudbe).

Slika 39: Primerjava najugodnejših ponudb (paketov) letnega zneska za dobavljeno električno energijo za standardno porabniško skupino D_c

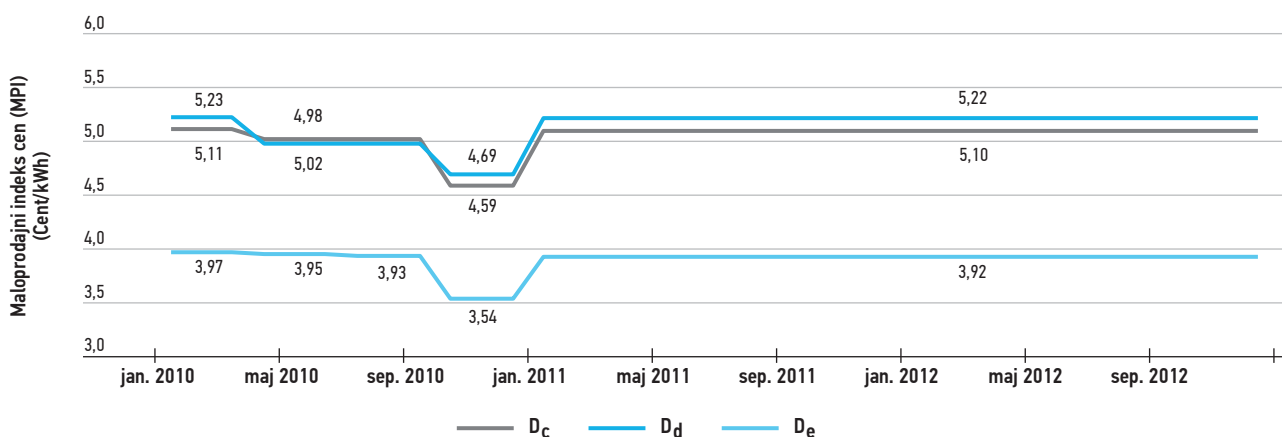

Vir: agencija, december 2012

Na podlagi zbranih podatkov iz spletne aplikacije agencija na svojih spletnih straneh redno objavlja mesečna poročila o cenah električne energije in maloprodajni cenovni indeks (MPI), ki predstavlja najnižjo ceno električne energije vseh veljavnih ponudb dobaviteljev v določenem obdobju (razen pogojnih ponudb).

Slika 40 prikazuje trend gibanja maloprodajnega indeksa cen (MPI) za standardne porabniške skupine D_c, D_d in D_e v obdobju 2010–2012. Indeksi so se po negativnem trendu iz leta 2010 v začetku leta 2011 ponovno okrepili in se do konca leta 2012 niso spremenili.

Slika 40: Maloprodajni indeksi cen (MPI) za standardne porabniške skupine D_c, D_d in D_e v obdobju 2010–2012

Vir: agencija

3.3.4 Priporočila glede skladnosti cen za dobavo

Agencija je sočasno s popolnim odprtjem trga za gospodinjse odjemalce 1. julija 2007 javnosti ponudila spletno aplikacijo Primerjalnik ponudb, s katero spremlja cene električne energije za gospodinjiski odjem (delno tudi za odjem malih poslovnih odjemalcev) ter omogoča primerjavo ponudb za dobavo električne energije. Iz zbranih podatkov o ponudbah, ki jih omogoča spletni primerjalnik, agencija sprotno javno objavlja analize končnega zneska porabljene električne energije, ceno za električno energijo ter maloprodajni indeks cen (MPI). Primerjalnik ponudb predstavlja tudi orodje, s katerim agencija v okviru nadzora nad maloprodajnim trgom z električno energijo za gospodinjiski odjem redno spremlja gibanja in spremembe cen.

Prav tako agencija skrbi, da je cena dobave za zasilno oskrbo skladna z Uredbo o načinu izvajanja gospodarske javne službe dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja električne energije in gospodarske javne službe dobave električne energije tarifnim odjemalcem. Omenjena uredba določa, da cena dobave za zasilno oskrbo ne sme za več kot 25 % presegati tržne cene za dobavo primerljivemu odjemalcu. Cene električne energije za nujno in zasilno oskrbo so javno objavljene.

3.3.5 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

Na veleprodajnem trgu veljajo za električno energijo enaka pravila kot za druge vrste blaga, predvsem z vidika preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja. Preglednost na trgu je zagotovljena z objavljanjem informacij, ki so v večini primerov dostopne na spletnih straneh posameznih udeležencev na trgu. Podjetja, ki izvajajo dejavnost GJS, imajo po veljavnih splošnih aktih predpisan tudi način objave potrebnih informacij. Največ informacij za veleprodajni trg vzdržujeta in prikazujeta Eles in Borzen.

Na maloprodajnem trgu je agencija tudi v letu 2012 prispevala ključni delež k preglednosti cen in ponudb za gospodinjске odjemalce, s čimer je omogočala tudi delovanje konkurence. V ta namen je zagotavljala visoko razpoložljivost spletnih aplikacij za primerjavo ponudb in preverjanje obračunov električne energije. Poleg tega je omogočala e-storitve nadzora posameznih ponudb z avtomatskim obveščanjem ob spremembah lastnosti. Objavljala je tudi mesečna poročila o ponudbah storitev dobave električne energije ter indeksa MPI za trg z gospodinjskimi odjemalci. Agencija je v skladu z nalogami iz tretjega svežnja direktiv aktivno prispevala k poenotenju procesov izmenjave podatkov za najpomembnejše tržne procese na trgu z električno energijo. Tako je bila aktivna v sekciji IPET pri Energetski zbornici Slovenije, kjer je dejavno prispevala k reševanju problematike tekočih projektov prenove izmenjave podatkov na trgu z električno energijo.

Javna agencija RS za varstvo konkurence je v letu 2012 sprejela eno odločbo, vendar je bil postopek zoper udeleženca na trgu z električno energijo ustavljen.

3.4 Zanesljivost dobave električne energije

Zanesljivost dobave električne energije odjemalcem je odvisna od zmogljivosti elektroenergetskega sistema ter razpoložljivosti zadostne količine električne energije in primarnih energetskih virov za njeno proizvodnjo. Govorimo lahko o dveh funkcionalnih vidikih zanesljivosti dobave, to sta zadostnost proizvodnih virov in sigurnost omrežja. Zadostnost opisuje zmogljivost elektroenergetskega sistema, da v vsakem trenutku pokrije porabo električne energije vseh odjemalcev, pri čemer je treba upoštevati tudi načrtovane izklope in nenačrtovane izpade proizvodnih objektov. V širšem smislu pomeni zadostnost tudi dovolj veliko količino cenovno dostopnih surovin in virov za proizvodnjo električne energije.

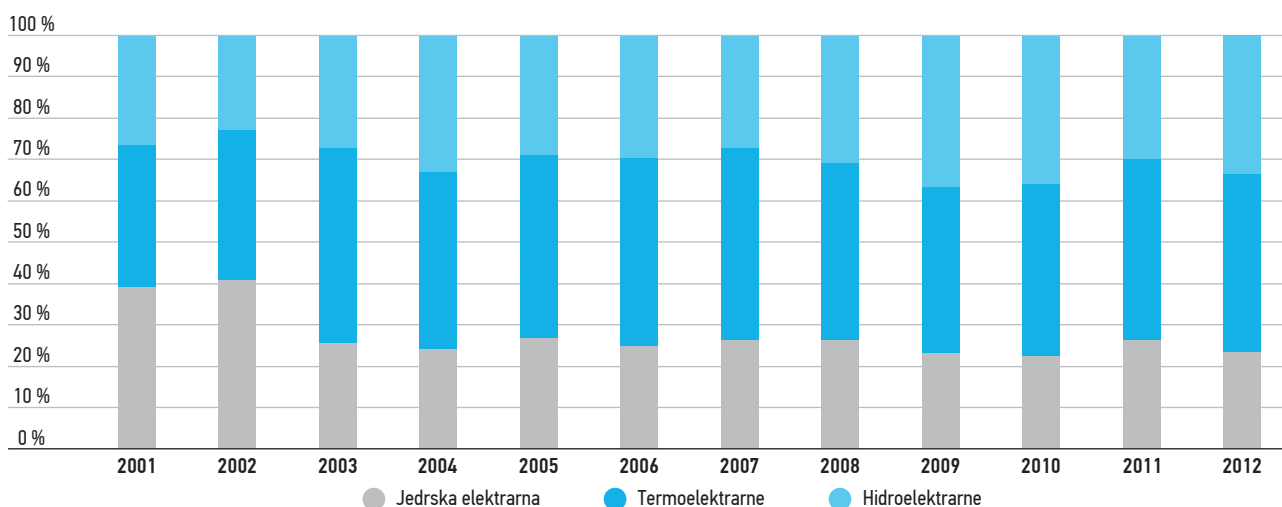
Sigurnost omrežja pomeni sposobnost omrežja, da prenese motnje, kakršne so izpadi ali okvare elementov omrežja, med katere na primer sodijo kratki stiki. Da bi zagotovili sigurnost omrežja, se pri načrtovanju prenosnega omrežja, pa tudi distribucijskega omrežja na 110-kV napetostnem nivoju, uporablja kriterij n-1. Če je ta kriterij izpolnjen, je zagotovljeno, da v primeru izpada katerega koli elementa elektroenergetskega sistema v omrežju ne bo prišlo do preobremenitev, prekoračitev mejnih vrednosti ali prekinitve dobave.

3.4.1 Spremljanje usklajenosti med proizvodnjo in porabo

Skupna oddaja električne energije v prenosno omrežje, upoštevajoč polovično proizvodnjo jedrske elektrarne v Krškem, se je v letu 2012 zmanjšala za 1,1 % v primerjavi z letom prej. Hidroelektrarne so v letu 2012 zaradi ugodnih hidroloških razmer v prenosno omrežje oddale 10,9 % več električne energije kot v letu 2011. Termoelektrarne in jedrska elektrarna so v letu 2012 v prenosno omrežje oddale manj energije v primerjavi z letom prej, pri čemer je zmanjšanje oddaje energije iz jedrske elektrarne za 11,3 % posledica rednega remonta v aprilu 2012.

Od leta 2000 se struktura oddaje energije v prenosno omrežje bistveno ne spreminja. V prenosno omrežje so v letu 2012 največ električne energije oddale termoelektrarne, in sicer 42,7 %. Naslednje po deležu v prenosno omrežje oddane energije so bile hidroelektrarne, katerih delež je znašal 33,7 %. Najmanjši je bil delež jedrske elektrarne, ki je ob upoštevanju njene polovične proizvodnje znašal 23,6 %.

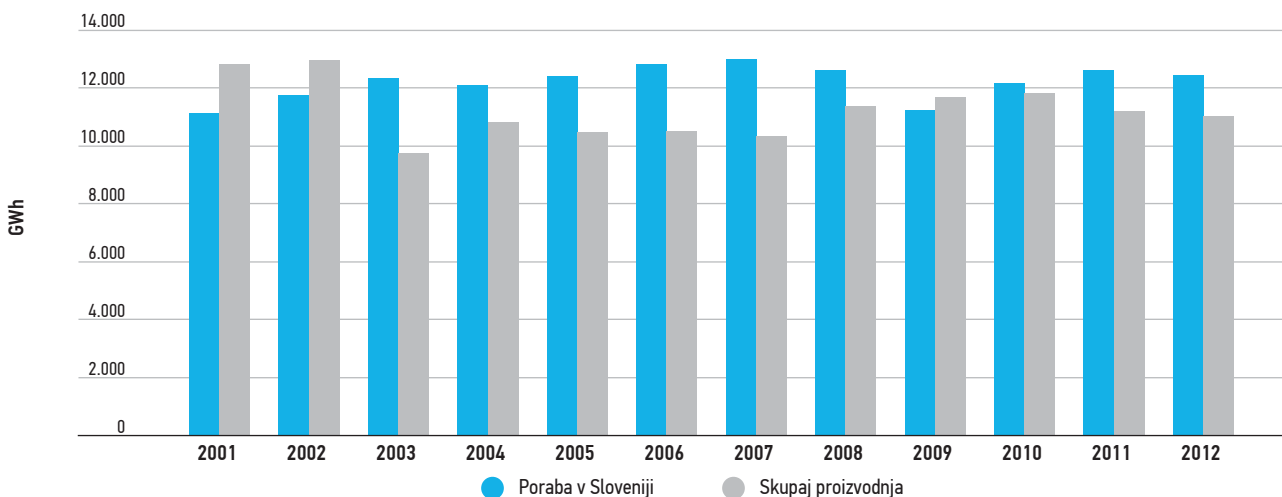
Slika 41: Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od leta 2001 do leta 2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: Eles

V letu 2012 je prišlo do skupno enoodstotnega zmanjšanja odjema električne energije iz prenosnega omrežja, kar je predvsem posledica za 2,6 % manjšega odjema distribucijskih podjetij v primerjavi s predhodnim letom. Pri neposrednih odjemalcih se je odjem povečal za 4,6 %, črpalna elektrarna Avče pa je za črpanje v letu 2012 v primerjavi z letom prej prevzela za 30 % več električne energije iz prenosnega omrežja.

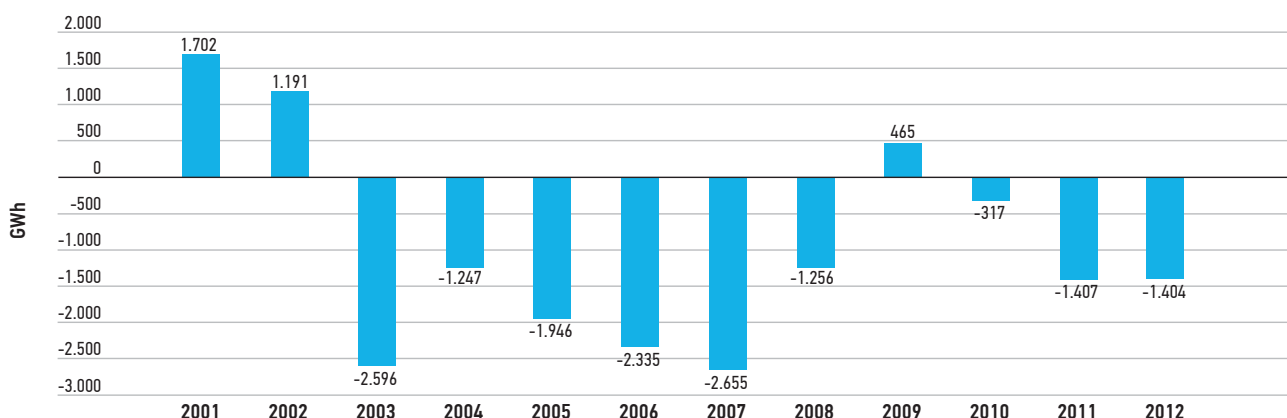
Slika 42: Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 2001 do 2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

Vir: Eles

Usklajenost med proizvodnjo in porabo električne energije prikazujeta sliki 42 in 43. Po letu 2009, ko je kot posledica gospodarske krize poraba električne energije v Sloveniji padla, kar je povzročilo presežek proizvodnje nad porabo, se je v letu 2010 ponovno pojavil primanjkljaj. V letu 2011 je ta primanjkljaj še narasel, v letu 2012 pa so razmere ostale na podobni ravni kot leto prej.

Slika 43: Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od leta 2001 do leta 2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)

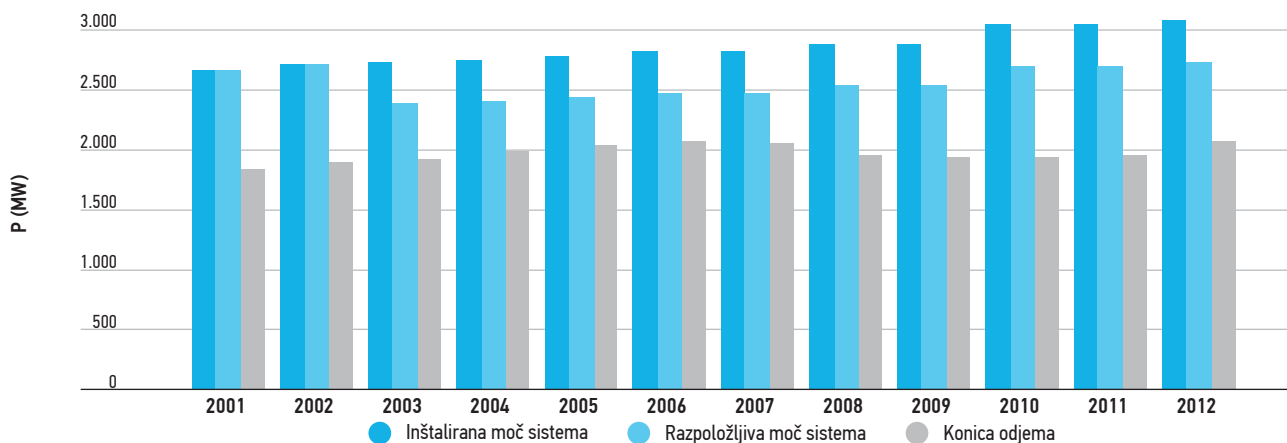
Vir: Eles

Konična obremenitev, to je največja povprečna urna obremenitev v letu, se je v letu 2012 povečala za 6 % glede na leto 2011. Če primerjamo vrednosti konične obremenitve v preteklem desetletju, lahko ugotovimo, da se je vrednost v posameznem letu nenehno povečevala glede na prejšnje leto, razen v obdobju med letoma 2007 in 2009, ko so se vrednosti močno zmanjšale.

Na sliki 44 so prikazane vrednosti konične obremenitve, inštalirane moči proizvodnih objektov in razpoložljive moči za slovenski trg za obdobje 2001–2012. Razliko med inštalirano močjo proizvodnih virov in dejansko razpoložljivo močjo za slovenski trg predstavlja polovična moč jedrske elektrarne Krško, ki – skladno s 6. členom Pogodbe med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o ureditvi statusnih in drugih pravnih razmerij, povezanih z vlaganjem v Nuklearno elektrarno Krško, njenim izkoriščanjem in razgradnjo (Uradni list RS, št. 23/2003) – pripada hrvaški strani.

V letu 2012 je bila v slovensko prenosno omrežje na novo priključena HE Krško, hkrati pa je prenehal obratovati parni del v TE Brestanica. Instalirana moč na prenosnem sistemu se je tako povečala za približno 18 MW. S slike 44 je razvidno, da slovenski proizvodni sistem v celoti zagotavlja pokrivanje potreb po moči.

Slika 44: Inštalirane moči na pragu proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v obdobju 2001–2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna instalirana moč NEK)

Vir: Eles

3.4.2 Spremljanje naložb v proizvodnje zmogljivosti za zagotavljanje zanesljive oskrbe

Sistemski operater prenosnega omrežja je za desetletno obdobje od leta 2013 do leta 2022 pripravil načrt razvoja elektroenergetskega prenosnega omrežja. V načrtu razvoja so predstavljene napovedi porabe končne energije, energije prevzete iz prenosnega omrežja in spremembe konične moči za naslednje desetletno obdobje. Poraba končne energije je bila ocenjena na podlagi različnih predpostavljenih stopenj gospodarske rasti, vplivov demografskega razvoja in usmeritve energetske politike. Na podlagi ocenjene končne porabe električne energije je bila izdelana ocena prevzema električne energije iz prenosnega omrežja. Ocena konične moči prenosnega omrežja je bila določena kot funkcija prevzema končne energije in prevzema električne energije iz prenosnega omrežja. Načrt vsebuje tudi scenarije pokrivanja porabe s proizvodnimi objekti in pričakovane spremembe pri proizvodnih enotah, priključenih na prenosno omrežje.

Tabela 28: Predvidene spremembe proizvodnih enot v prihodnjem desetletnem obdobju

	Inštalirana moč (MW)	Predvideno leto spremembe
Hidroelektrarne		
Krško	38	2012
Brežice	56	2016
Mokrice	32	2017
Moste 2, 3	48	2017
Učja	34	2018
Suhadol	41	2018
ČHE Kozjak	403	2018
Hrastje Mota	20	2019
Trbovlje	35	2020
Zadlaščica II	5	2021
Renke	36	2022
Vetrne elektrarne		
Avče	10	2015
Termoelektrarne		
TEB TA1	-10	2012
TEB TA2	-11	2012
TEŠ blok 3	-50	2014
TEŠ blok 4	-248	2014
TEŠ blok 6	545	2015
TET PB 1+2	-58	2013
TET PPE	282	2015
TEB PB1	-21	2016
TEB PB2	-21	2016
TEB PB3	-21	2016
TEB PE VI-IX	80	2015
TE-TOL Blok 1	-39	2020
TE-TOL Blok 2	-29	2016
TE-TOL Blok 4 PPE1	117	2016
Jedrske elektrarne		
JEK 2	1.100	2022

Vir: Eles

Tabela 28 prikazuje spremembe pri slovenskih proizvajalcih električne energije, kot so predvidene v načrtu razvoja prenosnega omrežja. Pozitivna vrednost moči v drugem stolpcu pomeni, da gre za nov proizvodni objekt ali za obnovo obstoječega, pri katerem je predvideno povečanje moči, negativna vrednost pa pomeni zaustavitev enote.

3.4.3 Ukrepi za pokrivanje konične energije in primanjkljajev električne energije

Skupna količina nedobavljene električne energije na prenosnem omrežju je v letu 2012 znašala 971,8 MWh, kar je občutno več kot leto poprej, ko je znašala 69,7 MWh.

Največji delež nedobavljene energije, in sicer 842,1 MWh, je posledica močnega neurja na Gorenjskem v mesecu septembru. Dva večja izredna dogodka sta bila še kratek stik v RTP Cirkovce, ki je povzročil izpad večjega števila daljnovodov in transformatorjev na Štajerskem (nedobavljenih 47,8 MWh energije), in lom podpornega izolatorja v RTP Slovenska Bistrica (nedobavljenih 46,7 MWh energije). Ostali vzroki za nedobavljeno energijo v letu 2012 so bili še močna burja, pregled po odpravi napake, napačna stikalna manipulacija, nevihta, skrita napaka pri testiranju zaščitnih naprav in neznan vzrok.

Kljub temu da v letu 2012 domači viri za proizvodnjo električne energije niso v celoti zadoštovali za pokrivanje slovenskih potreb po električni energiji, oskrba zaradi pomanjkanja virov električne energije ni bila nikoli prekinjena.

3.5 Zaščita potrošnikov in reševanje sporov

3.5.1 Varstvo potrošnikov (električna energija)

Gospodinjiski odjemalci električne energije kot fizične osebe kupujejo in uporabljajo energijo za svojo domačo rabo. Zato so njihove pravice varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, prav tako pa so deležni pravic potrošnikov v skladu z Zakonom o varstvu potrošnikov in Zakonom o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami.

Podjetja in druge organizacije, ki gospodinjiskim odjemalcem kot potrošnikom v Sloveniji zagotavljajo javne storitve in dobrine, so zavezani zagotoviti redno in kakovostno opravljanje storitev ter skrbeti za ustrezen razvoj in izboljševanje kakovosti storitev.

Gospodinjiski odjemalci imajo kot aktivni udeleženci energetskega trga naslednje pravice:

- pravico do proste izbire dobavitelja,
- pravico do sklenitve pogodbe o dobavi,
- pravico do zanesljive in kakovostne oskrbe,
- pravico do obveščeniosti,
- pravico do pregledne cene in računa,
- pravico do pravne varnosti.

Vsak gospodinjiski odjemalec, ki na novo priključuje objekt na distribucijsko omrežje, ima pravico, da si prosto izbere dobavitelja električne energije. V primeru, da gospodinjiski odjemalec dobavitelja že ima, ga lahko iz kakršnih koli razlogov zamenja brez stroškov. Menjavo izvede SODO prvega dne v koledarskem mesecu, če je bila popolna zahteva za menjavo dobavitelja prijavljena pri SODO do desetega dne predhodnega meseca.

Na podlagi Splošnih pogojev za dobavo in odjem mora dobavitelj gospodinjiskega odjemalca kot potrošnika pred podpisom pogodbe o dobavi seznaniti s pogodbenimi pogoji. Gospodinjiski odjemalec mora prav tako biti pravočasno obveščen o kakršni koli nameravani spremembi pogodbenih pogojev (predvsem o zvišanju cene) in odpovedi pogodbe o dobavi. Kadar je pogodba o dobavi sklenjena za določen čas, mora biti gospodinjiski odjemalec 30 dni pred iztekom pogodbe pisno obveščen o posledicah prenehanja pogodbe.

Varstvo ranljivih odjemalcev, ki je urejeno v EZ, predstavlja eno najpomembnejših oblik varstva odjemalcev. Tako sistemski operater ne sme ustaviti dobave električne energije pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da niso ogroženi življenja in zdravje oseb, ki prebivajo v odjemalčevem gospodinjstvu. Oskrba ranljivih odjemalcev se imenuje nujna oskrba, zanjo pa je zadolžen SODO. Slednji izvaja tudi zasilno oskrbo, to je oskrbo tistih odjemalcev, ki jim zaradi plačilne nesposobnosti ali nelikvidnosti dobavitelja preneha veljati pogodba o dobavi električne energije. SODO mora odjemalce obvestiti o pogojih za zagotovitev obeh oblik oskrbe. Zasilna oskrba je časovno omejena in je namenjena preprečevanju možnosti, da bi odjemalec zaradi poslovnih težav dobavitelja ostal brez oskrbe z električno energijo. Zasilna oskrba lahko traja največ 60 dni, vendar se lahko na prošnjo odjemalca podaljša. Cena dobave za zasilno oskrbo mora biti javno objavljena. Biti mora višja od tržne cene za dobavo primerljivemu odjemalcu, vendar je ne sme presegati za več kakor 25 %. To ceno določi SODO, v primeru, če je SODO ne določi, pa agencija.

SODO je v letu 2012 objavljala pogoje in cene električne energije za zasilno oskrbo. V letu 2012 sta bila pod pogoji zasilne oskrbe oskrbovana dva odjemalca (iz skupine ostali odjem na NN).

Upravičenost do nujne oskrbe z električno energijo presoja SODO na podlagi dokazil, ki jih predloži gospodinjski odjemalec, in sicer odločbe pristojne socialne službe o premoženjskem stanju gospodinjstva in mnenja zdravnika, da v gospodinjstvu živi oseba, ki uporablja medicinske naprave, ki za svoje delovanje nujno potrebujejo električno energijo in bi bilo ob odklopu ogroženo življenje te osebe. Leta 2012 ni bil noben gospodinjski odjemalec oskrbovan pod pogoji nujne oskrbe. Vsi stroški, ki pri dobavitelju električne energije nastanejo zaradi neustavitve dobave, se pokrijejo iz cene za uporabo omrežij.

SODO je dolžan zagotavljati kakovostno oskrbo z električno energijo. Če kakovost napetosti ni takšna, kot je bila dogovorjena ob priključitvi, ima gospodinjski odjemalec od SODO pravico zahtevati sklenitev pogodbe o nestandardni kakovosti. Pogoje in sestavne dele te pogodbe določajo Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje električne energije in Splošni pogoji za dobavo in odjem električne energije iz distribucijskega omrežja električne energije.

Gospodinjski odjemalci imajo pravico, da so na razumljiv način obveščeni o cenah električne energije in da lahko te cene med seboj tudi primerjajo. V ta namen lahko uporabijo aplikacijo Primerjalnik ponudb.

Dobavitelj je dolžan za dobavljeno električno energijo izdati račun, ki mora biti pregleden in razumljiv. Na računu morajo biti navedeni tudi deleži uporabljenih proizvodnih virov ter vplivi na okolje v obliki emisij CO₂ in količin proizvedenih radioaktivnih odpadkov, ki so posledica uporabe navedene strukture proizvodnih virov. Prav tako morajo dobavitelji objaviti tudi imena spletnih strani, na katerih je mogoče pridobiti informacije o vplivu obstoječe strukture proizvodnih virov na okolje. Vsaj enkrat letno morajo dobavitelji električne energije svoje odjemalce seznaniti tudi z njihovo letno porabo električne energije.

Dobavitelji električne energije so leta 2012 cene električne energije za gospodinjske odjemalce objavljali na svojih spletnih straneh. Objave so bile za različne produkte oziroma tako imenovane pakete dobave električne energije za gospodinjske odjemalce.

Kadar želi SODO začasno prekiniti distribucijo električne energije, mora o tem pravočasno obvestiti gospodinjske odjemalce v pisni ali drugi primerni obliki. Kadar se začasna prekinitve nanaša na širši krog odjemalcev, zadošča, da jih SODO vsaj 48 ur pred prekinitvijo seznanijo prek sredstev javnega obveščanja.

Če gospodinjski odjemalci ne izpolnjujejo svojih obveznosti, jim SODO lahko ustavi dobavo električne energije, vendar jih mora o tem predhodno pisno obvestiti in določiti rok za izpolnitev njihovih obveznosti. Ta rok ne sme biti krajši od osem dni.

V Sloveniji imajo gospodinjski odjemalci na področju trga z energijo možnosti uveljavljanja pravice do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanja sporov.

Na podlagi EZ ima uporabnik elektroenergetskega omrežja pravico do pritožbe zoper odločitev sistema operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev, pri čemer o taki pritožbi odloča agencija. Uporabnik omrežja ima prav tako pravico, da o njegovi zahtevi, ki jo je sistemski operater zavrnil oziroma o njej ni odločil in izvira iz dostopa do omrežja, iz obra-

čunane cene za uporabo omrežij, zatrjevane kršitve splošnih dobavnih pogojev in sistemskih obratovalnih navodil, ugotovljenih odstopanj ali statusa posebnega odjemalca, odloča agencija. Na odločitev agencije se je mogoče pritožiti na ministrstvo, pristojno za energijo.

Skladno s spremembami EZ v letu 2012 je na novo urejeno tudi varstvo gospodinjskih odjemalcev v primeru spora med gospodinjskim odjemalcem in njegovim dobaviteljem. Na ta način so zagotovljeni pregledni, enostavni in brezplačni postopki za obravnavo pritožb gospodinjskih odjemalcev. Če se gospodinjski odjemalec z odločitvijo ne strinja, lahko svoj zahtevek uveljavlja po sodni poti. Dobavitelji so skladno s spremembami EZ v letu 2012 morali na svojih spletnih straneh objaviti podrobnejša pravila o postopku obravnave pritožb in imenovanju oseb za obravnavo pritožb.

Morebitne kršitve splošnih pravil varstva potrošnikov v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi tržni inšpektorat.

Pravico do povrnitve škode, ki je nastala zaradi neutemeljenega ali nezakonitega ravnanja systemskega operaterja ali organizatorja trga, lahko gospodinjski odjemalec uveljavlja po sodni poti, in sicer v naslednjih primerih:

- če je SODO neutemeljeno prekinil ali ustavil odjem električne energije,
- če je prekinitev odjema trajala neupravičeno dolgo,
- če kakovost električne energije ne ustreza veljavnim standardom ali pogodbeno dogovorjenim vrednostim,
- zaradi motenj, ki jih povzroča drug uporabnik,
- če odjemalec po krivdi SODO ni mogel izvesti menjave dobavitelja.

3.5.2 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

Agencija ima zakonsko pooblastilo za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji v sporih med uporabniki omrežja in sistemskimi operaterji oziroma organizatorjem trga, na drugi stopnji pa o pritožbah proti odločbam systemskega operaterja o soglasju za priključitev na omrežje.

Preden uporabnik omrežja pri agenciji vloži zahtevo za odločanje v upravnem postopku na prvi stopnji, mora s sistemskim operaterjem oziroma organizatorjem trga izvesti predhodni postopek. Šele če uporabnik omrežja s sistemskim operaterjem ne reši nastale situacije, lahko na agencijo naslovi zahtevo za odločanje, ki ji priloži dokazila o pravilno izvedenem predhodnem postopku in vso ostalo dokumentacijo v zvezi z zadevo. Zahtevo mora na agencijo vložiti v roku 15 dni od pisnega odgovora systemskega operaterja oziroma organizatorja trga. Če sistemski operater oziroma organizator trga v roku dveh mesecev ne odgovori, mora uporabnik omrežja vložiti na agencijo zahtevo za odločanje v roku 15 dni po poteku teh dveh mesecev. Agencija o zahtevku odloči najkasneje v štirih mesecih z odločbo v upravnem postopku. Zoper odločitev agencije obstaja pravno varstvo vložitve pritožbe na ministrstvo, pristojno za energijo, in tožbe na Upravno sodišče.

Za upravne vloge, ki so vložene pri agenciji, in za končne odločitve agencije (sklep, odločba) agencija ne zaračunava upravne takse.

Število vložjenih zahtev za odločanje v upravnem postopku se je v letu 2012 v primerjavi z letom 2011, ko je bilo na agencijo vloženi 30 zahtev za odločanje, zmanjšalo za tri zahteve. Leta 2012 je agencija namreč prejela skupaj 27 zahtev za odločanje. Vse razen ene so se nanašale na področje električne energije.

Tako kot že v zadnjih štirih letih, je tudi v letu 2012 prevladovalo odločanje o pritožbah proti izdanemu soglasju za priključitev na elektroenergetsko omrežje. Odjemalci so se na izdana soglasja za priključitev pritoževali zlasti zaradi nestrinjanja z zahtevanim plačilom omrežnine za priključno moč in s tehničnimi pogoji priključitve.

Zemeljski plin

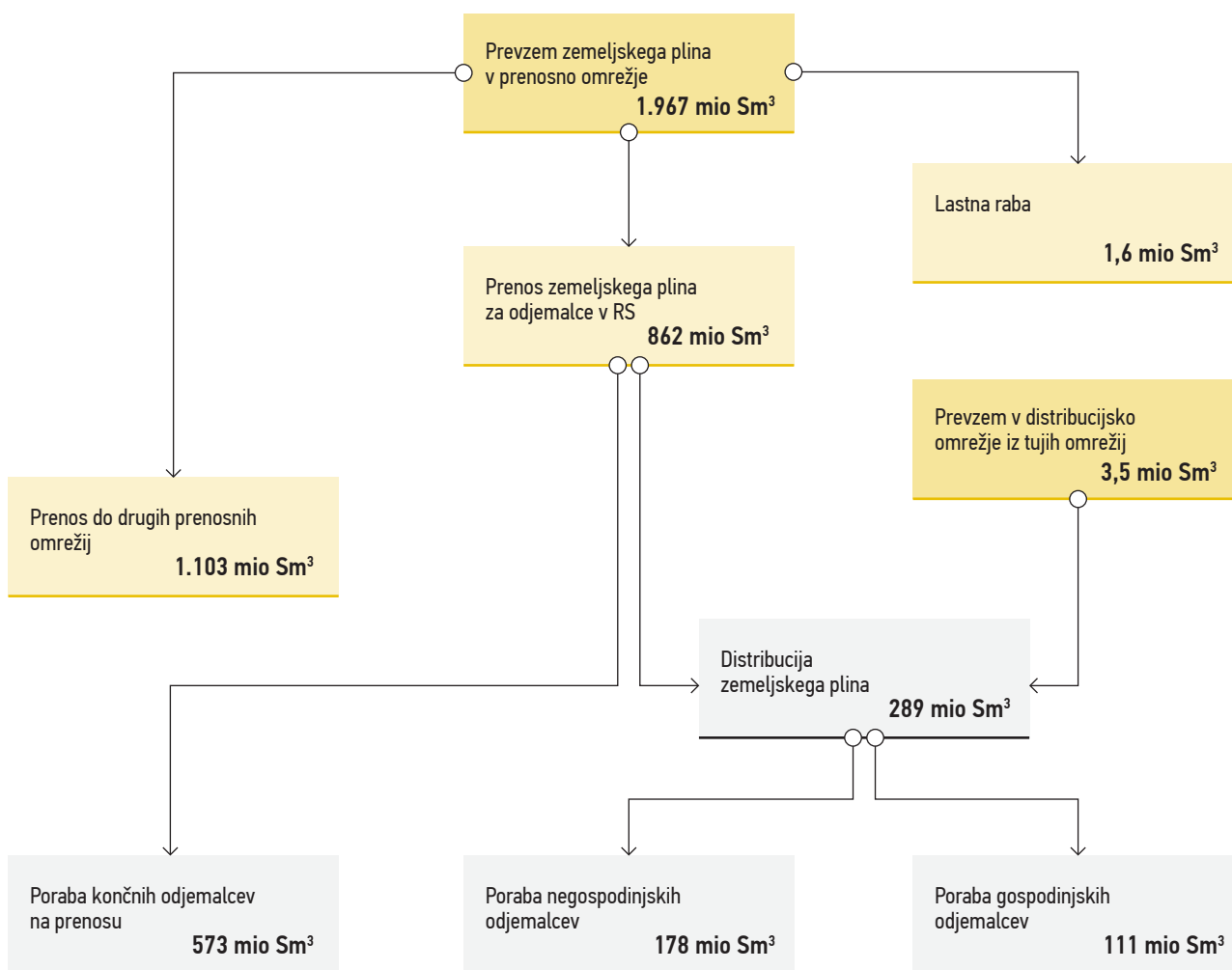
Leta 2012 je slovenski trg z zemeljskim plinom zaznamoval dodatno zmanjšanje povpraševanja po zemeljskem plinu v primerjavi z letom 2011. Domača poraba se je zmanjšala za dobre 4 %, pri čemer se je poraba industrijskih odjemalcev, priključenih na prenosno omrežje, zmanjšala s 604 na 573 milijonov Sm³ zemeljskega plina oziroma skoraj za 5 %. Poraba končnih odjemalcev na distribucijskih omrežjih je bila za 12 milijonov Sm³ manjša kot leto prej, kar je 4-odstotno zmanjšanje.

Kljub temu da je poraba zemeljskega plina v Sloveniji v letu 2012 upadla za 4 % glede na preteklo leto, to ni bil najhujši padec porabe v zadnjih letih. V preteklem letu je bil padec porabe namreč kar 13 % glede na predpreteklo leto.

Edino področje, kjer so se količine povečale, je uporaba slovenskega prenosnega omrežja do drugih prenosnih omrežij. Prenesene količine do drugih prenosnih omrežij so bile v letu 2012 za 34 % večje kot leto prej.

Manjša poraba zemeljskega plina je bila predvsem odraz še vedno trajajoče splošne krize v Sloveniji in nadaljnega povečevanja cen zemeljskega plina, ki so se znižale šele v drugi polovici leta. Poraba zemeljskega plina se je zmanjšala kljub majhnemu porastu števila odjemalcev tako med gospodinjstvi kot negospodinjstvi odjemalci.

Slika 45: Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina

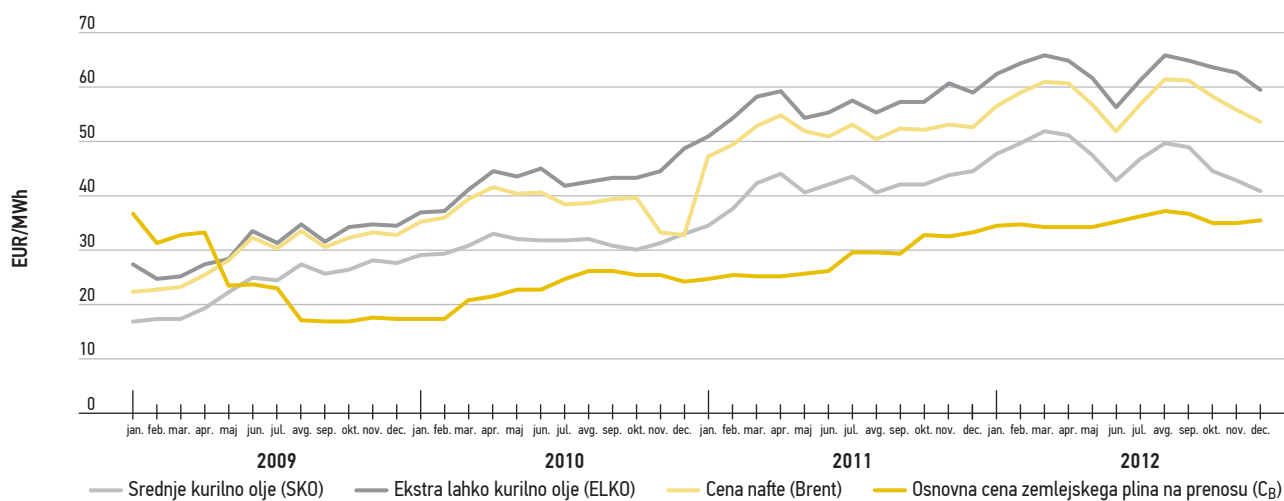

Vir: agencija

Dobava zemeljskega plina je v letu 2012 kljub manjšim težavam potekala nemoteno. Doga-
janje na trgu je zaznamoval vstop novega dobavitelja, ki je povzročil večjo dinamiko na trgu
in delovanje konkurence, kar se je odrazilo v padanju cene zemeljskega plina za končnega
odjemalca. Novi dobavitelj je na trg vstopil v drugi polovici leta 2012, zato se bodo rezultati
vstopa bolj nazorno pokazali v letu 2013. Količine zemeljskega plina, kupljene po dolgoročnih
pogodbah, se še vedno zmanjšujejo, kar pozitivno vpliva na znižanje cene, vendar bo pri iska-
nju končnega razmerja med količinami, kupljenimi po dolgoročnih in kratkoročnih pogodbah,
treba upoštevati tudi vidik zanesljivosti oskrbe.

Slika 46 prikazuje gibanje cen nafte Brent, srednjega kurilnega olja (SKO), ekstra lahkega ku-
rilnega olja (ELKO) in osnovne cene zemeljskega plina na prenosu C_B med leti 2009 in 2012.
Na sliki je opazna povezava med gibanji teh cen.

Slika 46: Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina

Vir: agencija

Cene vseh opazovanih elementov razen osnovne cene zemeljskega plina že od leta 2009 z manjšimi vmesnimi padci rastejo. Osnovna cena zemeljskega plina je v letu 2009 padala, potem pa pričela naraščati s približno enako dinamiko kot ostali energenti.

Agencija je v letu 2012 skladno z določili Uredbe 715/09 in Aktom o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina uvedla pravne podlage za nov način obračunavanja omrežnine za posamezne storitve uporabe prenosnega omrežja po metodi vstopno-izstopnih točk. Zaradi ločenega zakupa in ločenega upravljanja s posameznimi pogodbami o prenosu na vstopnih oziroma izstopnih točkah prenosnega sistema mora tudi obračunavanje omrežnine temeljiti na ločenem obračunu posamezne vstopne ali izstopne točke. Metoda vstopno-izstopnih točk pomeni sistem enotnih tarifnih postavk za posamezno vstopno ali izstopno točko v okviru posamezne odjemne skupine.

Agencija je v letu 2012 sistemskemu operaterju prenosnega sistema zemeljskega plina, družbi Plinovodi, d.o.o., izdala soglasje k tarifnim postavkam omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina za leto 2013, ki so tako prvič določene po metodi vstopno-izstopnih točk in ne več po metodi poštna znamke.

4.1 Reguliranje in regulirane dejavnosti

Reguliranje je proces, pri katerem regulativna institucija oblikuje pravila za delovanje reguliranih dejavnosti tako, da se v določenem obdobju dosegajo vnaprej določeni poslovni, tehnični in drugi cilji. V Sloveniji so bile v letu 2012 na področju zemeljskega plina regulirane naslednje dejavnosti:

- dejavnost sistemskega operaterja prenosnega omrežja in
- dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja.

Kot izbirne republiške GJS bi lahko bile organizirane tudi dejavnosti sistemskega operaterja skladišča zemeljskega plina, sistemskega operaterja terminala za utekočinjeni zemeljski plin in organiziranje trga z zemeljskim plinom, vendar v letu 2012 za njihovo izvajanje ni bilo potreb.

Agencija je na trgu z zemeljskim plinom izvajala vrsto regulatornih dejavnosti, ki jih predpisuje Energetski zakon. Najpomembnejši področji sta med drugimi omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina in omrežnina za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. V letu 2012 je bila sprejeta metodologija, s katero se uvaja triletno regulativno obdobje za omrežnino za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Agencija je izdala tudi novo metodologijo za prenosni sistem, po kateri se bo v letu 2013 omrežnina pričela obračunavati na podlagi vstopno-izstopnih točk. Izdala je tudi soglasje k Pravilom za izvajanje Uredbe 715/09.

4.1.1 Reguliranje prenosne in distribucijske dejavnosti

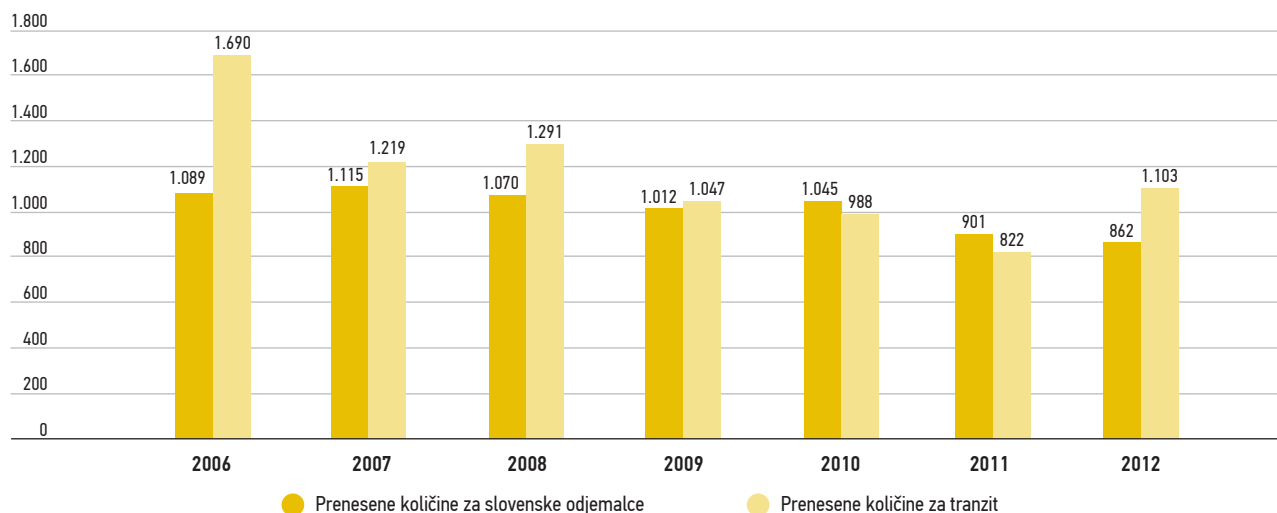
Dejavnost sistemskega operaterja prenosnega omrežja zemeljskega plina v obliki obvezne republiške GJS izvaja družba Plinovodi, d.o.o. Na podlagi tretjega svežnja direktiv in Zakona o spremembah in dopolnitvah Energetskega zakona (EZ-E) je predvideno, da mora oseba, ki opravlja dejavnost operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina, imeti v celoti v lasti prenosno omrežje, s katerim opravlja to službo, in izpolnjevati vse zakonsko predvidene zahteve za izvajanje nalog neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina (ITO). Družba Plinovodi, d.o.o., je v letu 2012 izpolnila vse zahteve za izvajanje nalog neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina (ITO) in je bila uspešno certificirana. S spremembo energetskega zakona EZ-E so v slovensko energetske zakonodajo tudi delno implementirane nekatere pravne podlage za okrepljen nadzor regulatorja kakor tudi uvedbo novega instituta nadzornika za skladnost.

Regulirane dejavnosti sistemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina se izvajajo v obliki izbirne lokalne GJS. V letu 2012 je na območju Slovenije 16 podjetij izvajalo dejavnost sistemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

4.1.1.1 Prenos zemeljskega plina

V letu 2012 se je nadaljeval trend zmanjševanja odjema zemeljskega plina slovenskih odjemalcev iz prenosnega sistema. V primerjavi z letom prej je bilo v letu 2012 za potrebe odjemalcev v Sloveniji prenesenih 4,3 % manj zemeljskega plina, v primerjavi z letom 2010 pa je upad porabe znašal kar 17,5 %. Na področju prenosa zemeljskega plina do prenosnih omrežij sosednjih držav je bil v letu 2012 prekinjen triletni trend upadanja prenesenih količin. Prenesenih je bilo 34,2 % več zemeljskega plina kot leta 2011, kar predstavlja najvišje prenesene količine po letu 2008. Slika 47 prikazuje prenesene količine zemeljskega plina.

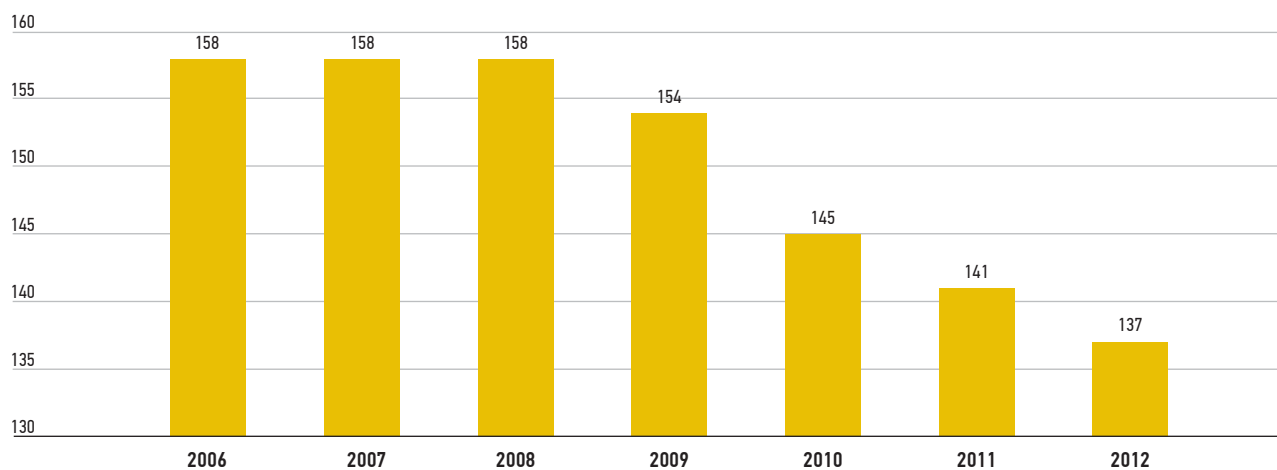
Slika 47: Prenesene količine zemeljskega plina v milijonih Sm³

Vir: agencija

Sistemski operater je izvajal prenos zemeljskega plina po visokotlačnem in srednjetačnem omrežju ter upravljal, načrtoval, gradil in vzdrževal prenosno omrežje za prenos zemeljskega plina do 16 distribucijskih omrežij zemeljskega plina in 137 končnih odjemalcev, priključenih neposredno na prenosno omrežje. Gibanje števila končnih odjemalcev, priključenih neposredno na prenosno omrežje od leta 2006, prikazuje naslednja slika.

Slika 48: Število končnih odjemalcev na prenosnem omrežju

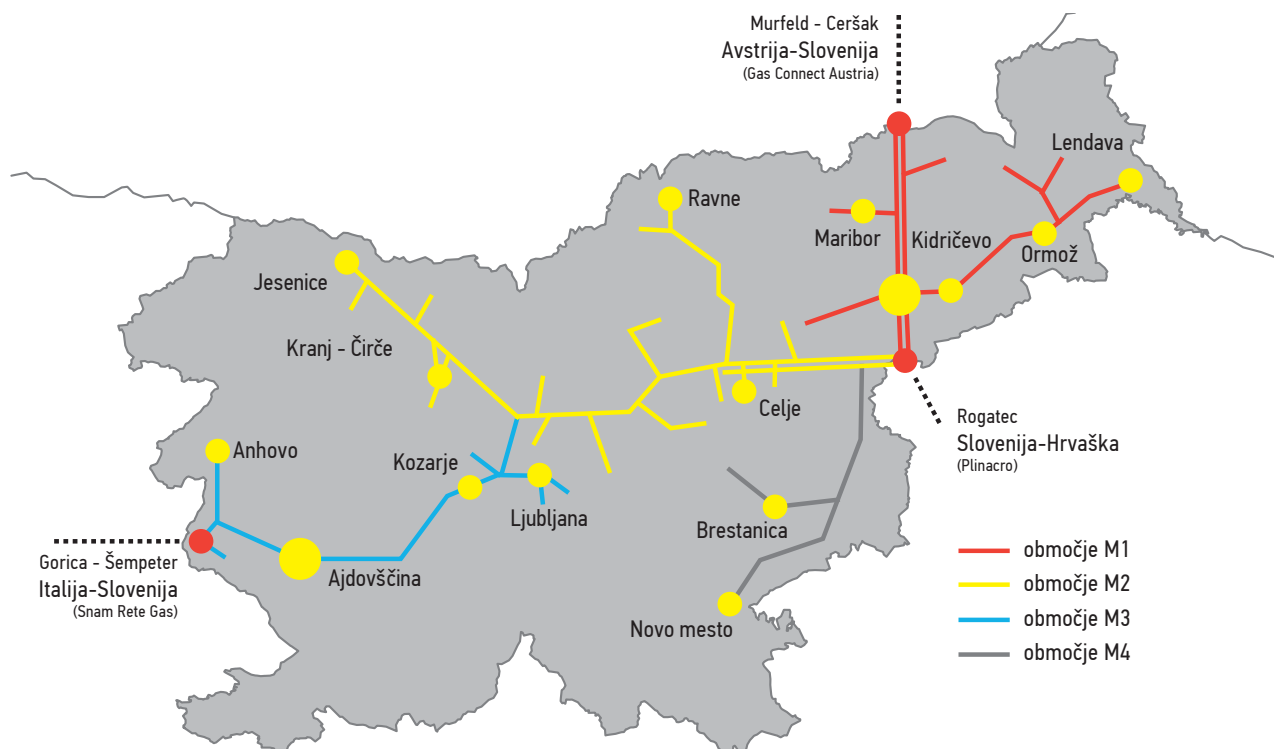

Vir: agencija

4.1.1.1.1 Prenosno omrežje zemeljskega plina

V letu 2012 je bilo zgrajenih 40 kilometrov cevovodov z nazivnim tlakom, višjim od 16 barov. Skupna dolžina visokotlačnih cevovodov tako znaša 885 kilometrov. Dolžina cevovodov z nazivnim tlakom, nižjim od 16 barov, je ostala nespremenjena in znaša 209 kilometrov. Prenosno omrežje sestavlja še 197 merilno-regulacijskih postaj, 43 merilnih postaj, 4 reducirne postaje in kompresorski postaji v Kidričevem in v Ajdovščini.

Slika 49: Shema plinovodnega omrežja z relevantnimi točkami

Vir: Plinovodi

Slovensko prenosno omrežje je povezano s prenosnimi omrežji zemeljskega plina Avstrije (MRP Ceršak), Italije (MRP Šempeter) in Hrvaške (MRP Rogatec). Prenosno omrežje je v lasti in upravljanju operaterja prenosnega sistema, družbe Plinovodi, d.o.o.

Največja dnevna konična obremenitev prenosnega omrežja je bila 5.350.494 Sm³ zemeljskega plina. Prenos zemeljskega plina je potekal v skladu z načrti in brez obratovalnih motenj.

Tudi v letu 2012 je bila prenosna smer od mejne točke v Ceršaku po plinovodu M1 in M2 pogodbeno prezasedena in hkrati komercialno najbolj zanimiva. Najvišja dnevna stopnja izkoriščenosti tehnične zmogljivosti v mejni točki Ceršak je bila 97,1 %, kar je 4,5 % več kot v predhodnem letu. Tudi najvišja mesečna stopnja izkoriščenosti tehnične zmogljivosti, 83,1 %, je bila dosežena v točki Ceršak in se v primerjavi s prejšnjim letom ni pomembneje spremenila. V letu 2012 je prišlo do znatnega povečanja izkoriščenosti prenosne smeri M1-Rogatec v smeri proti Hrvaški, kar je posledica sklenitve več dodatnih pogodb za prenos v smeri od Ceršaka proti Rogatcu. Tako so povprečne mesečne izkoriščenosti prenosnih zmogljivosti v tej smeri skoraj vse leto 2012 presegle 50 %, decembra celo 74 %.

Načrtovana dela na prenosnem omrežju so povzročila prekinitve dobave v skupnem obsegu 26 ur. Pri tem je bil najdaljši čas posamezne prekinitve devet ur, najkrajši pa šest ur. Nenačrtovanih prekinitev dobave ni bilo. Sistemski operater prenosnega omrežja je zagotavljal stabilno obratovanje prenosnega omrežja in zanesljivost dobave skladno s pogodbenimi obveznostmi.

4.1.1.1.2 Poslovanje sistema operaterja prenosnega omrežja

Sistemski operater prenosnega omrežja je poslovno leto 2012 končal s čistim poslovnim izidom v višini 8,4 milijona evrov, kar je za 60,6 % več kot leto pred tem. V družbi je bilo konec leta 2012 zaposlenih 159 delavcev ali en več kot leta 2011.

4.1.1.1.3 Lastništvo systemskega operaterja prenosnega omrežja

Systemski operater prenosnega omrežja je od ustanovitve 1. januarja 2005 v 100-odstotni lasti družbe Geoplin, d.o.o., ki opravlja dejavnost dobave zemeljskega plina. Systemski operater prenosnega omrežja je skupaj z ruskim družbenikom ustanovil podjetje Južni tok. Lastništvo je med njiju razdeljeno v razmerju tako, da je vsak 50-odstotni lastnik novega podjetja.

4.1.1.1.4 Naložbe v prenosno omrežje

Operater prenosnega sistema je nadaljeval izvajanje naložb v skladu s sprejetim desetletnim razvojnim načrtom družbe. Poleg objektov plinovodnega sistema iz investicijskega programa so se izvajale še naložbe za diverzificirano oskrbo slovenskega energetskega trga in čezmejni prenos, rekonstrukcije, dograditve in izpopolnitve prenosnega plinovodnega sistema.

V letu 2012 je operater prenosnega sistema za gradnjo in obnovo prenosnega sistema namenil 38,1 milijona evrov, kar je 50 % manj kot leto prej. Operater prenosnega sistema je 38 % naložb financiral z amortizacijo, enak delež oziroma 14,6 milijona evrov finančnih sredstev predstavljajo ostali lastni viri, slabih 9 milijonov evrov pa je pridobil kot nepovratna sredstva EU (EEPR).

Poleg vzpostavitve obratovanja vzporednega plinovoda M1/1 Ceršak–Rogatec je najpomembnejši dosežek pridobitev uporabnega dovoljenja za vzporedni plinovod M2/1 Rogaška Slatina–Trojane na odseku Rogaška Slatina–Podlog. Nadaljevala se je tudi priprava projektne in prostorske dokumentacije za 17 postopkov državnih prostorskih načrtov za različne trase plinovodov, predvidene z razvojnim načrtom. Sprejete in objavljene so bile uredbe o državnem prostorskem načrtu za več projektov v okviru novogradenj oziroma rekonstrukcij prenosnih plinovodov. Zaključene so vse študije v obsegu predhodnih del na projektih, za katere je bilo odobreno sofinanciranje z nepovratnimi sredstvi iz programa Vseevropska energetska omrežja (TEN-E 2010). Pospešeno potekajo aktivnosti, potrebne za vzpostavitev povezave slovenske obale z italijanskim prenosnim plinovodnim sistemom. Veliko truda je operater prenosnega sistema namenil tudi pripravi dokumentacije, potrebne za umestitev načrtovanih plinovodov v skupino prednostnih projektov skupnega evropskega interesa.

Za izvajanje naložb v skladu z desetletnim razvojnim načrtom mora na podlagi veljavne zakonodaje družba Plinovodi, d.o.o., kot neodvisni operater prenosnega sistema vsako leto pripraviti razvojni načrt, ki ga potrdi agencija. V letu 2012 je operater prenosnega sistema pripravil desetletni razvojni načrt za obdobje 2013–2022 in izvedel ustrezno javno posvetovanje. Tabela 29 prikazuje pregled dejavnosti, povezanih z naložbami v prenosno omrežje.

Tabela 29: Pregled izvajanja naložb prve prioritete

Objekt	Dejavnosti v letu 2012
M2/1b Rogaška Slatina–Trojane	Objekt v gradnji, predviden zaključek gradnje v letu 2013
M2/1c Trojane–Vodice	Objekt v gradnji, predviden zaključek gradnje v letu 2014
M5 Vodice–Jarše R51 Jarše–TE-TOL	Sprejeta odločitev za izvedbo aktivnosti do pridobitve gradbenega dovoljenja
R25A/1 Trojane–Hrastnik	V pripravi državni prostorski načrt (DPN), sprejeta odločitev o načrtovanju do uredbe o DPN
Razširitev kompresorske postaje Kidričevo, 1. faza razširitve	Sprejeta odločitev o gradnji – naložba v gradnji
M6 Ajdovščina–Lucija, odsek OSP – Koper, povezava z italijanskim prenosnim sistemom	Sprejet državni prostorski načrt
R38 Kalce–Godovič	Državni prostorski načrt sprejet v 2011, nadaljnje aktivnosti odvisne od uporabnika prenosne zmogljivosti
R51b TE-TOL–Fužine/Vevče	V pripravi državni prostorski načrt, sprejeta odločitev o načrtovanju do uredbe o DPN

Vira: Plinovodi, agencija

4.1.1.2 Distribucija zemeljskega plina

Distribucija zemeljskega plina, ki se izvaja kot izbirna lokalna GJS dejavnost systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina, je lahko organizirana v obliki:

- javnega podjetja, ki ga ustanovi lokalna skupnost,
- je urejena s koncesijskim aktom med koncesionarjem in lokalno skupnostjo kot konceden-
tom ali
- kot vlaganje javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava.

Naloge systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina so navedene v dolo-
čilih Energetskega zakona in obsegajo predvsem:

- distribucijo zemeljskega plina,
- obratovanje, vzdrževanje in razvoj distribucijskega omrežja,
- zagotavljanje dolgoročne zmožljivosti omrežja.

Leta 2012 je imelo 61 lokalnih skupnosti to dejavnost organizirano s koncesijskim razmerjem med koncesionarjem in lokalno skupnostjo. V 14 lokalnih skupnostih za opravljanje teh dejavnosti delujejo javna podjetja, v eni lokalni skupnosti pa se GJS izvaja v obliki vlaganja javnega kapitala v dejavnost oseb zasebnega prava. V skupno 76 lokalnih skupnostih je to dejavnost opravljalo 16 systemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina. V lokalni skupnosti Šenčur sta dejavnost GJS izvajala dva systemska operaterja distribucijskega omrežja, na s strani lokalne skupnosti določenih treh območjih za izvajanje GJS. V dodatnih devetih lokalnih skupnostih je bila koncesija za izvajanje dejavnosti systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina že podeljena, vendar se distribucija zemeljskega plina še ni izvajala, ker distribucijsko omrežje še ni bilo usposobljeno za uporabo.

Vsa podjetja, ki v Sloveniji izvajajo dejavnost distribucije zemeljskega plina, hkrati delujejo kot dobavitelji zemeljskega plina. Systemskim operaterjem distribucijskega omrežja, ki imajo na svoje omrežje priključenih manj kot 100.000 odjemalcev, v skladu z zakonodajo ni treba pravno ločiti dejavnosti dobave in distribucije. V Sloveniji vsi systemski operaterji distribucijskega omrežja izpolnjujejo navedeni pogoj, zato jim ni treba pravno ločiti dejavnosti dobave in distribucije in zadostuje računovodska ločitev posameznih energetskih dejavnosti. To pomeni, da morajo podjetja, ki izvajajo dejavnost distribucije, imeti ločene računovodske izkaze za vsako posamezno energetsko dejavnost.

V Sloveniji je bilo leta 2012 skupaj 4342 kilometrov distribucijskih vodov zemeljskega plina z različnimi tlačnimi nivoji, kar je bilo 1,3 % več kot leto prej. Največ, kar 49 % distribucijskih vodov, obratuje v območju delovnega tlaka od 100 milibarov do 4 bare in le dober odstotek s tlakom nad 4 bare, kar prikazuje tabela 30. Distribucijski vodi s pripadajočo infrastrukturo so pretežno v lasti systemskih operaterjev.

Tabela 30: Distribucijski vodi in merilne (regulacijske) postaje

Dolžina omrežja za tlačni nivo od 4 do 16 barov	47 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo od 100 milibarov do 4 barov	2.129 km
Dolžina omrežja za tlačni nivo do 100 milibarov	2.166 km
Število merilnih postaj	42
Število regulacijskih in merilno-regulacijskih postaj	138

Vir: agencija

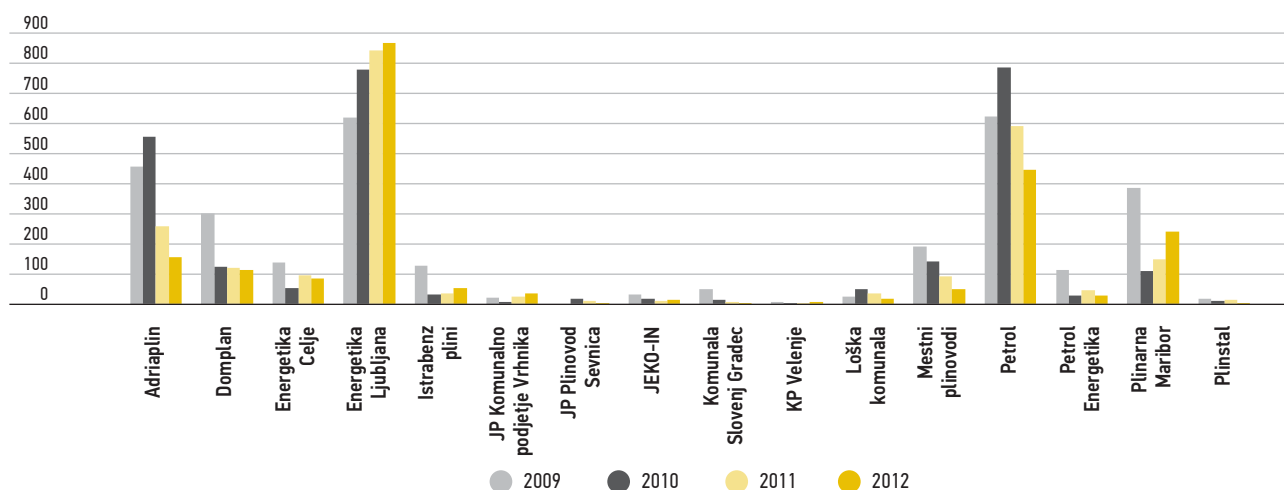
Zanesljivo in varno delovanje distribucijskega omrežja zemeljskega plina je mogoče zagotavljati le z rednimi in izrednimi vzdrževalnimi deli. Redna vzdrževalna dela so bila povprečno opravljena v osmih urah. Nenačrtovanih posegov je bilo 361 in so povprečno trajali dobre štiri ure. Število nenačrtovanih prekinitev dobave zaradi višje sile ali delovanja tretjih oseb je bilo 79 v skupnem trajanju 502 uri.

4.1.1.2.1 Odjemalci, priključeni na distribucijsko omrežje

Na vsa distribucijska omrežja v 76 lokalnih skupnostih je bilo leta 2012 priključenih 131.515 odjemalcev zemeljskega plina, kar je 1 % več kot leta 2011. Gospodinskih odjemalcev je bilo 0,5 % več, negospodinskih pa 6 % več kot leta 2011. Tem odjemalcem so sistemski operaterji distribucijskih omrežij distribuirali 289 milijonov Sm³ zemeljskega plina, kar predstavlja letni upad za 4 %. Upad distribuiranih količin je bil večji pri gospodinskih odjemalcih, kjer je znašal 5,2 %, medtem ko je pri negospodinskih odjemalcih znašal 3,6 %.

Leta 2012 so sistemski operaterji distribucijskih omrežij na novo priključili 2112 odjemalcev, kar je skoraj 9 % manj kot leta 2011. Število novih odjemalcev v posameznih letih obdobja 2009–2012 je prikazano na sliki 50.

Slika 50: Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v obdobju 2009–2012

Vir: agencija

Povprečni čas trajanja celotnega postopka priključitve novih odjemalcev je znašal 25 dni po oddaji vloge za priključitev. Pri distribucijskem podjetju, ki je potrebovalo največ časa, pa je postopek v povprečju trajal 60 dni. Fizična priključitev na omrežje je povprečno trajala osem dni.

Gospodinski odjemalci uporabljajo zemeljski plin predvsem za kuho, pripravo tople sanitarne vode in ogrevanje. Kar 96 % vseh odjemalcev zemeljskega plina je v letu 2012 porabilo manj kot 4500 Sm³ in 90 % manj kot 2500 Sm³. Manj kot 4 % odjemalcev z letnim odjemom zemeljskega plina nad 4500 Sm³ predstavlja 64 % celotne porabe odjemalcev zemeljskega plina, priključenih na distribucijsko omrežje.

4.1.1.2.2 Poslovanje sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij

V letu 2012 je na dejavnosti sistema operatorja distribucijskega omrežja zemeljskega plina devet podjetij za distribucijo zemeljskega plina izkazalo pozitiven čisti poslovni izid v skupnem znesku 1,963 milijona evrov, preostalih sedem podjetij pa negativen čisti poslovni izid v skupnem znesku 0,984 milijona evrov.

4.1.1.2.3 Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij in lastništvo omrežij

Na dan 31. decembra 2012 je bilo 12 sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij v večinski lasti ene ali več občin in domačih oziroma tujih pravnih oseb. Pri štirih sistemskih operaterjih distribucijskih omrežij je lastništvo razpršeno, saj nimajo večinskega lastnika. Lastniška struktura distribucijskih omrežij je prikazana v tabeli 31.

Tabela 31: Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina

Lastništvo distribucijskih podjetij	Število podjetij
Večinska last ene ali več občin	6
Večinska last domače pravne osebe	5
Večinska last tuje pravne osebe	1
Ni večinskih lastnikov	4
Skupaj	16

Vir: agencija

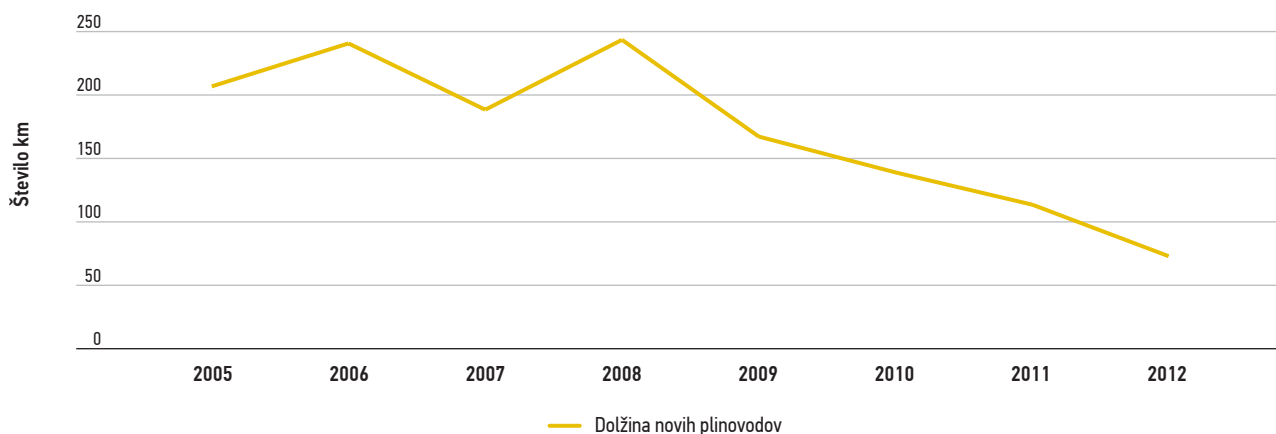
Devet sistemskih operaterjev je imelo distribucijsko omrežje v svoji lasti, preostalih sedem pa nima v lasti dela ali celotnega distribucijskega omrežja. Če sistemski operater ni lastnik omrežja ali njegovega dela, mora z lastnikom skleniti pogodbo, s katero uredi vsa vprašanja uporabe tega omrežja za opravljanje svojih nalog. V tej pogodbi je treba urediti zlasti obseg in namen uporabe omrežja, višino najemnine oziroma drugega plačila sistema operaterja, pogoje in način tekočega in investicijskega vzdrževanja omrežja ter druga vprašanja, ki sistemskemu operaterju omogočajo učinkovito opravljanje nalog. Vsebinsko pogodbe in njeno izvrševanje z vidika skladnosti z metodologijami s področja omrežnin nadzira v okviru pooblastil in v skladu z zadolžitvami iz 31.b člena Energetskega zakona agencija.

4.1.1.2.4 Naložbe v distribucijska omrežja

Programi naložb v distribucijska omrežja se v večini primerov uskladijo med sistemskim operaterjem in lokalno skupnostjo, največkrat pa je časovni načrt naložb opredeljen že v koncesijski pogodbi ali drugem aktu lokalne skupnosti.

Na distribucijskih omrežjih je bilo zgrajenih 72 kilometrov novih plinovodov. Trend izgradnje novih plinovodov je od leta 2008 v upadanju, kar prikazuje slika 51.

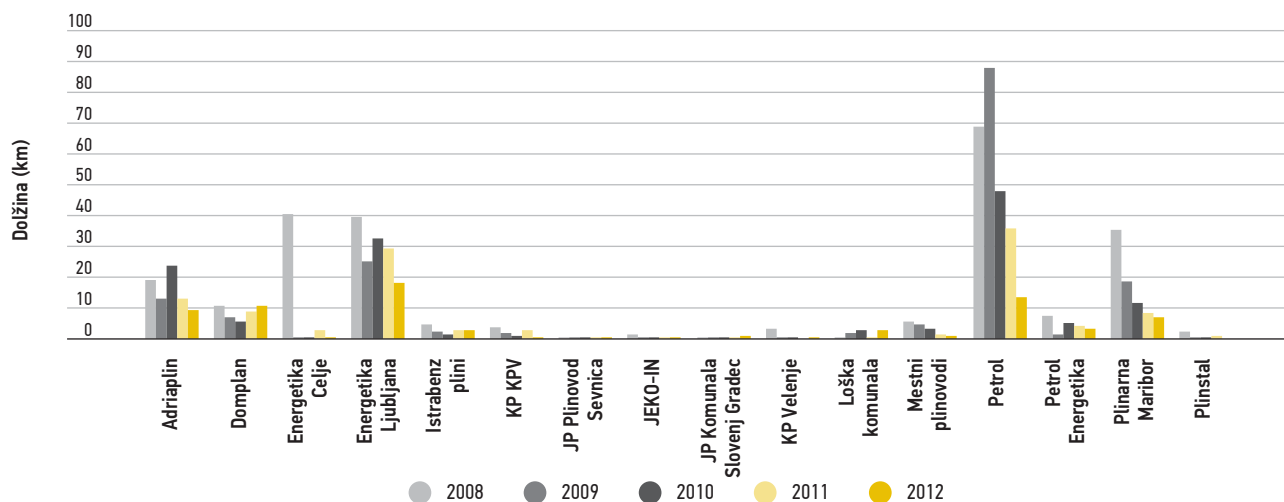
Slika 51: Trend izgradnje novih plinovodov distribucijskih omrežij

Vir: agencija

Slika 52 prikazuje intenzivnost izgradnje novih plinovodov posameznih operaterjev distribucijskih sistemov. V zadnjih letih večina operaterjev distribucijskih sistemov gradi nove plinovode manj intenzivno.

Slika 52: Dolžina novih distribucijskih omrežij v letih 2008–2012

Vir: agencija

4.1.1.3 Omrežnine za omrežja zemeljskega plina

Cena za uporabo omrežij je sestavljena iz omrežnine in dodatka, namenjenega delovanju agencije. Omrežnina je namenjena pokrivanju stroškov izvajanja GJS dejavnosti sistemskih operaterjev ter pokrivanju stroškov sistemskih storitev. Omrežnino za prenosno in distribucijsko omrežje določijo sistemski operaterji s soglasjem agencije, dodatek pa določi vlada.

4.1.1.3.1 Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina

Podlaga za določitev omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina sta Akt o določitvi metodologije za določitev omrežnine in kriterijev za ugotavljanje upravičenih stroškov za prenosno omrežje zemeljskega plina in Akt o določitvi metodologije za obračunavanje omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina. Oba akta je določila in sprejela agencija.

Metodologija za določitev omrežnine določa način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov systemskega operaterja prenosnega omrežja, med katere sodijo tudi vzpodbude za učinkovitejše poslovanje systemskega operaterja. Za določitev omrežnine se uporablja metoda zamejenega prihodka ob upoštevanju metode zamejene cene.

Za obračunavanje omrežnine za prenosno omrežje zemeljskega plina se od 1. januarja 2013 uporablja metoda vstopno-izstopnih točk, kar pomeni sistem enotnih tarifnih postavk in je za posamezne odjemne skupine enotna na celotnem območju Slovenije. Omrežnina za prenosno omrežje zemeljskega plina je odvisna od zakupljene pogodbene prenosne zmogljivosti, prenesene količine zemeljskega plina, uporabljene merilne naprave ter upoštevanja ostalih parametrov iz metodologije za obračunavanje omrežnine.

Omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina za triletno regulativno obdobje določi sistemski operater prenosnega omrežja po javnem pooblastilu, danem v aktu o določitvi omrežnine za prenosni sistem zemeljskega plina. Sistemski operater omrežnino v obliki akta objavi v Uradnem listu Republike Slovenije po predhodno prejetem soglasju agencije.

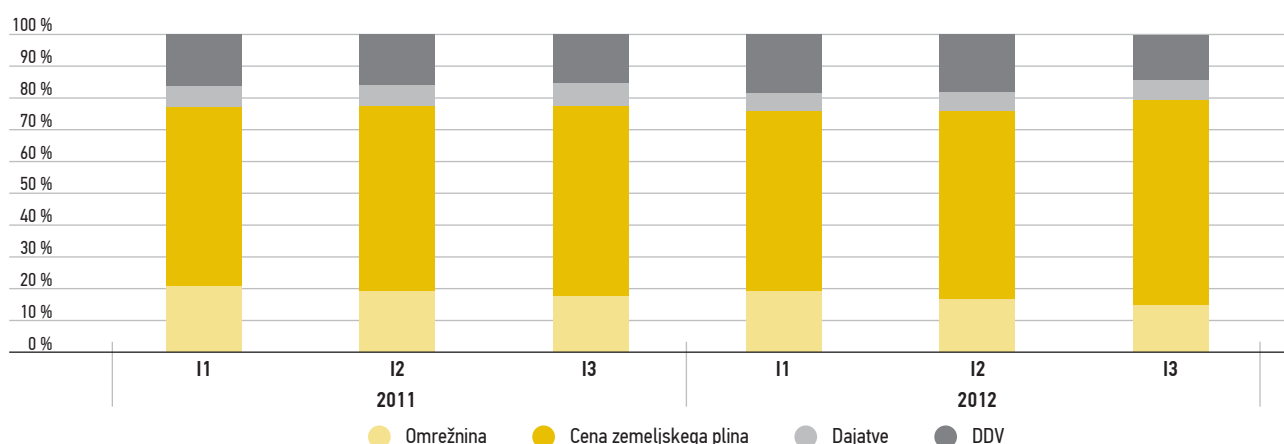
Sistemski operater prenosnega omrežja od 1. januarja 2013 uporabnikom zaračunava omrežnino tako, da jim zaračunava:

- omrežnino za vstopne točke,
- omrežnino za izstopne točke,
- omrežnino za lastno rabo,
- omrežnino za izvajanje meritev.

Tarifne postavke odražajo upravičene stroške systemskega operaterja prenosnega omrežja. Odjemalci, priključeni na prenosno omrežje zemeljskega plina, imajo na računu omrežnino za prenosno omrežje zemeljskega plina izkazano ločeno od drugih postavk.

Končna cena zemeljskega plina za industrijske odjemalce je sestavljena iz cene za uporabo omrežja, cene plina in dajatev. Dajatve sestavljajo CO₂ taksa, trošarina, dodatek za povečanje učinkovitosti rabe. Dajatve predstavljajo v strukturi cene od 6 do 7 % končne cene zemeljskega plina. Cena plina kot blaga znaša pri industrijskih odjemalcih od 57 do 64 % končne cene, omrežnina pa od 15 do 19 %. Na sliki 53 je prikazana struktura cene za industrijske odjemalce.

Slika 53: Struktura končne cene zemeljskega plina v letu 2011 in 2012 za industrijske odjemalce

Vir: agencija

4.1.1.3.2 Omrežnina za distribucijska omrežja zemeljskega plina

Omrežnina se določi v skladu z Aktom o metodologiji za določitev omrežnine in kriterijih za ugotavljanje upravičenih stroškov za distribucijsko omrežje zemeljskega plina in Aktom o metodologiji za obračunavanje omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina. Oba akta je določila in sprejela agencija.

Metodologija za določitev omrežnine določa način, pogoje in metodo določanja omrežnine ter kriterije za ugotavljanje upravičenih stroškov systemskega operaterja, med katere sodijo tudi vzpodbude za njegovo učinkovito poslovanje.

Omrežnina za distribucijsko omrežje vključuje tudi stroške, povezane z uporabo prenosnega omrežja.

Za določitev omrežnine se uporablja metoda regulirane omrežnine, ki določa vzročno-posledično povezavo upravičenih stroškov in prihodkov systemskega operaterja. Omrežnina kot del cene za uporabo distribucijskega omrežja je letni regulirani prihodek systemskega operaterja, ki je namenjen pokrivanju upravičenih stroškov systemskega operaterja.

Tarifne postavke za distribucijo zemeljskega plina so enotne za posamezne odjemne skupine na posameznih geografskih območjih. Med različnimi geografskimi območji tarifne postavke za značilne odjemalce niso enake, saj tarifne postavke odražajo različne stroške systemskega operaterja distribucijskega omrežja na posameznem geografskem območju. Posamezne odjemne skupine so določene skladno z metodologijo za obračunavanje omrežnine.

Sistemeski operater distribucijskega omrežja je določil tarifne postavke za distribucijo zemeljskega plina v aktu o določitvi tarifnih postavk omrežnine za distribucijsko omrežje zemeljskega plina za posamezno geografsko območje, ki ga je objavil v Uradnem listu Republike Slovenije po predhodnem soglasju agencije. V letu 2012 se je na 78 geografskih območjih pri obračunu omrežnine uporabljalo 24 aktov o določitvi tarifnih postavk omrežnine za distribucijsko omrežje.

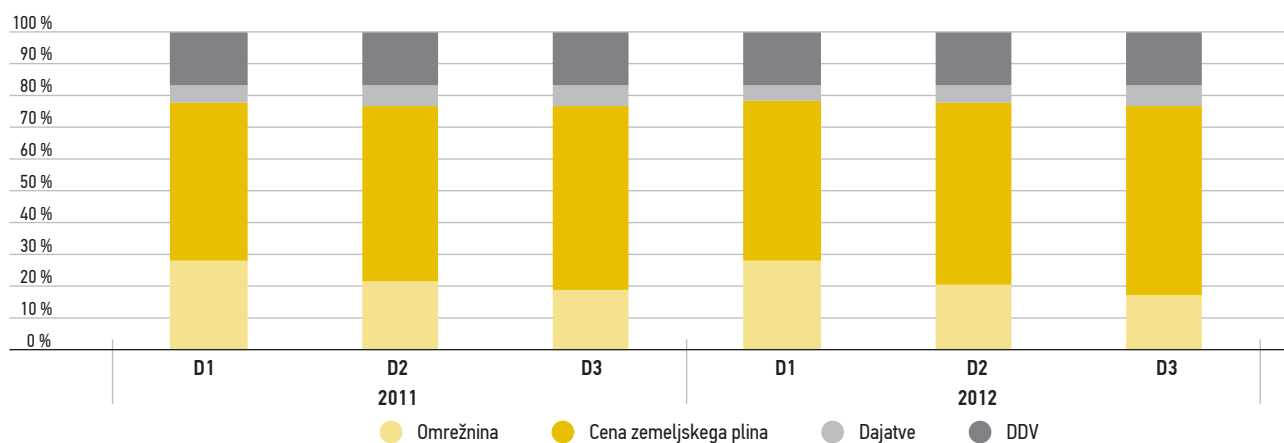
Sistemski operater distribucijskega omrežja uporabnikom omrežja zaračunava omrežnino tako, da jim zaračunava:

- znesek za distribucijo zemeljskega plina,
- znesek za izvajanje meritev.

V letu 2012 so vsi sistemski operaterji distribucijskih omrežij na računih, izdanih odjemalcem, zagotavljali ločeno izkazovanje omrežnine.

Končna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce je sestavljena iz cene za uporabo omrežja, cene plina ter dajatev. Dajatve sestavljajo CO₂ taksa, trošarina in dodatek za povečanje učinkovitosti rabe. Dajatve predstavljajo v strukturi cene približno 6 % končne cene zemeljskega plina. Cena plina kot blaga predstavlja pri gospodinskih odjemalcih od 50 do 59 % končne cene, omrežnina pa od 17 do 28 %. Na sliki 54 je prikazana struktura končne cene za gospodinske odjemalce.

Slika 54: Struktura končne cene zemeljskega plina v letu 2011 in 2012 za gospodinske odjemalce

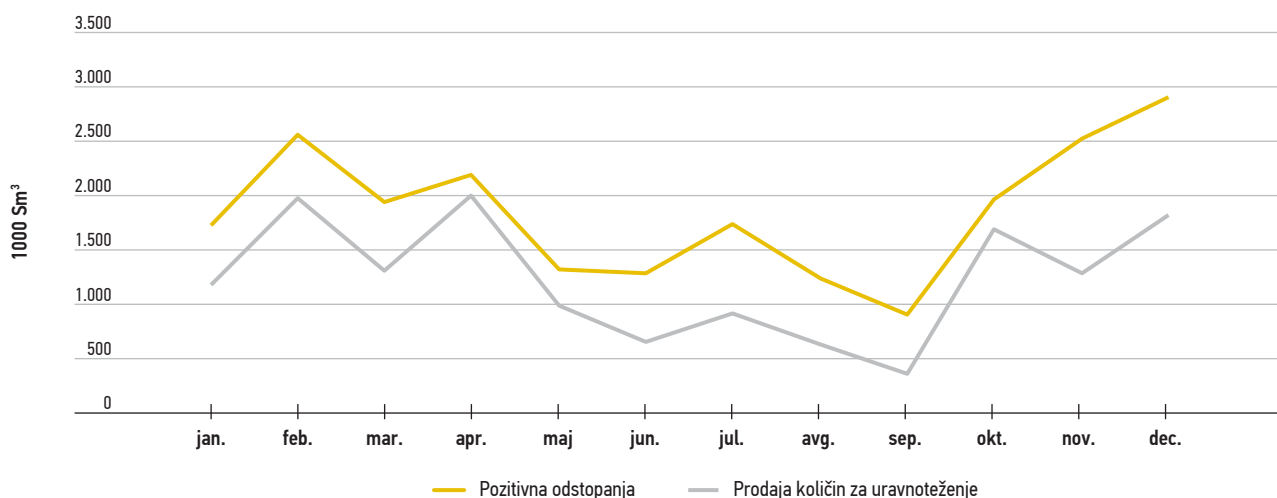
Vir: agencija

4.1.1.4 Izravnava odstopanj

V letu 2012 so izravnavo odstopanj za člane svojih bilančnih skupin izvajali trije nosilci bilančnih skupin – Geoplin, Adriaplin in GEN-I. Sistemski operater prenosnega omrežja je izvajal obračun odstopanj ter z nakupom in prodajo zemeljskega plina skrbel za uravnoteženje sistema.

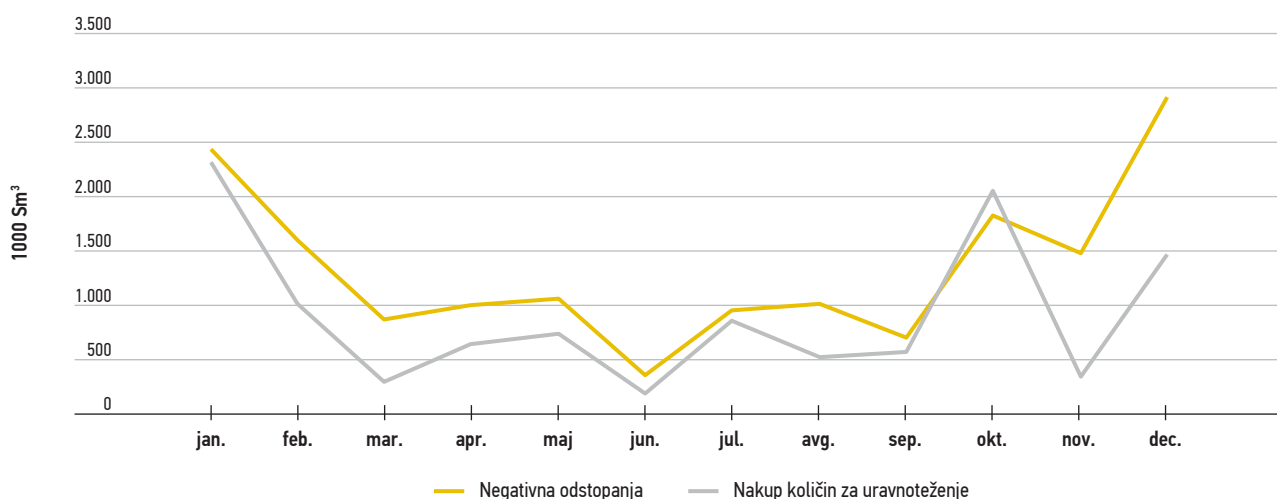
Količine za izravnavo dnevni odstopanj so v letu 2012 znašale 4,5 % prenesenih količin zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji. V primerjavi z letom 2011 je bilo za izravnavo dnevni odstopanj v letu 2012 potrebnih 53 % več količin zemeljskega plina. Količine, potrebne za uravnoteženje prenosnega omrežja zemeljskega plina, so se v primerjavi z letom prej zmanjšale za 38 % in so predstavljale 3 % vseh prenesenih količin za potrebe slovenskih odjemalcev. Količine zemeljskega plina za izravnavo prikazujeta sliki 55 in 56.

Slika 55: Količine zemeljskega plina za izravnavo pozitivnih odstopanj in prodaja količin za uravnoteženje

Vir: agencija

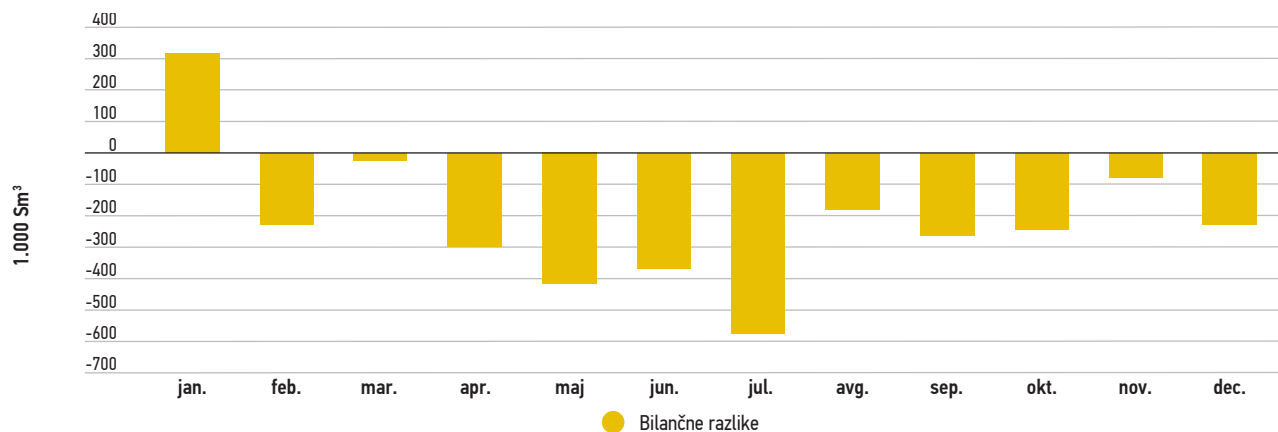
Slika 56: Količine zemeljskega plina za izravnavo negativnih odstopanj in nakup količin za uravnoteženje

Vir: agencija

V prenosnem omrežju zemeljskega plina so bile v letu 2012 na podlagi sistemske enačbe ugotovljene bilančne razlike v višini 3,2 milijona Sm³ zemeljskega plina, kar je 0,37 % prenesenih količin zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji. Slika 57 prikazuje pozitivne in negativne bilančne razlike.

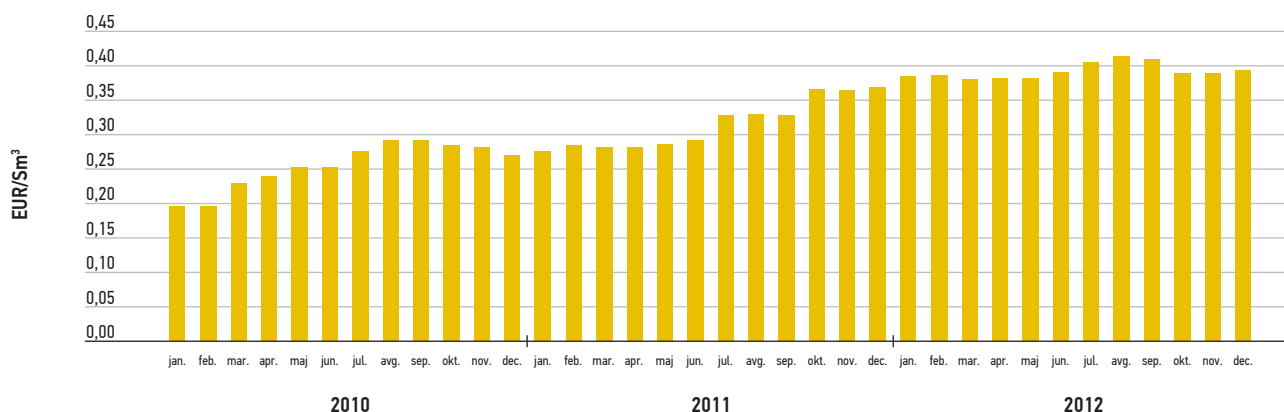
Slika 57: Količine pozitivnih in negativnih bilančnih razlik zemeljskega plina

Vir: agencija

Osnova za obračun odstopanj, bilančnih razlik in lastne rabe je osnovna cena zemeljskega plina C_B . Gibanje osnovne cene C_B prikazuje slika 58. Osnovna cena C_B je bila leta 2012 v povprečju 0,3919 EUR/Sm³, kar je 24 % več kot leto prej in kar 54 % več kot leta 2010.

Slika 58: Gibanje osnovne cene (C_B) v letih od 2010 do 2012

Vir: agencija

4.1.1.5 Sekundarni trg s prenosnimi zmogljivostmi

Na sekundarnem trgu prenosnih zmogljivosti lahko upravičenci do dostopa zakupijo prenosne zmogljivosti pri tistih uporabnikih prenosnega omrežja, ki del svojih zakupljenih prenosnih zmogljivosti ne potrebujejo in jih zato posredujejo v podzakup. Tabela 32 prikazuje trgovanje s prostimi zmogljivostmi na sekundarnem trgu v letu 2012.

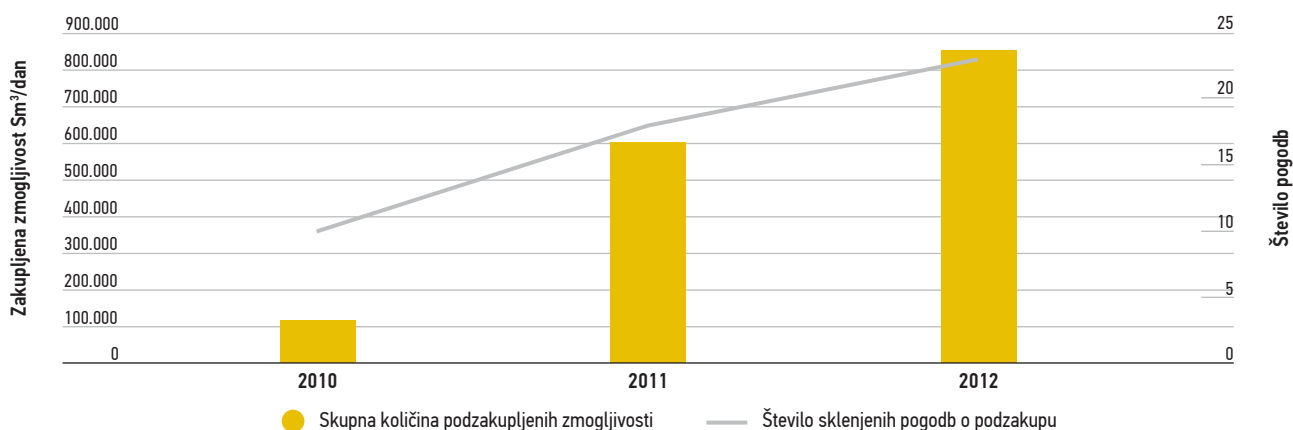
Tabela 32: Trgovanje s prostimi zmogljivostmi na sekundarnem trgu v letu 2012

Število ponudnikov prostih zmogljivosti	14
Število ponudb	28
Skupne ponujene proste zmogljivosti v Sm ³ /dan	898.377
Število povpraševalcev po prostih zmogljivostih	9
Število povpraševanj	23
Skupne povpraševane zmogljivostih v Sm ³ /dan	853.877
Število ponudnikov, ki so prodali prosto zmogljivost	10
Število povpraševalcev, ki so zakupili prosto zmogljivost	9
Število sklenjenih pogodb o podzakupu	23
Skupna količina podzakupljenih zmogljivosti v Sm ³ /dan	853.877
Število zavrženih podzakupov	0

Vira: agencija, Plinovodi

V zadnji treh letih se je skupna količina podzakupljenih zmogljivosti na sekundarnem trgu povečala za več kot sedemkrat, število pogodb o podzakupu pa se je z 10 v letu 2010 povečalo na 23 v letu 2012. Takšna povečanja kažejo na razvoj sekundarnega trga z zmogljivosti, ki vpliva na izboljšanje izkoriščenosti prenosnega omrežja. Povečevanje zakupljenih zmogljivosti in števila sklenjenih pogodb prikazuje naslednja slika.

Slika 59: Trend razvoja sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi

Vira: agencija, Plinovodi

4.1.2 Ločitev dejavnosti

V Sloveniji opravlja obvezno republiško GJS systemskega operaterja prenosnega omrežja en izvajalec zemeljskega plina in 16 izvajalcev izbirno lokalno GJS systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

Sistemeski operater prenosnega omrežja opravlja to dejavnost v samostojni pravni osebi in je v 100-odstotni lasti domače pravne osebe, ki dobavlja zemeljski plin. Sistemeski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina je lastnik sredstev, s katerimi izvaja svojo dejavnost. V letu 2012 ni bilo zaznati posebnega vpliva pravne ločitve na naložbe in zanesljivost oskrbe.

Pri 16 sistemskih operaterjih distribucijskih omrežij zemeljskega plina pravna ločitev skladno z Energetskim zakonom ni zahtevana, saj na posamezno distribucijsko omrežje ni priključenih več kot 100.000 odjemalcev. Lastniško strukturo sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij prikazuje tabela 31 na strani 79. V letu 2012 so vsi sistemski operaterji distribucijskih omrežij opravljali tudi druge energetske in tržne dejavnosti, zato so skladno z 38. členom Energetskega zakona pripravili ločene računovodske izkaze. Izvajalci energetskih dejavnosti na področjih oskrbe z električno energijo, zemeljskim plinom ali toploto so skladno s 37. členom Energetskega zakona zavezani k reviziji in javni objavi računovodskih izkazov. V revidiranih letnih poročilih morajo sistemski operaterji distribucijskih omrežij objaviti pravila, ki so jih uporabili pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov po posameznih energetskih dejavnostih in za katera so pred njihovo uporabo pridobili soglasje agencije. Uporabo navedenih pravil pri izdelavi ločenih računovodskih izkazov mora preveriti revizor.

Agencija je v skladu z Direktivo 2009/73/ES na podlagi vloge sistema operaterja prenosnega omrežja in ob proučitvi mnenja Evropske komisije z dne 13. junija 2012, ki je potrdila stališče agencije o izpolnjevanju pogojev za certificiranje operaterja prenosnega sistema kot neodvisnega operaterja, 11. julija 2012 izdala odločbo o certificiranju neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina, družbi Plinovodi, d.o.o. Ugotovljeno je bilo, da ta družba izpolnjuje vse zahteve za izvajanje nalog neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina (ITO) in se jo certificira. Ker se je družba odpovedala pravici do pritožbe, je odločba 16. julija 2012 postala pravnomočna in dokončna.

4.1.3 Dodeljevanje čezmejnih prenosnih zmogljivosti

4.1.3.1 Čezmejne prenosne zmogljivosti omrežja

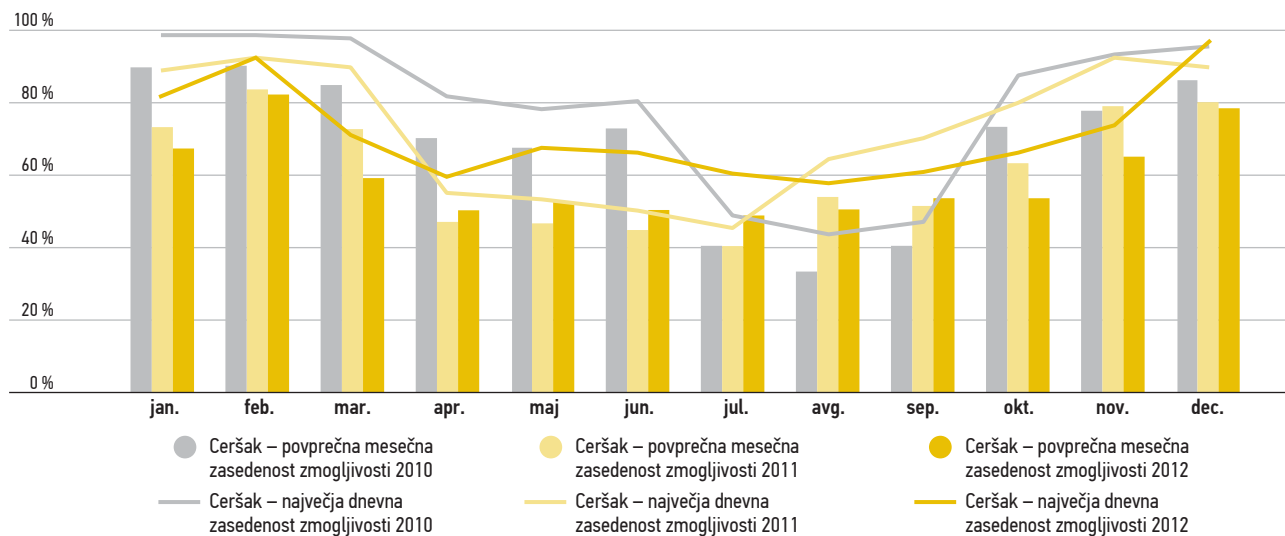
Čezmejne prenosne zmogljivosti prenosnega omrežja se uporabljajo za zagotavljanje zanesljive oskrbe z zemeljskim plinom v Sloveniji in za potrebe prenosa zemeljskega plina do sosednjih prenosnih omrežij. V letu 2012 je bilo večji del leta zaznati manjšo povprečno mesečno zasedenost v dveh od treh mejno merilno-regulacijskih postajah. Na mejni merilno-regulacijski postaji Ceršak je bilo v primerjavi s prejšnjimi leti mogoče ponovno zaznati manjši upad izkoriščenosti čezmejne prenosne zmogljivosti, in sicer za dobra 2 %, na mejni merilno-regulacijski postaji Šempeter pa je bilo to zmanjšanje večje, saj je doseglo kar 5,3 %. Na mejni merilno-regulacijski postaji Rogatec se je trend povprečne mesečne zasedenosti razpoložljive zmogljivosti obrnil, kar se je odrazilo v 13,3-odstotnem porastu izkoriščenosti v primerjavi z letom 2011. Povprečne mesečne in največje dnevne izkoriščenosti prenosnih zmogljivosti so na glavnih prenosnih smereh v povprečju večinoma presegle dosežene stopnje izkoriščenosti v primerjalnem obdobju leta 2011.

Največji upad povprečne zasedenosti zmogljivosti je bilo zaznati v merilno-regulacijski postaji Rogatec in merilno-regulacijski postaji Šempeter v začetku ogrevalne sezone 2012/2013, še posebej izrazito v merilno-regulacijski postaji Šempeter.

Leta 2012 je bila povprečna letna zasedenost zmogljivosti najpomembnejše vstopne mejne merilno-regulacijske postaje Ceršak 59,5 %, povprečna letna zasedenost vstopno-izstopne postaje v Šempetru je bila 7,8 %, v Rogatcu pa je dosegla vrednost 57,5 %.

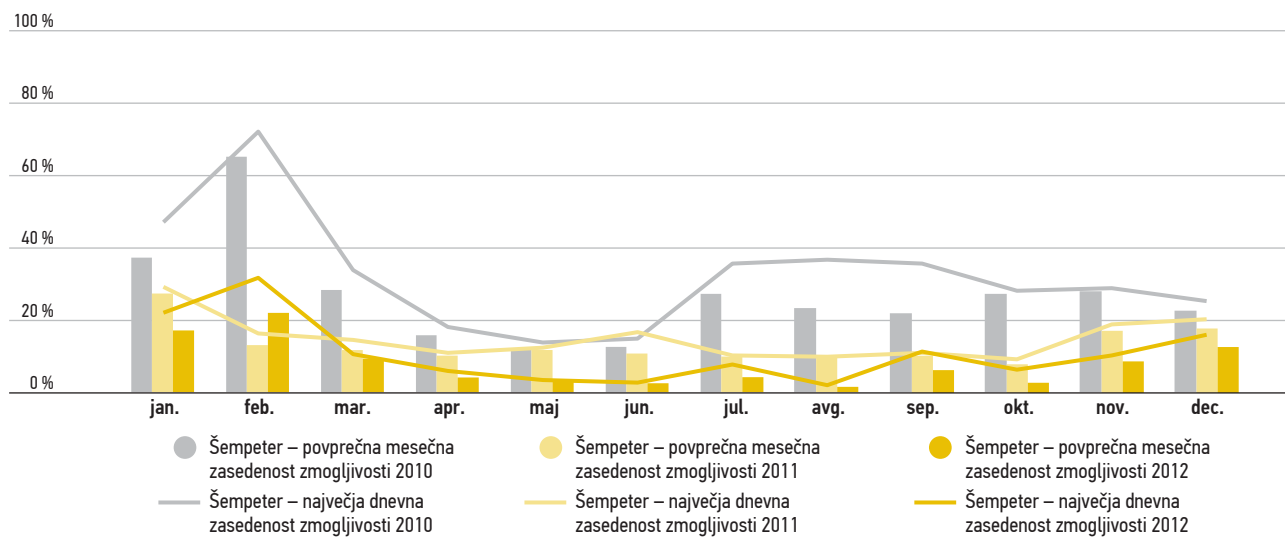
Gibanje povprečnih mesečnih in največjih dnevnih zasedenosti zmogljivosti v posameznih mesecih v mejnih merilno-regulacijskih postajah je prikazano na slikah 60, 61 in 62.

Slika 60: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Ceršak

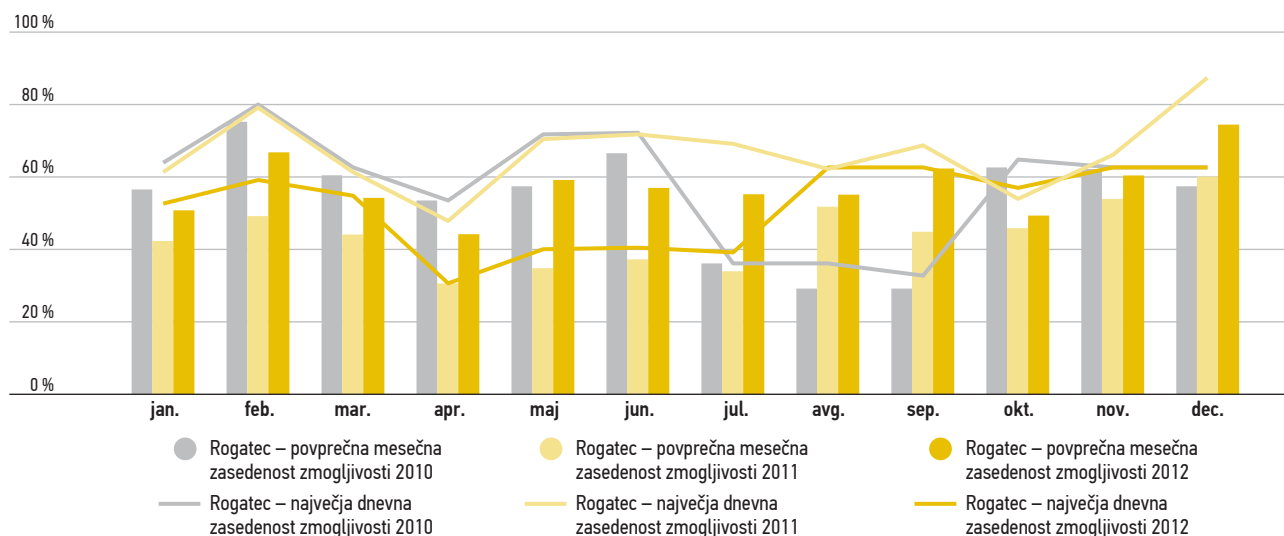
Vir: Plinovodi

Slika 61: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Šempeter

Vir: Plinovodi

Slika 62: Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Rogatec

Vir: Plinovodi

4.1.3.2 Določanje največje tehnične zmogljivosti

Največja tehnična prenosna zmogljivost je zmogljivost, ki je fizično na voljo za prenos zemeljskega plina od obravnavanega prevzemnega do predajnega mesta. Pri določanju največje tehnične zmogljivosti sistemski operater prenosnega omrežja upošteva tehnične zmogljivosti vseh v prenos vključenih komponent plinovodnega sistema, konfiguracijo in obratovalne karakteristike plinovodnega sistema kot celote ter njegove obratovalne robne pogoje.

Največjo tehnično zmogljivost omrežja zemeljskega plina sistemski operater prenosnega omrežja določa na podlagi modela preračuna zmogljivosti omrežja zemeljskega plina ob upoštevanju mogočih kombinacij dobave in porabe zemeljskega plina ter statističnega modela napovedovanja porabe zemeljskega plina domačih porabnikov. Uporabljeni modeli simulacije porabe zemeljskega plina sta:

- model on-line, ki lahko na podlagi trenutnih razmer v omrežju zemeljskega plina predvidi razmere za naslednjih 48 ur,
- model off-line, ki je uporaben za oceno stanj in prehodnih pojavov v odvisnosti od načrtovanih podatkov in predvidenih širitvev oziroma sprememb v omrežju zemeljskega plina.

Napovedovanje dnevne porabe zemeljskega plina temelji na modelu napovedi s samoučenjem, ki arhivira zgodovinske podatke o porabi zemeljskega plina pri različnih obratovalnih razmerah. Iz njih se glede na predvidene obratovalne razmere in dnevne napovedi posameznih odjemalcev zemeljskega plina izračuna predvidena dnevna poraba. Tehnična zmogljivost omrežja zemeljskega plina je torej odvisna od več dejavnikov, predvsem od tehničnih karakteristik prenosnega sistema, temperaturnih vremenskih parametrov, razporeditve in trenutnega odjema zemeljskega plina na posameznih odjemnih mestih.

4.1.3.3 Upravljanje s prenosnimi zmogljivostmi omrežja

Sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina dodeljuje prenosne zmogljivosti skladno s predpisi, ki urejajo splošne pogoje za dobavo in odjem zemeljskega plina iz prenosnega omrežja. Ob tem mora sistemski operater pri upravljanju prenosnih zmogljivosti upoštevati tudi Pravila o postopku za izvajanje Uredbe (ES) št. 715/2009 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina.

V primeru povpraševanja po prenosnih zmogljivostih, ko povpraševanje presega razpoložljive tehnične zmogljivosti prenosnega sistema, sistemski operater pri dodeljevanju

zmogljivosti uporabi predviden mehanizem dodeljevanja zmogljivosti po načelu pro-rata. Za obvladovanje pogodbene prezasedenosti v Republiki Sloveniji ima sistemski operater poleg mehanizma pro-rata na voljo še mehanizem prodaje kratkoročnih prekinljivih zmogljivosti na primarnem trgu prenosnih zmogljivosti. Ta ob morebitni pogodbeni prezasedenosti omogoča sistemskemu operaterju prenosnega omrežja prodajo že zakupljenih in hkrati neizkoriščenih prenosnih zmogljivosti omrežja v obliki kratkoročnih prekinljivih zmogljivosti.

Skupna povprečna količina zakupljenih pogodbenih zmogljivosti 10 milijonov $\text{Sm}^3/\text{dan}/\text{leto}$ je bila v letu 2012 višja od skupne povprečne količine leto prej. Obseg zakupa slovenskih uporabnikov je ostal v višini 6 milijonov $\text{Sm}^3/\text{dan}/\text{leto}$, vendar se je delež ob dodatno razpoložljivih in prostih zmogljivostih v posameznih mesecih zmanjševal zaradi zakupa zmogljivosti za čezmejni prenos. Zaradi zasedenosti in visoke izkoriščenosti prenosnega sistema, predvsem na najpomembnejši prenosni smeri Ceršak-M1, M2, se kljub novemu plinovodu M1/1 do izgradnje plinovoda M2/1 tovrstne pogodbe še vedno sklepajo le v omejenem obsegu.

Uporabniki prenosnega omrežja zemeljskega plina so uporabljali prenosne zmogljivosti za prenos zemeljskega plina do odjemnih mest v Republiki Sloveniji in za prenos zemeljskega plina med sosednjimi prenosnimi omrežji. Prenosne zmogljivosti so bile razdeljene skladno s sklenjenimi pogodbami o dolgoročnem in kratkoročnem dostopu do prenosnega omrežja. Po evidenci agencije je sistemski operater v letu 2012 z uporabniki omrežja sklenil 210 novih neprekinljivih dolgoročnih pogodb o dostopu do prenosnega omrežja in z aneksi sklenil podaljšanje veljavnosti 16 obstoječim neprekinljivim dolgoročnim pogodbam. Znatnemu povečanju sklenitev novih dolgoročnih pogodb v letu 2012 je botroval predvsem potek dolgoročnih pogodb. Sistemski operater prenosnega omrežja zemeljskega plina je na primarnem trgu z zmogljivostmi z uporabniki prenosnega omrežja v letu 2012 sklenil tudi 29 kratkoročnih pogodb o dostopu do prenosnega omrežja.

4.1.4 Mehanizmi za obvladovanje prezasedenosti

Tehnične značilnosti in konfiguracija prenosnega omrežja narekujejo njegovo tehnično zmogljivost oziroma največjo zagotovljeno zmogljivost, ki jo operater prenosnega sistema lahko ponudi uporabnikom omrežja, pri čemer mora upoštevati celovitost sistema in obratovalne zahteve prenosnega omrežja. Če povpraševanje po zagotovljeni zmogljivosti presega razpoložljivo tehnično zmogljivost, govorimo o pogodbeni prezasedenosti omrežja. Poleg pogodbene prezasedenosti lahko v omrežju nastopi tudi fizična prezasedenost, ki pomeni stanje, v katerem povpraševanje po dejanskih dobavah v nekem trenutku presega tehnično zmogljivost sistema.

V prenosnem omrežju še vedno obstaja dolgoletni problem pogodbene prezasedenosti (povpraševanje po zmogljivosti presega tehnično zmogljivost), medtem ko se je fizična zasedenost najbolj obremenjenih prenosnih smerih v letu 2012 v primerjavi s predhodnimi leti nekoliko zmanjšala. Eden izmed pomembnejših vzrokov za zmanjšanje obremenjenosti prenosnih poti je bila še vedno poglobljena gospodarska in splošna kriza v Sloveniji. Najbolj obremenjena prenosna smer je še vedno bila Ceršak-Rogatec, kjer potekata plinovoda M1 in M2. V tej smeri poteka dobava zemeljskega plina z vzhoda (ruski in avstrijski viri dobave), na plinovodu M1 obratuje tudi kompresorska postaja v Kidričevem.

Dolgoročne zakupljene pogodbene zagotovljene prenosne zmogljivosti v mejni merilno-regulacijski postaji Ceršak so še vedno dosegale razpoložljivo tehnično zmogljivost. Dnevne prenesene količine v delu kurilne sezone so decembra dosegle 97,1-odstotno izkoriščenost razpoložljive tehnične zmogljivosti, medtem ko je na mesečni ravni povprečna zasedenost februarja znašala 82,4 % njene tehnične prenosne zmogljivosti. Največja razbremenitev celotnega prenosnega sistema se pojavi v času med kurilnima sezonama, ko je povprečna zasedenost najbolj obremenjene prenosne poti dosegla 51,1 % tehnične prenosne zmogljivosti.

Za leto 2012 je bilo značilno povečanje izkoriščenosti prenosne smeri Ceršak-Rogatec, kar je posledica sklenitve več dodatnih pogodb za čezmejni prenos v tej smeri. Tako so povprečne mesečne izkoriščenosti prenosnih zmogljivosti v tej smeri skoraj vse leto 2012 presegle 50 %, decembra celo 74,5 %. Zaradi nekoliko zmanjšane prenosa za domače uporabnike in povečanja razpoložljivih tehničnih zmogljivosti plinovodov v smeri Ceršak-Rogatec je bila izkoriščenost prenosnih zmogljivosti v tej smeri nekoliko manjša od primerljivega obdobja v letu 2011, in to kljub večjemu čezmejnemu prenosu zemeljskega plina na Hrvaško.

4.2 Tržne dejavnosti in delovanje konkurence

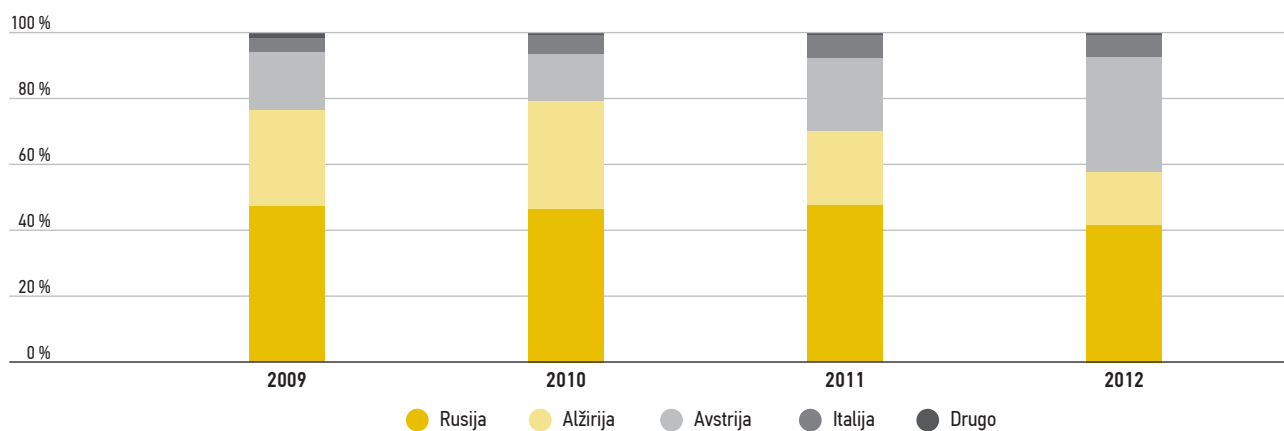
V letu 2012 je trg z zemeljskim plinom, predvsem v zadnjih mesecih, doživel velike spremembe. Na trg je vstopil nov dobavitelj, ki je s svojimi ponodbami zemeljskega plina močno povečal dinamiko dogodkov na dobaviteljski strani in tudi na strani odjemalcev. Dobavitelji so s spremembami svojih ponudb iskali novo ravnotežje med svojo ponudbo in povpraševanjem odjemalcev, ki so se ob dogajanju na trgu začeli v večji meri zavedati svojih možnosti pri izbiranju dobavitelja zemeljskega plina.

V letu 2012 je 131.652 končnih odjemalcev kupovalo zemeljski plin od 21 dobaviteljev. Večjo aktivnost odjemalcev pri menjavi dobavitelja je bilo zaznati novembra in decembra, ko je dobavitelja zamenjalo največ gospodinjstev odjemalcev. V letu 2012 je dobavitelja zamenjalo 11.294 odjemalcev, kar je približno 8,6 % vseh odjemalcev.

4.2.1 Viri zemeljskega plina in veleprodajni trg

Slovenija nima svojih virov zemeljskega plina in je povsem odvisna od drugih virov. Uvozniki zemeljskega plina dobavljajo zemeljski plin na mejo Republike Slovenije predvsem iz Rusije in Alžirije. V letu 2012 se je uvoz iz Rusije zmanjšal za 6 % in je znašal 42 %, uvoz iz Alžirije se je zmanjšal za 7 % in je znašal 16 %, iz Italije pa smo uvozili 7 % zemeljskega plina, kar je enaka količina kot leta 2011. Manjši uvoz iz Rusije in Alžirije se je odražal v povečanju uvoženih količin iz Avstrije. Iz Avstrije smo uvozili 35 % zemeljskega plina, kar je za 13 % več kot leto prej. Viri zemeljskega plina so v opisanih odstotkih prikazani na naslednji sliki.

Slika 63: Viri zemeljskega plina

Viri: podatki podjetij

Tudi v letu 2012 se je nadaljeval trend manjših potreb po zemeljskem plinu. Uvoz za potrebe končnih odjemalcev se je v primerjavi z letom 2011 zmanjšal za 4 %. V tabeli 33 so prikazane količine uvoženega zemeljskega plina za obdobje 2010–2012. Iz prikazanih podatkov se vidi trend zmanjševanja potrebe po zemeljskem plinu. Dobavitelj Geoplin je uvozil tudi količine zemeljskega plina za lastno rabo in uravnoteženje prenosnega omrežja, ki v tej številki niso zajete.

Tabela 33: Uvoz zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji v obdobju 2010–2012 (v Sm³)

Ponudniki	2010	2011	2012
Geoplin	982.384.614	829.828.077	785.313.598
Adriaplin	56.982.045	71.605.418	65.742.373
GEN-I			14.947.419
Petrol	3.959.838	3.702.201	3.557.733
Skupaj	1.043.326.497	905.135.696	869.561.123

Viri: podatki podjetij in agencija

Podjetje Geoplin je bilo tudi v letu 201 največji uvoznik, trgovec in dobavitelj zemeljskega plina v Sloveniji. Njegov delež v celotni uvoženi količini zemeljskega plina se je glede na leto 2011 zmanjšal za dodaten odstotek in je znašal nekaj več kot 90 %. Delež preostalih uvoznikov Adriaplin in Petrol, ki se jima je pridružilo podjetje GEN-I, še vedno ni presegel 10 %. Pri uvozu zemeljskega plina je treba poudariti, da podjetje Petrol za potrebe končnih odjemalcev uvaža zemeljski plin iz Italije in Hrvaške na dveh distribucijskih omrežjih, ki nista povezani s prenosnim omrežjem zemeljskega plina.

Udeleženci veleprodajnega trga so podjetja, ki zemeljski plin dobavljajo dobaviteljem na maloprodajnem trgu. Na slovenskem veleprodajnem trgu so kot prodajalci zemeljskega plina delovala štiri podjetja.

Na veleprodajnem trgu je bilo prodanih skoraj 302 milijona Sm³ zemeljskega plina. Med vsemi prodajalci na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom je največji delež še vedno imelo podjetje Geoplin. Ta delež je znašal 71 %, kar je za en odstotek manj kot leta 2011. Celoten veleprodajni trg z zemeljskim plinom s tržnimi deleži posameznih trgovcev prikazuje tabela 34. Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI) za celoten veleprodajni trg zemeljskega plina v Sloveniji je v letu 2012 znašal 5868, kar je nekoliko manj kot leto prej.

Tabela 34: Tržni deleži in HHI na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom

Veleprodajni trg	Delež
Geoplin	71,37 %
Petrol Energetika	27,82 %
ENOS	0,67 %
Istrabenz plini	0,14 %
Skupaj	100 %
HHI veleprodajnega trga	5.868

Viri: podatki podjetij in agencija

4.2.2 Dobava in maloprodajni trg

Ponudbeno stran maloprodajnega trga z zemeljskim plinom predstavljajo dobavitelji končnim odjemalcem, povpraševalno stran pa končni odjemalci zemeljskega plina. Razmerja na maloprodajnem trgu se v letu 2012 niso bistveno spremenila. Še vedno je imelo največji tržni delež podjetje Geoplin, ki ga je povečalo za 1 % in je tako znašal dobrih 63 %. Nekoliko se je tržni delež zmanjšal podjetjema Petrol in Petrol Energetika. Podjetjem, ki imajo več kot 1-odstotni tržni delež, pa se je leta 2012 pridružilo podjetje GEN-I, ki je kot nov dobavitelj vstopilo na trg z zemeljskim plinom. HHI maloprodajnega trga z zemeljskim plinom je znašal 4186. Pregled celotnega maloprodajnega trga s tržnimi deleži prikazuje tabela 35.

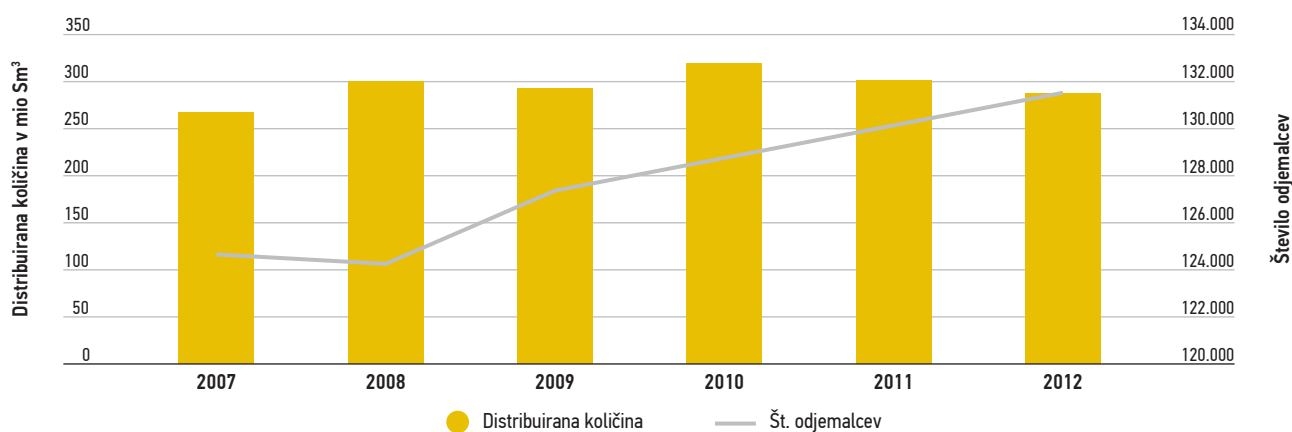
Tabela 35: Tržni deleži na maloprodajnem trgu zemeljskega plina

Podjetje	Delež
Geoplin	63,27 %
Energetika Ljubljana	7,80 %
Adriaplin	7,18 %
Plinarna Maribor	5,87 %
Petrol Energetika	3,60 %
Petrol	2,90 %
Energetika Celje	2,47 %
Mestni Plinovodi	1,69 %
GEN-I	1,52 %
Drugi	3,70 %
Skupaj	100,00 %
HHI maloprodajnega trga	4.186

Viri: podatki podjetij in agencija

Na maloprodajnem trgu se je prodalo skoraj 70 % zemeljskega plina industrijskim odjemalcem, priključenim neposredno na prenosno omrežje. Takšnih odjemalcev je bilo 137. Preostala količina plina se je po distribucijskem omrežju prenesla do 131.515 odjemalcev, kar je 1363 odjemalcev več kot leto prej. Del maloprodajnega trga, ki je oskrbovan po distribucijskih omrežjih, je bil sestavljen iz 118.154 gospodinjskih odjemalcev, ki so porabili skoraj 111 milijonov Sm³ zemeljskega plina, in 13.361 negospodinjskih odjemalcev s porabo 177 milijonov Sm³ zemeljskega plina. Poraba se je na vseh delih maloprodajnega trga z zemeljskim plinom nekoliko zmanjšala kljub povečanemu številu odjemalcev. Distribuirane količine zemeljskega plina v primerjavi s številom odjemalcev prikazuje slika 64.

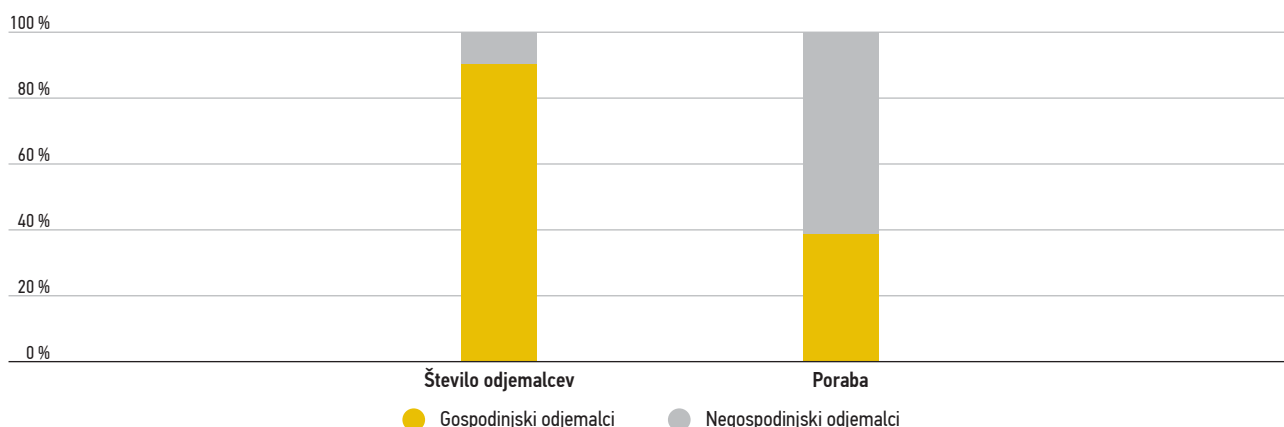
Slika 64: Distribuirana količina in število odjemalcev na omrežju

Viri: podatki podjetij

Delež gospodinjskih odjemalcev glede na vse odjemalce na distribucijskem omrežju je znašal 90 % in je v zadnjih letih ustaljen. Prav tako je ustaljena poraba gospodinjskih odjemalcev na tem omrežju, ki znaša slabih 40 % skupne porabe vseh odjemalcev, priključenih na distribucijska omrežja. Razmerja med odjemalci in njihovo porabo prikazuje slika 65.

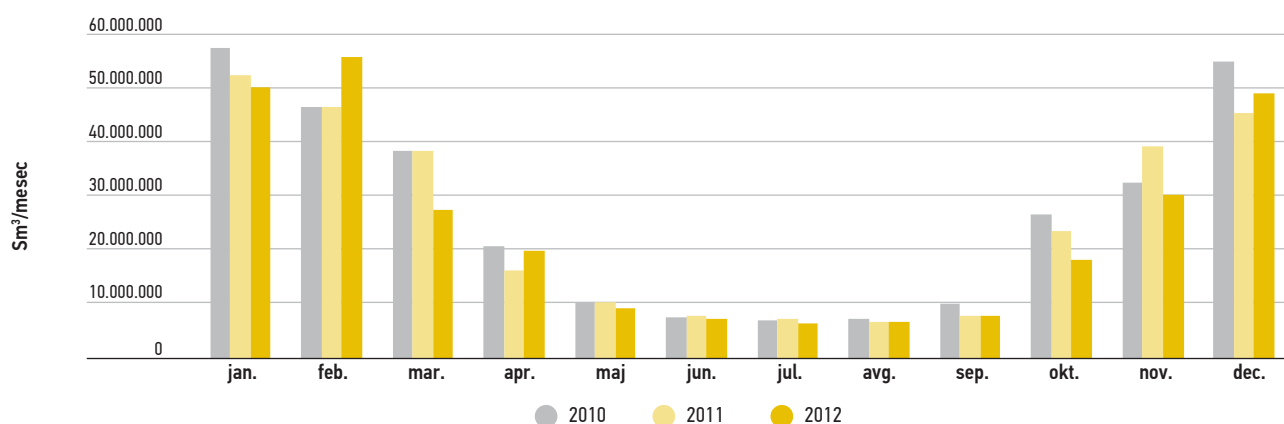
Slika 65: Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo

Viri: podatki podjetij in agencija

Mesečno gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih prikazuje slika 66, s katere je razvidno bistveno zmanjšanje porabe v letu 2012.

Slika 66: Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih v letih 2010 do 2012

Viri: podatki podjetij in agencija

Aktivnost trga z zemeljskim plinom se izkazuje tudi s številom odjemalcev, ki so zamenjali dobavitelja. V primerjavi z letom 2011, ko je 97 od skupaj 130.152 odjemalcev zamenjalo svojega dobavitelja zemeljskega plina, je v letu 2012 to storilo kar 11.294 od 131.652 odjemalcev. Razmere na področju menjav dobavitelja v letu 2012, ko je dobavitelja zamenjalo približno 8,6 % odjemalcev, kažejo na močno povečanje delovanja konkurence.

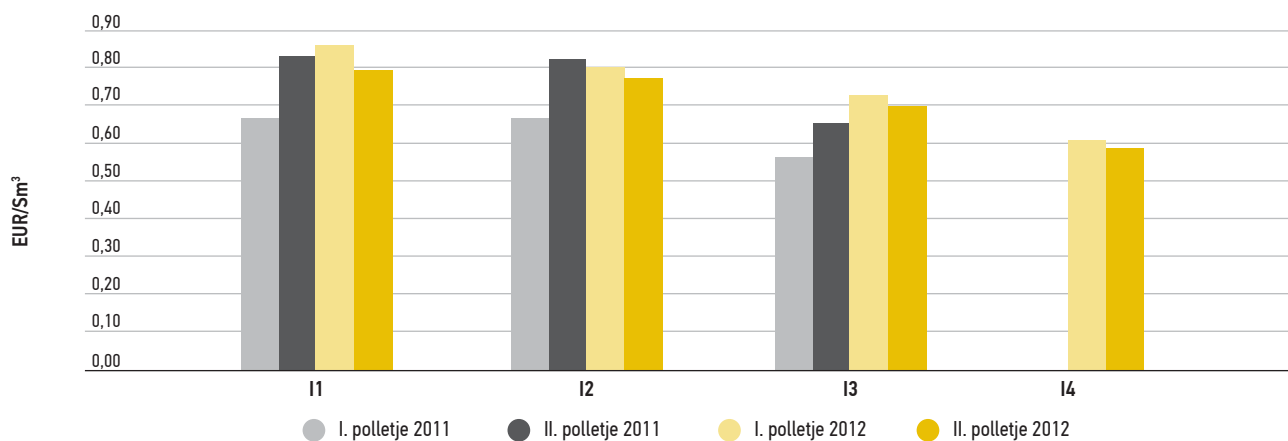
4.2.2.1 Cene zemeljskega plina v Sloveniji

Končna cena zemeljskega plina za odjemalce, priključene na prenosno in distribucijsko omrežje zemeljskega plina, je sestavljena iz reguliranega dela cene za uporabo omrežja, tržnega dela cene zemeljskega plina in davščin.

Odjemalci lahko z izbiro oziroma zamenjavo dobavitelja vplivajo na končno ceno dobavljenega zemeljskega plina. Z menjavo dobavitelja vplivajo na del cene zemeljskega plina, ki jo predstavlja cena energenta. Dobavitelji jo določajo na tržni način in ni regulirana. Preostale sestavine končne cene zemeljskega plina so regulirane in jih določata agencija (omrežnina) in vlada (dodatki k omrežnini).

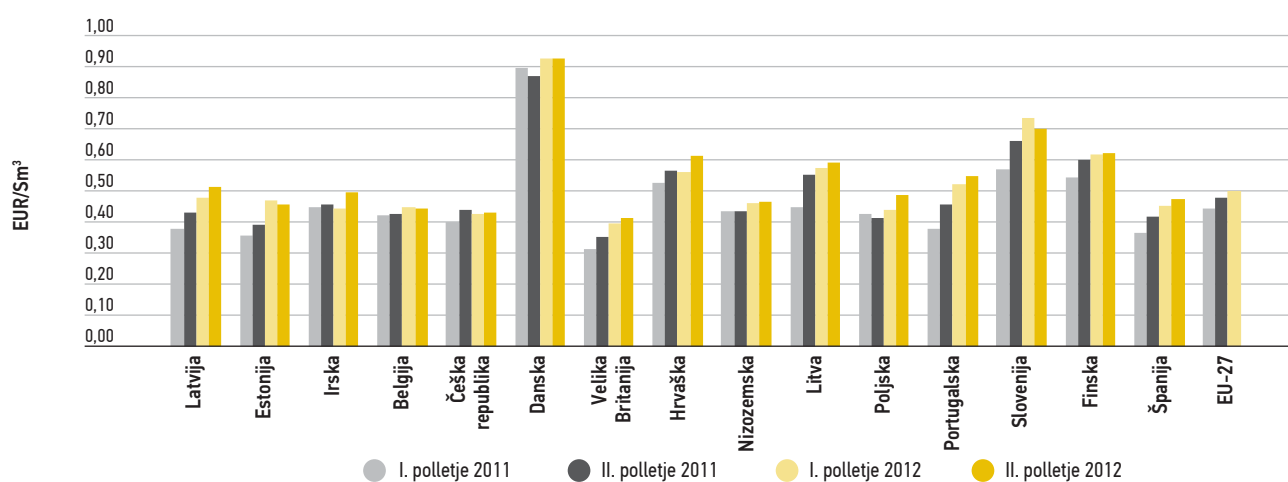
V prvi polovici leta 2012 se je pri posameznih standardnih porabniških skupinah industrijskih odjemalcev nadaljeval trend rasti cen zemeljskega plina. V drugi polovici leta pa so se cene znižale, predvsem zaradi vstopa novega dobavitelja z nižjimi cenami zemeljskega plina. V zadnjem četrtletju leta 2012 je prišlo do vidnejših znižanj cen pri vseh ponudnikih na trgu.

Slika 67: Končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami

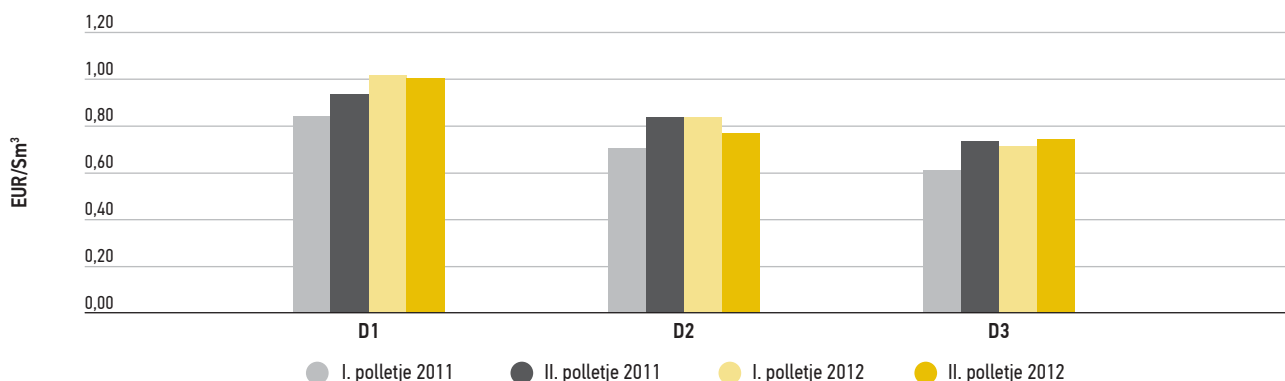
Slika 67 prikazuje gibanje cen zemeljskega plina v Sloveniji po standardnih porabniških skupinah, v katere so razvrščeni industrijski odjemalci zemeljskega plina v obdobju od prvega polletja 2011 do konca leta 2012. Leta 2012 se cene zemeljskega plina glede na drugo polletje 2011 niso spreminjale enako pri vseh značilnih odjemnih skupinah, saj je v prvem polletju opazen porast cen pri odjemalcih skupine I1 in I3 ter znižanje v skupini I2. V drugem polletju je opazno znižanje cen v vseh porabniških skupinah.

Slika 68: Končne cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I3 za Slovenijo in posamezne države EU

S slike 68 je razvidno polletno gibanje cen zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami v letu 2011 in 2012 v Sloveniji in državah EU za velike industrijske odjemalce zemeljskega plina I3 z letno porabo od 264.349 do 2.643.489 Sm³. Po Eurostatu v času priprave poročila ni bil dosegljiv podatek za EU-27 za drugo polletje 2012. V večini obravnavanih držav je bilo opaziti nadaljevanje rasti cen v primerjavi z letom 2011. To velja tudi za Slovenijo, pri čemer je treba poudariti, da je v drugem polletju leta 2012 za razliko od drugih držav v Sloveniji prišlo do znižanja cen in približevanja cenam v drugih državah EU. Najvišja povprečna cena je bila v tem obdobju na Danskem in je znašala 0,93 EUR/Sm³. Sledita ji Slovenija s povprečno ceno 0,72 EUR/Sm³ in Hrvaška s povprečno ceno 0,59 EUR/Sm³.

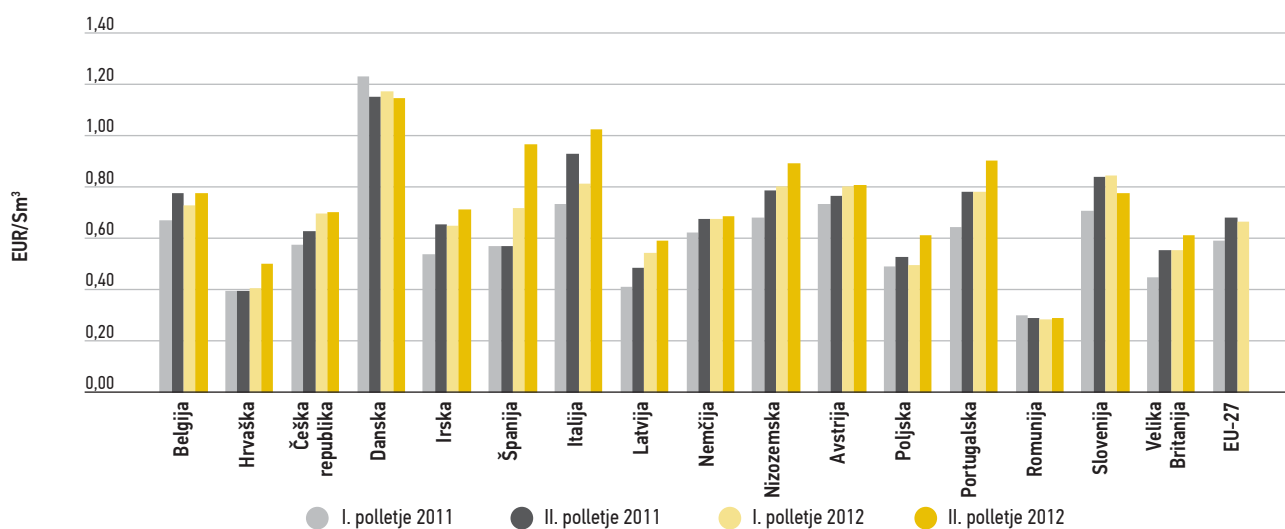
Slika 69: Končna cena zemeljskega plina za gospodinjске odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami od leta 2011 do drugega polletja 2012

Vira: Eurostat in agencija

Slika 69 prikazuje gibanje cen zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za gospodinj-ske odjemalce od prvega polletja 2011 do konca leta 2012. Najvišje cene za kubični meter plina so bile v odjemni skupini D1. V drugem polletju leta 2012 je v odjemnih skupinah D1 in D2 že prišlo do znižanja cen, v skupini D3 pa je bila cena izenačena z drugim polletjem leta 2011. Za znižanje cen v drugi polovici leta 2012 sta bila vplivna meseca le november in december.

Slika 70: Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinjске odjemalce D2 z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU

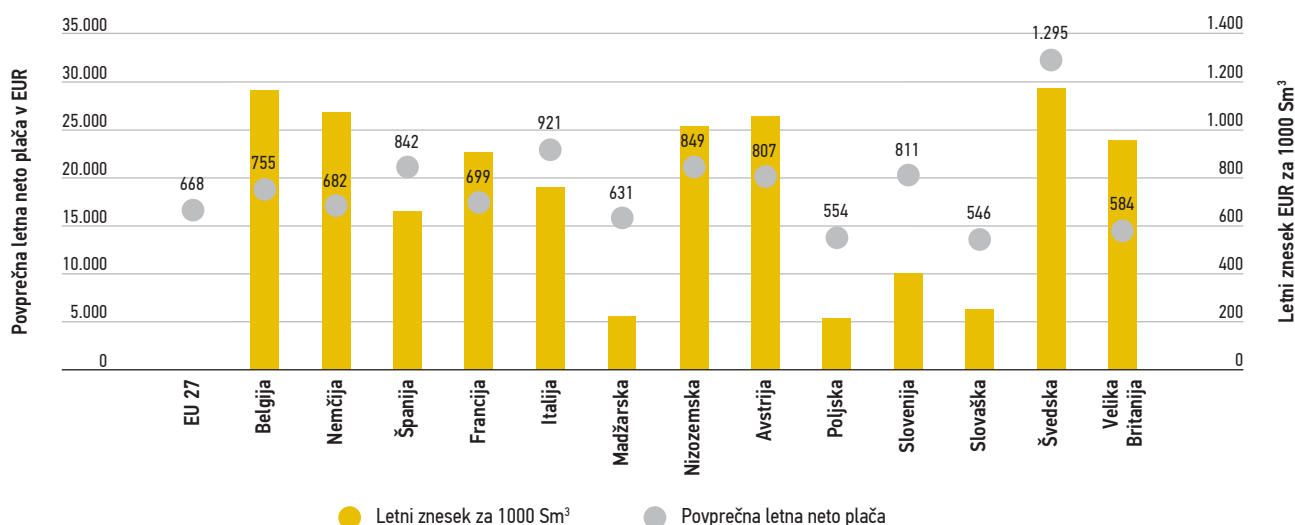

Vira: Eurostat in agencija

Cene zemeljskega plina za značilne gospodinjke odjemalce zemeljskega plina D2 z letno porabo od 529 do 5287 Sm³ v Sloveniji in večini držav EU so prikazane na sliki 70. S slike je razvidno, da so se v letu 2012 cene poviševale. Povprečna cena zemeljskega plina v obravnavanih državah je v tem obdobju znašala 0,72 EUR/Sm³ in je bila za 11,5 % višja kot leto prej. Najdražji zemeljski plin so kupovali odjemalci na Danskem, najcenejšega pa v Romuniji. Slovenija se je z znižanjem cen v drugem polletju leta 2012 približala povprečni ceni zemeljskega plina v obravnavanih državah, vendar je bila cena še vedno 8 % nad povprečjem.

Zanimiva je primerjava cen zemeljskega plina med državami kot razmerje med letno povprečno plačo in stroški za zemeljski plin za letni odjem 1000 Sm³, kar prikazuje slika 71.

Slika 71: Povprečna letna plača gospodinjkega odjemalca in letni znesek za 1.000 Sm³ zemeljskega plina

Vira: Eurostat in agencija

S slike je razvidno, da povprečnemu odjemalcu zemeljskega plina v Sloveniji delež stroškov za zemeljski plin na letni ravni predstavlja bistveno večjo obremenitev, kot to velja za razvitejšje države območja EU oziroma nekatere sosednje države (npr. Avstrija).

4.2.3 Ukrepi za preprečevanje zlorab prevladujočega položaja in za zagotovitev delovanja konkurence

Z vidika preprečevanja omejevanja konkurence in zlorab prevladujočega položaja veljajo na trgu z zemeljskim plinom enaka pravila kot za druge vrste blaga. Preglednost na veleprodajnem trgu je zagotovljena z objavljanjem informacij, ki so večinoma dostopne na spletnih straneh posameznih udeležencev na trgu.

Na maloprodajnem trgu z zemeljskim plinom je agencija s pomočjo uporabe in razvoja spletne aplikacije za primerjavo ponudb posameznih dobaviteljev dodatno pripomogla k preglednosti cen in ponudb. Lažja primerjava cen in ponudb je imela pozitiven učinek na delovanje konkurence.

Urad za varstvo konkurence v letu 2012 ni sprejel nobene odločitve, niti ni ukrepal zoper katerega izmed udeležencev trga z zemeljskim plinom.

4.2.4 Odločanje v zvezi s spori in pritožbami

Na področju zemeljskega plina je agencija v letu 2012 prejela eno zahtevo za odločanje. Agencija je z odločbo ugotovila kršitev splošnih pogojev za dobavo in odjem systemskega operaterja distribucijskega omrežja zemeljskega plina.

4.2.5 Zagotavljanje skladnosti z zakonodajo

Agencija je v skladu z Direktivo 2009/73/ES na podlagi vloge systemskega operaterja prenosnega omrežja in ob proučitvi mnenja Evropske komisije z dne 13. junija 2012, ki je potrdil stališče agencije o izpolnjevanju pogojev za certificiranje operaterja prenosnega sistema kot neodvisnega operaterja, 11. julija 2012 izdala odločbo o certificiranju neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina, družbe Plinovodi, d.o.o. Ugotovljeno je bilo, da družba Plinovodi, d.o.o., izpolnjuje vse zahteve za izvajanje nalog neodvisnega operaterja prenosnega sistema zemeljskega plina (ITO) in se jo certificira. Ker se je družba odpovedala pravici do pritožbe, je odločba postala pravnomočna in dokončna z dnem vročitve odločbe družbi Plinovodi, d.o.o., in sicer 16. julija 2012. Vlada Republike Slovenije je na svoji 35. redni seji 25. oktobra 2012 za operaterja prenosnega sistema imenovala družbo Plinovodi, d.o.o.

Agencija je v postopku certificiranja podala soglasje k Programu za skladnost in soglasje k imenovanju nadzornika za skladnost.

Skladno z 31.e členom Energetskega zakona je agencija v postopku nadzora nad neodvisnim operaterjem prenosnega sistema tudi izdala soglasje h komercialnim in finančnim pogodbam z vertikalno integriranim podjetjem. Agencija je v letu 2012 izdala mnenje k predlaganemu sklepu nadzornega organa glede mandata glavnega direktorja družbe Plinovodi, d.o.o. Prav tako je prejela dve obvestili neodvisnega operaterja prenosnega sistema o pogojih in identiteti oseb, odgovornih za upravljanje. Po proučitvi posamezne zadeve je agencija ugotovila, da ni razlogov za izdajo negativne odločbe.

Agencija je v letu 2012 nadaljevala s spremljanjem izvajanja pravil operaterja prenosnega sistema po Uredbi (ES) št. 715 o pogojih za dostop do prenosnih omrežij zemeljskega plina in razveljavitvi Uredbe (ES) 1775/2005 ter ugotovila, da so vse zahteve izpolnjene.

4.3 Zanesljivost dobave zemeljskega plina

Zanesljivost dobave zemeljskega plina v Republiki Sloveniji ni bila ogrožena niti pri odjemalcih, priključenih neposredno na prenosno omrežje, niti pri tistih, priključenih na distribucijsko omrežje. Kljub hladnejšemu obdobju v začetnih mesecih leta 2012 in manjšim težavam pri izpolnjevanju nekaterih pogodbenih obveznosti so bile količine zemeljskega plina za posebne in tudi za vse druge odjemalce s pomočjo mehanizmov za zagotavljanje zanesljive oskrbe dobavljene pravočasno.

Zanesljivost dobave se je zaradi nespremenjenih zahtev skozi pravni red zagotavljala s pomočjo enakih orodij kot prejšnja leta. Tako se v pristopu k zagotavljanju zanesljivosti dobave ni nič bistveno spremenilo. Obstoječa orodja in mehanizmi so se uporabljali na enak način in v enakem obsegu.

Spremembe nacionalne zakonodaje, ki bi omogočile pričetek izpolnjevanja zahtev Uredbe 994, se še niso izvedle, zaradi česar je na področju zagotavljanja zanesljive oskrbe Slovenija v zamudi.

4.4 Varstvo potrošnikov zemeljskega plina

Gospodinjski odjemalec zemeljskega plina je odjemalec, ki kupuje energijo za lastno rabo, kar izključuje gospodarske dejavnosti. Njegove pravice so varovane s predpisi, ki urejajo trg z energijo, hkrati pa ima tudi pravice potrošnika po Zakonu o varstvu potrošnikov in Zakonu o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami.

Podjetja in druge organizacije, ki gospodinjskim odjemalcem kot potrošnikom v Sloveniji zagotavljajo javne storitve in dobrine, so zavezani zagotoviti redno in kakovostno opravljanje storitev ter skrbeti za ustrezen razvoj in izboljševanje kakovosti storitev.

Na podlagi Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom in Akta o določitvi metodologije za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem zemeljskega plina iz distribucijskega omrežja ter posameznih splošnih pogojev za dobavo in odjem mora dobavitelj gospodinjskega odjemalca kot potrošnika pred podpisom pogodbe o dostopu ali pogodbe o dobavi seznaniti s pogodbenimi pogoji. Ob tem mora biti potrošnik pravočasno obveščen o kakršni koli nameravani spremembi pogodbenih pogojev, predvsem o zvišanju cene in pravici do odpovedi pogodbe.

V navedenih dokumentih so določeni tudi ukrepi za varstvo gospodinjskih odjemalcev kot potrošnikov. Ti se nanašajo na vsebino pogodbe med dobaviteljem in potrošnikom, zagotavljanje ustreznega vnaprejšnjega opozorila o spremembi pogodbe in podatkov o cenah, na pravico potrošnika do zamenjave dobavitelja brez plačila stroškov, različne možnosti plačila in odločanje o pritožbah potrošnikov.

Gospodinjski odjemalci zemeljskega plina imajo pravico izbrati in zamenjati dobavitelja zemeljskega plina. Agencija na svoji spletni strani nudi vsem odjemalcem uporabo aplikacije Primerjalnik ponudb, v kateri se nahajajo informacije o ponudnikih zemeljskega plina po posameznih geografskih območjih, omogoča izračun cene zemeljskega plina ter druge informacije, s pomočjo katerih si gospodinjski odjemalec lažje izbere dobavitelja. Postopek zamenjave dobavitelja se izvede brez stroškov za odjemalca. Zamenjava se izvede prvega dne v mesecu, če je nova pogodba o dobavi prijavljena pri sistemskem operaterju, na katerega omrežje je gospodinjski odjemalec priključen, do vključno desetega dne predhodnega meseca.

V letu 2012 je bila ustavljena distribucija 1165 gospodinjskim odjemalcem, vsem zaradi neplačevanja odstopanj ali cene za uporabo omrežij. Zaradi neobstoja dobavitelja zemeljskega plina ni bila ustavljena distribucija nobenemu gospodinjskemu odjemalcu. Trajno je bila ustavljena distribucija zemeljskega plina 1076 odjemalcem, od tega 1006 gospodinjskim odjemalcem. Kljub neplačevanju računov sistemski operaterji distribucijskih omrežij v letu 2012 niso odklopili 318 gospodinjskih odjemalcev, štirje pa so se sklicevali na pravico neodklopa zaradi ogrožanja življenja in zdravja.

4.4.1 Varstvo ranljivih odjemalcev

Varstvo ranljivih odjemalcev je ena najpomembnejših oblik varstva odjemalcev in je urejena v Energetskem zakonu. Ta določa, da sistemski operater ne sme ustaviti dobave zemeljskega plina pod količino, ki je glede na okoliščine nujno potrebna, da nista ogrožena življenje in zdravje odjemalca in oseb, ki prebivajo z njim.

Na podlagi določb Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom lahko gospodinjski odjemalec, ki nima sredstev za preživljanje in je zato ogroženo njegovo zdravje ali življenje ali zdravje in življenje oseb, ki prebivajo z njim, uveljavi pravico, da se mu dobava zemeljskega plina ne ustavi, če je prejemnik denarne socialne pomoči. To pravico lahko gospodinjski odjemalec uveljavlja med 1. oktobrom in 30. aprilom, vendar le za čas, za katerega izkaže slabo premoženjsko stanje. Vsi stroški, ki nastanejo dobavitelju zemeljskega plina pri izpolnjevanju teh določb, se na podlagi določb Energetskega zakona pokrijejo iz cene za uporabo omrežij. Dobavitelj za nastale stroške zaradi nadaljnje dobave izda račun sistemskemu operaterju, na katerega je priključen odjemalec, ki uveljavlja opisano pravico. V letu 2012 so to pravico uveljavljali štirje gospodinjski odjemalci.

4.4.2 Pravica do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanje sporov

V Sloveniji imajo potrošniki možnosti uveljavljanja pravice do pritožbe oziroma pravnega sredstva in reševanja sporov. Na podlagi Energetskega zakona ima uporabnik omrežja zemeljskega plina pravico do pritožbe zoper odločitev sistemskega operaterja o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev, o kateri odloča agencija. Uporabnik omrežja ima tudi pravico, da o njegovi zahtevi, ki jo je sistemski operater zavrnil oziroma o njej ni odločil in izvira iz dostopa do omrežja, iz obračunane cene za uporabo omrežij, zatrjevane kršitve splošnih dobavnih pogojev in sistemskih obratovalnih navodil, ugotovljenih odstopanj ali statusa posebnega odjemalca, odloča agencija. Zoper odločitev agencije se je mogoče pritožiti na Ministrstvo za infrastrukturo in prostor oziroma v primeru odločanja agencije v zvezi s soglasjem za priključitev na omrežje vložiti tožbo na upravnem sodišču.

S spremembami Energetskega zakona v letu 2012 je na novo urejeno tudi varstvo gospodinjskih odjemalcev v primeru spora med gospodinjskim odjemalcem in njegovim dobaviteljem. Tako morajo po novem dobavitelji sami ali kot združenje več dobaviteljev zagotoviti pregledne, enostavne in brezplačne postopke za obravnavo pritožb gospodinjskih odjemalcev. V ta namen se imenujejo neodvisne in nepristranske osebe, odgovorne za odločanje o pritožbah v zvezi z domnevnimi kršitvami dobavitelja pri izvajanju pogodbe o dobavi zemeljskega plina. Če se odjemalec z odločitvijo ne strinja, lahko svoj zahtevek uveljavlja v postopku pred sodiščem.

Morebitne kršitve splošnih pravil varstva potrošnikov v Sloveniji nadzoruje in ustrezno sankcionira tudi tržni inšpektorat. Leta 2012 je na področju zemeljskega plina na vse sistemske operaterje distribucijskih omrežij prispelo skupno 4340 pritožb. Gospodinjski odjemalci so vložili 3511 pritožb, kar je 19 % manj kot v letu 2011. Največ pritožb gospodinjskih odjemalcev, kar 3001 pritožba, se je nanašalo na izdane račune. Neupravičenih pritožb gospodinjskih odjemalcev je bilo 957, kar znaša 27 % vseh prejetih pritožb teh odjemalcev. Podrobnejši prikaz pritožb po vsebinskih področjih je podan v tabeli 36.

Tabela 36: Pritožbe odjemalcev zemeljskega plina na SODO v letu 2012

Število prejetih pritožb gospodinjskih odjemalcev zaradi:	3511
– postopka priključitve	11
– načrtovane prekinitve dobave	0
– nenačrtovane prekinitve dobave	19
– omrežnine	28
– meritev	187
– splošnih pogojev	18
– računa	3001
– zamenjave dobavitelja	4
– drugih vzrokov	243
Neupravičene pritožbe	957

Vir: agencija

Skladno z določili Uredbe o delovanju trga z zemeljskim plinom je eden bistvenih elementov pogodbe o dobavi, sklenjene z gospodinjskim odjemalcem, dogovor o načinu reševanja sporov, ki izvirajo iz pogodbenega razmerja. Gospodinjski odjemalci imajo možnost, da podajo pripombe oziroma nestrinjanje zaradi ravnanja oziroma delovanja dobavitelja zemeljskega plina. Ta je zavezan pripombo gospodinjskega odjemalca proučiti in nanjo odgovoriti.

Dobavitelji zemeljskega plina so v letu 2012 skupaj prejeli 8693 pritožb, kar je 42 % več kot v letu 2011. S strani gospodinskih odjemalcev je bilo prejetih 7321 pritožb. Največ pritožb gospodinskih odjemalcev se je nanašalo na račune. Takšnih pritožb je bilo 92 %.

Tabela 37: Pritožbe potrošnikov zemeljskega plina na dobavitelje v letu 2012

Število prejetih pritožb gospodinskih odjemalcev zaradi:	7.321
– cene zemeljskega plina	32
– pogojev prodaje	211
– pogodbenih pogojev	31
– računa	6.752
– tehničnih razlogov, ki omejujejo dobavo	4
– odklopa zaradi neplačevanja	23
– zamenjave dobavitelja	268
Nepravilne pritožbe	3.976

Vir: agencija

Nepravilne pritožbe so bile zavržene. Od vseh prejetih pritožb jih je bilo nepravilnih 54 %. Podrobnejši prikaz pritožb po vsebinskih področjih je podan v tabeli 37.

V letu 2012 so v skladu s spremembami Energetskega zakona dobavitelji zemeljskega plina na svojih spletnih straneh objavili tudi pravila v zvezi z imenovanjem oseb za obravnavo pritožb. Štirje dobavitelji gospodinskim odjemalcem so izdali svoja pravila, preostalih 13 pa se jih je odločilo, da pravila izdajo v okviru Gospodarskega interesnega združenja za distribucijo zemeljskega plina.

V letu 2012 so imenovane osebe prejele v obravnavo tri pritožbe gospodinskih odjemalcev.

4.4.3 Pravica do odškodnine

V skladu z Energetskim zakonom lahko dobavitelj sam ali skupaj z drugimi dobavitelji v okviru združenja določi sistem povračil in odškodnin, ki jih zagotavlja odjemalcem za posamezne kršitve svojih obveznosti v zvezi z dobavo, če je to upravičeno glede na višino škode, težo kršitve in stopnjo odgovornosti.

Uredba o delovanju trga z zemeljskim plinom kot obvezno sestavino pogodbe med dobaviteljem in gospodinskim odjemalcem predvideva tudi ureditev nadomestila in načine izplačil, ki se uporabljajo, če v pogodbi predvidena raven kakovosti ni dosežena.

4.4.4 Objavljanje cen

Vsi dobavitelji zemeljskega plina objavljajo cene zemeljskega plina za gospodinske odjemalce na svojih spletnih straneh brez uporabe posebnega gesla. V letu 2012 so bile vse cene dostopne tudi s pomočjo aplikacije Primerjalnik ponudb, ki jo zagotavlja agencija in je dostopna na njenih spletnih straneh. Ceno zemeljskega plina za gospodinske odjemalce prosto oblikujejo dobavitelji sami, ceno za uporabo omrežij pa obračunajo sistemski operaterji distribucijskih omrežij zemeljskega plina na podlagi cenikov, objavljenih v Uradnem listu RS. Ti se izdajo na podlagi Energetskega zakona ter metodologij za določitev in obračunavanje omrežnine.

Daljinska toplota

V Republiki Sloveniji se daljinsko ogrevanje izvaja kot izbirna lokalna gospodarska javna služba, pod zakonsko določenimi pogoji pa se lahko izvaja tudi kot tržna dejavnost oskrbe končnih odjemalcev. Daljinsko ogrevanje je distribucija in dobava toplote ali hladu iz omrežij za distribucijo, ki se uporablja za ogrevanja ali hlajenje prostorov ter za pripravo sanitarne vode. Za opravljanje energetske dejavnosti proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje s skupno instalirano toplotno močjo nad 1 MW, ki je namenjena nadaljnji prodaji, in za distribucijo toplote za daljinsko ogrevanje je treba pridobiti licenco, ki jo izda agencija.

V nadaljevanju so podani podatki, ki prikazujejo stanje na področju daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2012 v obsegu energetskih dejavnosti registriranih imetnikov licenc za opravljanje energetske dejavnosti distribucije toplote za daljinsko ogrevanje oziroma imetnikov licence za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW.

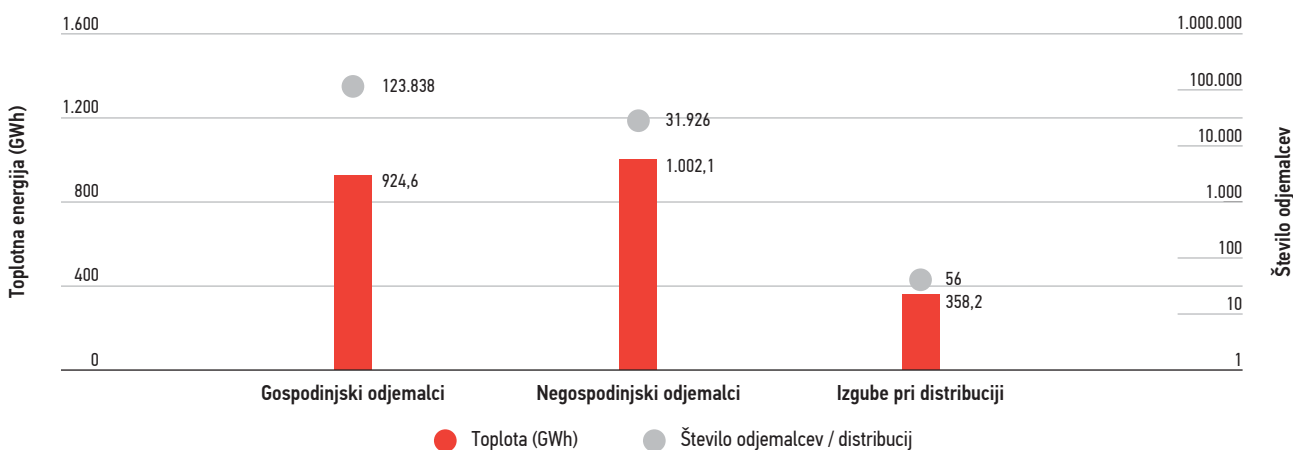
5.1 Oskrba z daljinsko toploto

Na območju Slovenije je v letu 2012 na področju oskrbe z daljinsko toploto aktivno delovalo 79 od 108 imetnikov licenc v 55 občinah. Pri tem je 64 podjetij sočasno opravljal dejavnost distribucije toplote za daljinsko ogrevanje in dejavnost proizvodnje toplote za daljinsko ogrevanje z instalirano močjo proizvodnih postrojenj nad 1 MW, osem podjetij je izvajalo le dejavnost distribucije toplote, sedem pa le dejavnost proizvodnje toplote. Večji sistem daljinskega hlajenja s hladilno močjo instaliranega absorpcijskega hladilnega agregata 965 kW, ki za proizvodnjo hladu izkorišča toplotno energijo distribucijskega sistema daljinskega ogrevanja, je bil še vedno vzpostavljen le v Mestni občini Velenje, investiranja v nove sisteme daljinskega hlajenja pa zaradi recesije ni bilo.

Imetniki licenc proizvodnih enot za proizvodnjo toplote z instalirano močjo nad 1 MW so za potrebe daljinskega ogrevanja in oskrbe industrijskih procesov v letu 2012 proizvedli 2484,1 GWh toplotne energije in 837,9 GWh električne energije oziroma 665,8 GWh električne energije na pragu kogeneracijskih proizvodnih procesov. Največji delež celotne proizvedene toplotne energije je bil namenjen za oskrbo 123.838 gospodinjstev. Gospodinjstvi so porabili 924,6 GWh oziroma 40,5 % toplotne energije, 43,9 % oziroma 1002,1 GWh toplotne energije pa je bilo namenjeno za oskrbo industrijskih in drugih negospodinjstev. Izgube v delu distribucije toplote so ocenjene na 15,7 % vse predane toplote v distribucijska omrežja. Razlika med proizvedeno in predano toplotno energijo v distribucijska omrežja predstavlja delež toplotne energije, ki je bila uporabljena v industrijskih procesih samih proizvajalcev oziroma distributerjev toplote.

Porabo toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število prikazuje slika 72.

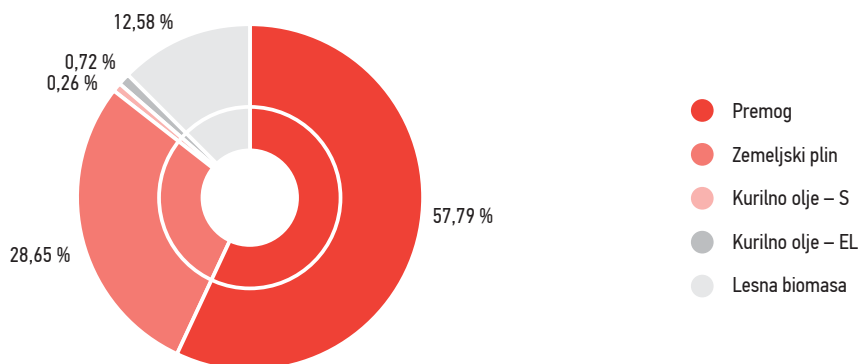
Slika 72: Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število

Vir: agencija

Kot primarni vir energije v strukturi porabljenih primarnih energentov za proizvodnjo toplote zaseda prvo mesto premog, ki je imel 57,8-odstotni delež, sledila sta mu zemeljski plin z 28,6 % in kurilno olje z 0,7-odstotnim deležem. Primarni obnovljivi viri, kot so lesna biomasa in drugi primarni obnovljivi viri energije, so bili v strukturi primarnih energentov za proizvodnjo daljinske toplote zastopani z 12,6-odstotnim deležem.

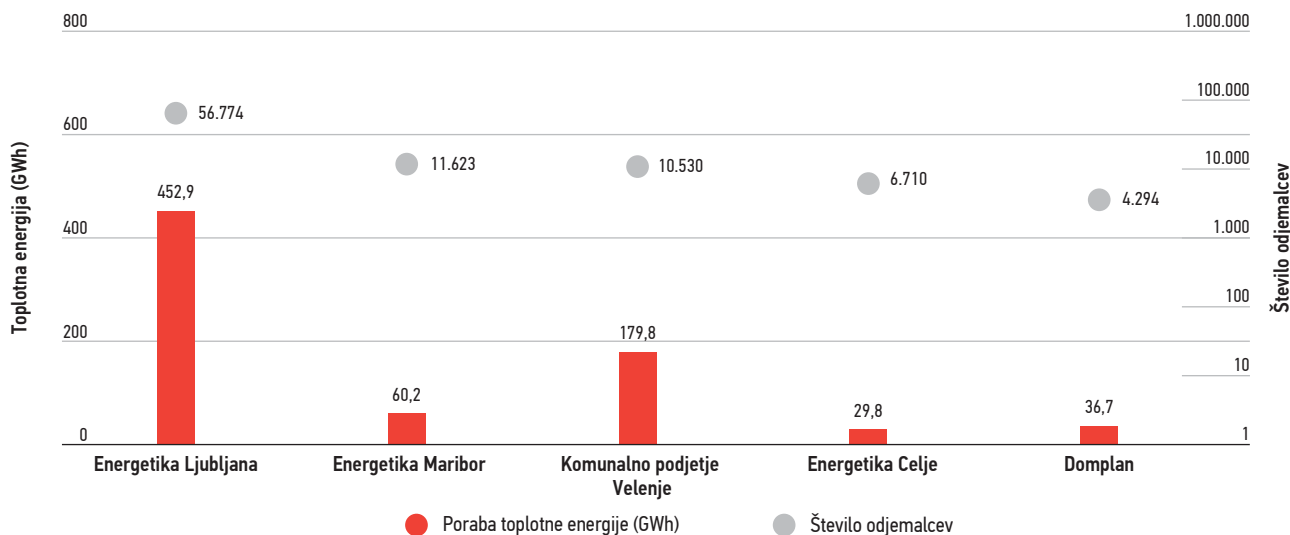
Slika 73: Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje

Vir: agencija

Pet največjih distribucijskih podjetij je oskrbovalo 57,7 % vseh gospodinskih odjemalcev, ki so porabili 82,1 % toplotne energije, namenjene gospodinskim odjemalcem. Slika 74 prikazuje količine distribuirane toplotne energije za potrebe gospodinskih odjemalcev in število oskrbovanih odjemalcev daljinske toplote s strani petih največjih distribucijskih podjetij.

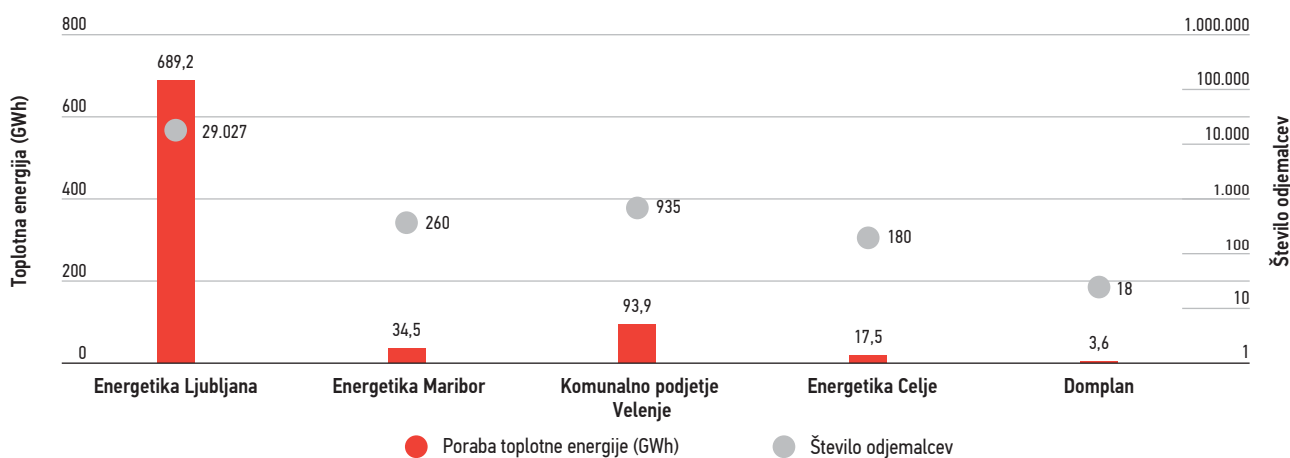
Slika 74: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev v letu 2012

Vir: agencija

Pet največjih distribucijskih podjetij je oskrbovalo 95,3 % vseh negospodinskih odjemalcev, ki so porabili 83,7 % toplotne energije, namenjene negospodinskim odjemalcem (slika 75).

Slika 75: Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinskih odjemalcev v letu 2012

Vir: agencija

5.2 Distribucijsko omrežje

Oskrbo z daljinsko toploto v Republiki Sloveniji je v letu 2012 izvajalo 79 imetnikov licenc za distribucijo toplote za daljinsko ogrevanje, distribucijska omrežja pa so se razprostirala v 55 od 212 slovenskih občin, v skupni dolžini 733,6 kilometra. Večji sistem daljinskega hlajenja je bil vzpostavljen v Mestni občini Velenje, dolžina omrežja pa je 600 metrov. Razpršenosti distribucijskih omrežij in obseg distribuirane toplotne energije po posameznih občinah prikazuje slika 76.

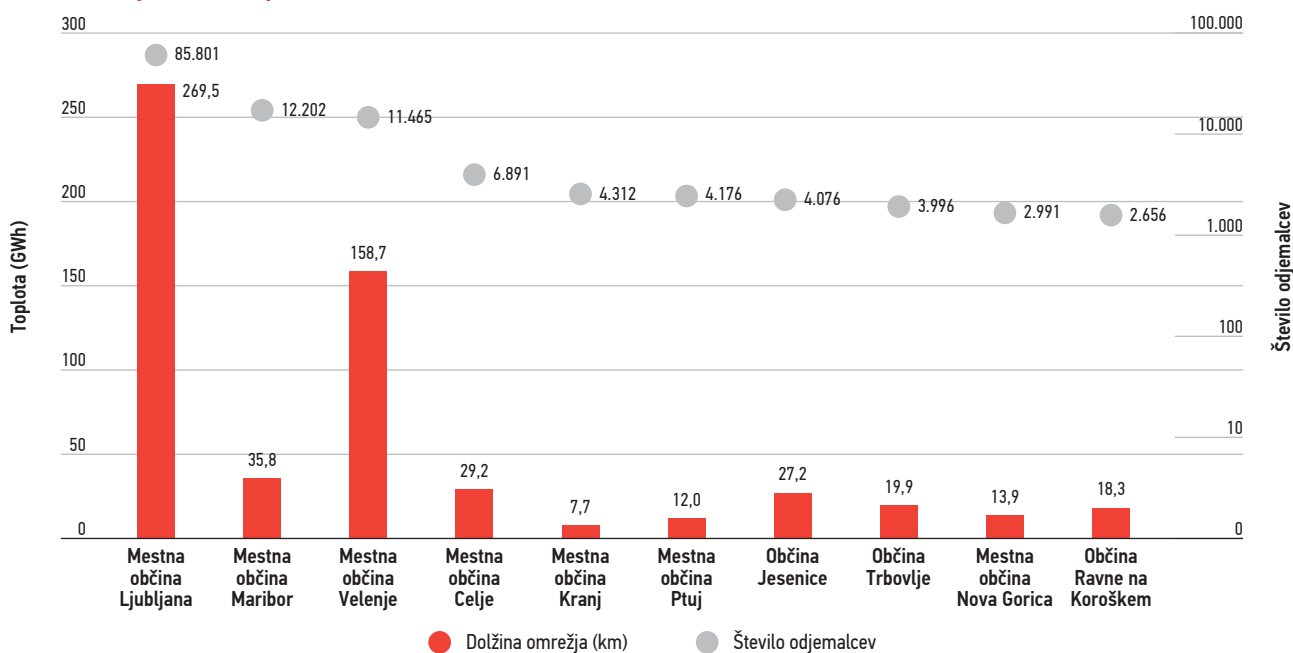
Slika 76: Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2012

Vir: agencija

Distribucijska omrežja delimo glede na temperaturni režim obratovanja na toplovodna in vročevodna omrežja ter omrežja za distribucijo pare. V celotnem distribucijskem omrežju so toplovodna in vročevodna omrežja zastopana s 97,7 %, medtem ko so omrežja za distribucijo pare zastopana z 2,3-odstotnim deležem. Največji distribucijski omrežji po dolžini se razprostirata v Mestni občini Ljubljana (269,5 kilometra vročevodnega in toplovodnega omrežja) in v Mestni občini Velenje z Občino Šoštanj (158,7 kilometra toplovodnega omrežja). Prikaz dolžine prvih 10 največjih distribucijskih omrežij in število priključenih odjemalcev toplote v posameznih občinah so predstavljeni na sliki 77.

Slika 77: Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2012

Vir: agencija

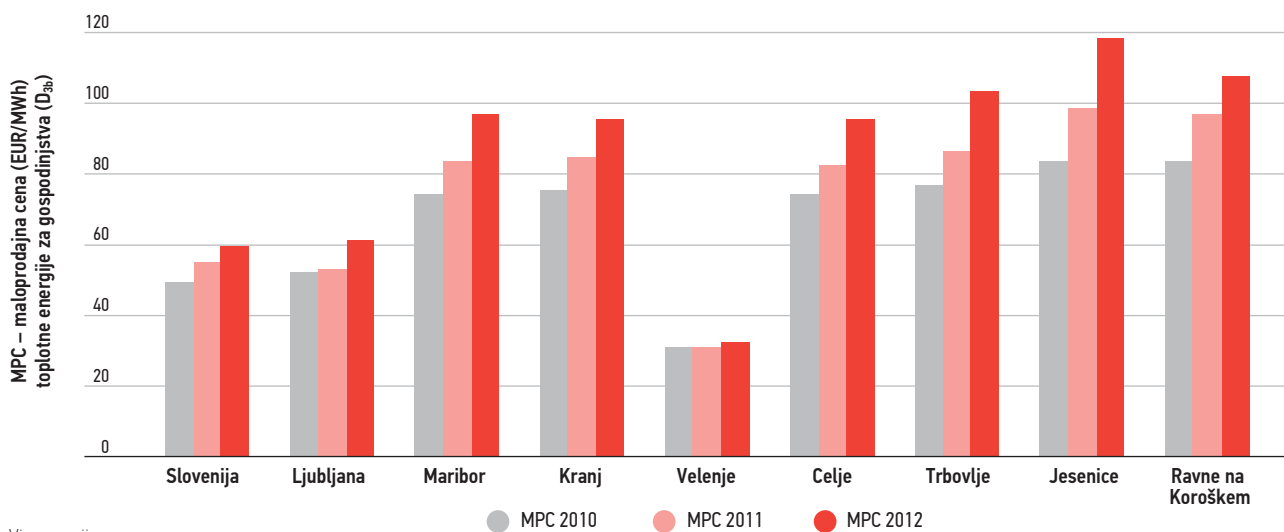
5.3 Cena toplotne energije

Maloprodajne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja za standardno porabniško skupino za gospodinjstva D3b v izbranih slovenskih občinah, v katerih je predana toplotna energija gospodinjiskim odjemalcem, je v letu 2012 predstavljala 40,5 % celotne distribuirane toplotne energije, namenjene za oskrbo odjemalcev toplote distribucijskih omrežij.

Standardna porabniška skupina je opredeljena kot porabniška skupina s priključno močjo 10 kW in letno porabo 34,9 MWh, kjer se toplotna energija porablja za pripravo sanitarne tople vode in centralno ogrevanje.

Povprečne maloprodajne cene toplotne energije iz distribucijskih sistemov daljinskega ogrevanja v izbranih slovenskih občinah prikazuje slika 78. Cena toplotne energije za gospodinjstve se je glede na leto 2011 v povprečju povečala za 10 %, največjega dviga cen pa so bili deležni odjemalci na območju Trbovelj, in sicer za 15 %.

Slika 78: Gibanja povprečne maloprodajne cene daljinske toplote za gospodinske odjemalce v posameznih slovenskih mestih v obdobju 2010–2012

5.4 Naloge in dejavnosti agencije s področja daljinske toplote

Agencija na področju oskrbe z daljinsko toploto izvaja naslednje naloge:

- izdaja splošne akte za izvrševanje javnih pooblastil o metodologiji za določitev splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja in metodologiji za pripravo tarifnih sistemov za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja,
- daje soglasje k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto,
- vodi evidenco pritožb zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskega plinom, o katerih odloča župan občine, ter
- odloča o izdaji in odvzemu licenc za opravljanje energetske dejavnosti proizvodnja toplote za daljinsko ogrevanje nad 1 MW ter distribucija toplote za daljinsko ogrevanje.

5.4.1 Sistemska obratovalna navodila za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto in pravna ureditev statusa izvajalcev gospodarske javne službe daljinskega ogrevanja

V letu 2012 je agencija izdala štiri soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom za distribucijsko omrežje za oskrbo s toploto (v nadaljevanju sistemska obratovalna navodila).

V postopku ugotavljanja pravne urejenosti statusa izvajalcev gospodarske javne službe daljinskega ogrevanja, ki je pogoj za izdajo soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom, je agencija ugotovila tudi določene pravne pomanjkljivosti, s katerimi je seznanila pristojno ministrstvo za nadzor nad zakonitostjo aktov lokalnih skupnosti.

Zaradi neustrezne pravne ureditve izvajanja gospodarske javne službe daljinskega ogrevanja je agencija prekinila postopek za izdajo soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom za geografsko območje kraja Loče v Občini Slovenske Konjice ter za posredovanje svojih ugotovitev glede ustreznosti pravne ureditve izvajanja daljinskega ogrevanja na tem geografskem območju zaprosila pristojno ministrstvo.

Agencija je pristojno ministrstvo ponovno opozorila, da izvajalci gospodarske javne službe daljinskega ogrevanja v občinah Ptuj, Kidričevo, Kamnik in Gornji Grad po mnenju agencije še vedno nimajo ustrezno pravno urejenega statusa, pri čemer so roki, do katerih bi lahko skladno z Zakonom o javno-zasebnem partnerstvu (Uradni list RS, št. 127/06) to gospodarsko javno službo še izvajali dosedanji izvajalci, že potekli. Zato še vedno ni bilo mogoče izdati soglasja k sistemskim obratovalnim navodilom za navedena geografska območja.

5.4.2 Evidenca pritožb

Agencija na podlagi osmega odstavka 71. člena Energetskega zakona vodi evidenco pritožb zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskega plinom, o katerih odloča župan občine. O številu teh pritožb mora občina enkrat letno obvestiti agencijo.

Agencija je občine, kjer se po podatkih agencije izvaja gospodarska javna služba daljinskega ogrevanja oziroma oskrba z energetskega plini iz omrežja, razen z zemeljskim plinom, pozvala, da ji posredujejo podatke o številu pritožb.

Na podlagi prejetih obvestil agencija ugotavlja, da občine (gre za 50 slovenskih občin) tudi v letu 2012 niso obravnavale nobene pritožbe zoper odločbe o izdaji ali zavrnitvi soglasja za priključitev na omrežje za oskrbo s toploto oziroma z drugim energetskega plinom.

5.4.3 Poročanje dobaviteljev

Na podlagi tretjega odstavka 33. člena Energetskega zakona morajo dobavitelji, ki izvajajo tržno dejavnost oskrbe končnih odjemalcev, enkrat letno, do 15. februarja za preteklo kalendarско leto, agenciji posredovati poročilo o skupni letni količini dobavljene energije.

Agencija je izvajalce, ki so agenciji kot tržni izvajalci dejavnosti daljinskega ogrevanja oziroma oskrbe z drugimi energetskega plini iz samostojnega zaključenega omrežja poročali v letu 2012, pozvala k posredovanju zahtevanega poročila.

Agencija je prejela skupaj 33 poročil, pri čemer so poročilo pomotoma posredovali tudi nekateri izvajalci, ki dejavnost daljinskega ogrevanja izvajajo kot gospodarsko javno službo. Nekateri izvajalci tržne dejavnosti daljinskega ogrevanja oziroma oskrbe z drugimi energetskega plini pa so v poročilo pomotoma vključili tudi območja, kjer izvajajo gospodarsko javno službo. Dva izvajalca, ki sta agenciji v letu 2011 poročala kot tržna dobavitelja drugih energetskega plinov, pa sta agenciji leta 2012 sporočila, da sta poročilo posredovala pomotoma in da navedene tržne dejavnosti pravzaprav ne izvajata.

Na podlagi prejetih poročil in dodatnih pojasnil izvajalcev agencija ugotavlja, da je v letu 2012 daljinsko ogrevanje in oskrbo z drugimi energetskega plini kot tržno dejavnost oskrbe končnih odjemalcev izvajalo skupaj 29 dobaviteljev.

5.4.4 Presojanje vsebinske skladnosti splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote z metodologijo agencije

Agencija je v letu 2012 prejela dve prošnji za presojo vsebinske skladnosti splošnih pogojev za dobavo in odjem toplote iz distribucijskega omrežja (v nadaljevanju splošni pogoji) z metodologijo agencije. Po mnenju agencije se je s črtanjem soglasja lokalne skupnosti k splošnim pogojem zmanjšal nadzor nad izvajalci gospodarske javne službe daljinskega ogrevanja, saj veljavni Energetski zakon ne določa več organa, pristojnega za presojo skladnosti splošnih pogojev z metodologijo agencije. Na navedeno problematiko je agencija pristojno ministrstvo že opozorila.

Priloge

Seznam slik

Slika 1:	Elektroenergetska bilanca proizvodnje in porabe električne energije v letu 2012	15
Slika 2:	Mesečni prikaz proizvodnje električne energije in prejema iz tujine	16
Slika 3:	Struktura proizvodnih virov električne energije v Sloveniji v letu 2012	16
Slika 4:	Gibanje porabe električne energije V Sloveniji v letu 2012	17
Slika 5:	Delež porabe in števila odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema	18
Slika 6:	Povprečne dnevne vrednosti osnovnih cen odstopanj C_+ in C_- ter indeksa SIPX v letu 2012	21
Slika 7:	Skupna odstopanja v slovenskem elektroenergetskem sistemu v letu 2012	22
Slika 8:	Kazalnik SAIDI za nenačrtovane dolgotrajne prekinitve (lastni vzroki) v obdobju 2010–2012	24
Slika 9:	Število vseh pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2010–2012 po posameznih EDP	27
Slika 10:	Poslovni izid za dejavnost najem in storitve za SODO v mio EUR	32
Slika 11:	Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev električne energije glede na inštalirano moč (upoštevanih 50 % NEK)	40
Slika 12:	Kumulativni deleži enega (CR_1), dveh (CR_2) in treh (CR_3) največjih proizvajalcev električne energije glede na količino proizvedene električne energije (upoštevanih 50 % NEK)	40
Slika 13:	HHI proizvodnih podjetij električne energije	42
Slika 14:	Število izdanih deklaracij za proizvodno napravo v letu 2012	45
Slika 15:	Nazivna električna moč v MW proizvodnih naprav z izdano deklaracijo v letu 2012	46
Slika 16:	Število izdanih odločb o dodelitvi podpore za proizvodne naprave v letu 2012	46
Slika 17:	Nazivne električne moči proizvodnih naprav v MW, za katere so bile v letu 2012 izdane odločbe o dodelitvi podpore	46
Slika 18:	Število predanih emisijskih kuponov v obdobju 2005–2012	47
Slika 19:	Gibanje cene emisijskih kuponov drugega trgovalnega obdobja na borzi EEX v letu 2012	48
Slika 20:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem končnim odjemalcem v Sloveniji ob koncu leta 2012	48
Slika 21:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije odjemalcem na distribucijskem omrežju ob koncu leta 2012	49
Slika 22:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije vsem poslovnim odjemalcem ob koncu leta 2012	49
Slika 23:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije poslovnim odjemalcem glede na skupino odjema ob koncu leta 2012	50
Slika 24:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjskim odjemalcem ob koncu leta 2012	51
Slika 25:	Tržni deleži dobaviteljev električne energije gospodinjskim odjemalcem glede na skupino odjema ob koncu leta 2012	51
Slika 26:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem odjemalcem v letu 2012 glede na leto 2011	52

Slika 27:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2012 glede na leto 2011	53
Slika 28:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2012 glede na leto 2011	54
Slika 29:	Sprememba tržnih deležev dobaviteljev gospodinjiskim odjemalcem v letu 2012 glede na leto 2011	55
Slika 30:	Gibanje HHI na maloprodajnih trgih v obdobju 2010–2012	56
Slika 31:	Gibanje cen električne energije za značilne industrijske odjemalce v Sloveniji v obdobju 2003–2012 (po stari metodologiji Eurostata)	57
Slika 32:	Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 500 MWh v državah EU in v Sloveniji za prvo polovico leta 2012	57
Slika 33:	Primerjava cen električne energije za značilnega industrijskega odjemalca z letno porabo od 20 do 70 GWh v državah EU in v Sloveniji za prvo polovico leta 2012	58
Slika 34:	Gibanje končne cene električne energije v Sloveniji za značilnega gospodinjiskega odjemalca (D_c – 3500 kWh na leto) v EUR/MWh	58
Slika 35:	Primerjava cen električne energije za značilnega gospodinjiskega odjemalca z letno porabo od 2500 do 5000 kWh v državah EU in v Sloveniji za prvo polovico leta 2012	59
Slika 36:	Število zamenjav dobavitelja v obdobju 2002–2012	60
Slika 37:	Dinamika števila zamenjav dobavitelja v letu 2012 glede na tip odjema	60
Slika 38:	Količine zamenjane energije v letu 2012 glede na tip odjema	61
Slika 39:	Primerjava najugodnejših ponudb (paketov) letnega zneska za dobavljeno električno energijo za standardno porabniško skupino D_c	61
Slika 40:	Maloprodajni indeksi cen (MPI) za standardne porabniške skupine D_c , D_d in D_e v obdobju 2010–2012	62
Slika 41:	Struktura proizvodnje električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od leta 2001 do leta 2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	64
Slika 42:	Proizvodnja in poraba električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od 2001 do 2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	64
Slika 43:	Presežki in primanjkljaji električne energije v Sloveniji na prenosnem omrežju od leta 2001 do leta 2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna proizvodnja NEK)	65
Slika 44:	Inštalirane moči na pragu proizvodnih objektov, razpoložljive moči za slovenski trg in konična moč odjema na prenosnem omrežju v obdobju 2001–2012 (za obdobje 2001–2002 je upoštevana celotna instalirana moč NEK)	65
Slika 45:	Osnovni podatki o prenesenih in porabljenih količinah zemeljskega plina	71
Slika 46:	Gibanje cen nafte, naftnih derivatov in osnovne cene zemeljskega plina	72
Slika 47:	Prenesene količine zemeljskega plina v milijonih Sm^3	74
Slika 48:	Število končnih odjemalcev na prenosnem omrežju	74
Slika 49:	Shema plinovodnega omrežja z relevantnimi točkami	75
Slika 50:	Število novih odjemalcev na distribucijskih omrežjih v obdobju 2009–2012	78
Slika 51:	Trend izgradnje novih plinovodov distribucijskih omrežij	79
Slika 52:	Dolžina novih distribucijskih omrežij v letih 2008–2012	80

Slika 53:	Struktura končne cene zemeljskega plina v letu 2011 in 2012 za industrijske odjemalce	81
Slika 54:	Struktura končne cene zemeljskega plina v letu 2011 in 2012 za gospodinske odjemalce	82
Slika 55:	Količine zemeljskega plina za izravnavo pozitivnih odstopanj in prodaja količin za uravnoteženje	83
Slika 56:	Količine zemeljskega plina za izravnavo negativnih odstopanj in nakup količin za uravnoteženje	83
Slika 57:	Količine pozitivnih in negativnih bilančnih razlik zemeljskega plina	84
Slika 58:	Gibanje osnovne cene (C_B) v letih od 2010 do 2012	84
Slika 59:	Trend razvoja sekundarnega trga s prenosnimi zmogljivostmi	85
Slika 60:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Ceršak	87
Slika 61:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Šempeter	87
Slika 62:	Največje dnevne in povprečne mesečne zasedenosti zmogljivosti merilno-regulacijske postaje Rogatec	88
Slika 63:	Viri zemeljskega plina	90
Slika 64:	Distribuirana količina in število odjemalcev na omrežju	92
Slika 65:	Razmerje med številom odjemalcev na distribucijskih omrežjih in njihovo porabo	93
Slika 66:	Gibanje porabe zemeljskega plina v distribucijskih omrežjih po mesecih v letih 2010 do 2012	93
Slika 67:	Končne cene zemeljskega plina za industrijske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami	94
Slika 68:	Končne cene zemeljskega plina z vsemi davki in dajatvami za značilne industrijske odjemalce I3 za Slovenijo in posamezne države EU	94
Slika 69:	Končna cena zemeljskega plina za gospodinske odjemalce v Sloveniji z vsemi davki in dajatvami od leta 2011 do drugega polletja 2012	95
Slika 70:	Končne cene zemeljskega plina za značilne gospodinske odjemalce D2 z vsemi davki in dajatvami za Slovenijo in posamezne države EU	95
Slika 71:	Povprečna letna plača gospodinskega odjemalca in letni znesek za 1.000 Sm ³ zemeljskega plina	96
Slika 72:	Poraba toplote po vrsti odjemalcev in njihovo število	103
Slika 73:	Struktura primarnih energentov za proizvodnjo toplote za daljinsko ogrevanje	104
Slika 74:	Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe gospodinskih odjemalcev v letu 2012	104
Slika 75:	Največji distributerji daljinske toplote po količini distribuirane toplote za potrebe negospodinskih odjemalcev v letu 2012	105
Slika 76:	Distribucijska omrežja daljinskega ogrevanja v Republiki Sloveniji v letu 2012	105
Slika 77:	Dolžina distribucijskih omrežij za oskrbo z daljinsko toploto v posameznih občinah in število priključenih odjemalcev toplote v letu 2012	106
Slika 78:	Gibanja povprečne maloprodajne cene daljinske toplote za gospodinske odjemalce v posameznih slovenskih mestih v obdobju 2010–2012	107

Seznam tabel

Tabela 1:	Proizvodnja električne energije in prejem električne energije iz tujine	16
Tabela 2:	Primerjava porabe električne energije v letih 2011 in 2012	17
Tabela 3:	Delež porabe in število odjemalcev električne energije glede na vrsto odjema	17
Tabela 4:	Zahtevana kakovost produktov terciarne rezerve v letih 2012 in 2013	19
Tabela 5:	Rezultati dražbe za zakup rezerve za terciarno regulacijo za leto 2012	20
Tabela 6:	Kazalnik SAIDI po EDP v obdobju 2010–2012 za nenačrtovane	23
Tabela 7:	Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2010–2012 (nenačrtovane prekinitve)	24
Tabela 8:	Kazalnika SAIDI in SAIFI na državni ravni v obdobju 2010–2012 (načrtovane prekinitve in vse prekinitve)	24
Tabela 9:	Povprečne vrednosti nekaterih kazalnikov komercialne kakovosti za leto 2012	25
Tabela 10:	Število in deleži upravičenih pritožb s področja komercialne kakovosti za leto 2012	26
Tabela 11:	Število in deleži upravičenih pritožb v zvezi s kakovostjo napetosti v obdobju 2010–2012	27
Tabela 12:	Omrežnina	31
Tabela 13:	Pregled dodeljenih količin ČPZ in prihodkov od dražb po posameznih mejah	34
Tabela 14:	Inštalirane moči proizvodnih objektov, ki so udeleženi na slovenskem elektroenergetskem trgu	38
Tabela 15:	Deleži različnih vrst proizvodnje električne energije v Sloveniji	39
Tabela 16:	Priključitve novih in zaustavitve starih proizvodnih zmogljivosti v Sloveniji v letu 2012	39
Tabela 17:	HHI glede na inštalirano moč proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu	41
Tabela 18:	HHI glede na proizvodnjo proizvajalcev, ki so udeleženi na slovenskem trgu	41
Tabela 19:	Čisti poslovni izid proizvodnih podjetij električne energije	42
Tabela 20:	Število zaposlenih v podjetjih za proizvodnjo električne energije	43
Tabela 21:	Lastniška struktura podjetij za proizvodnjo električne energije	43
Tabela 22:	Povprečne cene pasovne in vršne energije na slovenski in sosednjih borzah v letu 2012	44
Tabela 23:	Proizvodnja proizvodnih naprav, vključenih v podporno shemo, in izplačane podpore	45
Tabela 24:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem končnim odjemalcem v Sloveniji v letu 2012	52
Tabela 25:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev odjemalcem na distribucijskem omrežju v letu 2012	53
Tabela 26:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev vsem poslovnim odjemalcem v letu 2012	54
Tabela 27:	Tržni deleži in HHI dobaviteljev gospodinjstvom odjemalcem v letu 2012	55
Tabela 28:	Predvidene spremembe proizvodnih enot v prihodnjem desetletnem obdobju	66
Tabela 29:	Pregled izvajanja naložb prve prioritete	76
Tabela 30:	Distribucijski vodi in merilne (regulacijske) postaje	77
Tabela 31:	Lastniška struktura sistemskih operaterjev distribucijskih omrežij zemeljskega plina	79

Tabela 32: Trgovanje s prostimi zmogljivostmi na sekundarnem trgu v letu 2012	85
Tabela 33: Uvoz zemeljskega plina za potrebe odjemalcev v Sloveniji v obdobju 2010–2012 (v Sm ³)	91
Tabela 34: Tržni deleži in HHI na veleprodajnem trgu z zemeljskim plinom	91
Tabela 35: Tržni deleži na maloprodajnem trgu zemeljskega plina	92
Tabela 36: Pritožbe odjemalcev zemeljskega plina na SODO v letu 2012	99
Tabela 37: Pritožbe potrošnikov zemeljskega plina na dobavitelje v letu 2012	100

Seznam kratic in okrajšav

ACER	Evropska agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev (The European Agency for the Cooperation of Energy Regulators)
Agencija	Javna agencija Republike Slovenije za energijo
BDP	Bruto domači proizvod
Borzen	Borzen, organizator trga z električno energijo, d.o.o.
C+ in C-	Osnovna cena odstopanj
CEER	Svet evropskih regulatorjev (Council of European Energy Regulators)
CSLOeX	Urni indeks
CUO	Cena za uporabo omrežij
ČPZ	Čezmejne prenosne zmogljivosti
ČHE	Črpalna hidroelektrarna
DTO	Dobava tarifnim odjemalcem
DVO	Domači viri proizvodnje
EDP	Elektrodistribucijsko podjetje
EEPR	European Energy Programme for Recovery
EEX	Nemška borza električne energije (European Energy Exchange AG, Leipzig)
EZ	Energetski zakon (Uradni list RS, 27/07 (EZ-UPB2), 70/08 (EZ-C), 22/10 (EZ-D))
GJS	Gospodarska javna služba
HE	Hidroelektrarna
HHI	Herfindahl-Hirschmanov indeks koncentracije trga
MPC	Maloprodajna cena
MRP	Merilno-regulacijska postaja
MT	Manjša tarifa
NEK	Nuklearna elektrarna Krško, d.o.o.
NN	Nizka napetost
OVE	Obnovljivi viri energije
P	Električna moč
RECS	Sistem certifikatov električne energije iz obnovljivih virov
Pol	Potrdilo o izvoru
RS	Republika Slovenija
RTP	Razdelilno-transformatorska postaja
rTPA	Reguliran dostop do omrežja
SAIDI	Indeks povprečnega trajanja prekinitev napajanja v sistemu
SAIFI	Indeks povprečne frekvence prekinitev napajanja v sistemu
SLOeX	Indeks organiziranega trga z električno energijo
SN	Srednja napetost
SODO	Sistemske operater distribucijskega omrežja
SOPD	Sistemske operater prenosnega omrežja
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
TE	Termoelektrarna
TP	Transformatorska postaja
UVK	Urad za varstvo konkurence RS
VN	Visoka napetost
VT	Višja tarifa
W+, W-	Energija odstopanj v MWh glede na napovedane vozne rede

Javna agencija RS za energijo

JAVNA AGENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE ZA ENERGIJO

Strossmayerjeva 30, 2000 Maribor p. p. 1579

Telefon: [02] 234 03 00 Telefaks: [02] 234 03 20

www.agen-rs.si info@agen-rs.si

Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji v letu 2012

Julij 2013

Oblikovanje in prelom: Studio 8

